

JANINA ORŁOWSKA TADEUSZ ORŁOWSKI

JANINA ORŁOWSKA, TADEUSZ ORŁOWSKI

POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE

ZARYS HISTORII

POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE

ZARYS HISTORII

do użytku wewnętrznego

1985 r.

WARSZAWA 1985

WSTĘP

Zamysł napisania „Zarysu historii Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego” zrodził się w trakcie gromadzenia materiałów do pracy pt. „Działalność oświatowa PTE na Kielecczyźnie”¹. Podjęta wówczas próba pokazania działalności regionalnej na tle krajowej w ujęciu historycznym, zmusiła do przebadania wszelkich dostępnych źródeł archiwalnych dotyczących PTE. Zgromadzone informacje, podjęty trud metodologiczny w zakresie uporządkowania pojęć klasyfikacji form działalności w oparciu o dorobek nauk pedagogicznych oraz rosnące doświadczenie umożliwiły podjęcie próby przekształcenia zamysłu w niniejszą pracę. Jednak nie powstałaby ona bez życzliwej pomocy, wskazówek, a nawet osobistego poprawiania przez doc. dr Józefa Krasuskiego i prof. dr hab. Mieczysława Mieszczankowskiego. Dziękujemy również za zachętę i pomoc udzieloną przez Sekretarza Generalnego Zarządu Głównego PTE mgr Edwarda Gętkowskiego oraz pracowników Biura ZG PTE. Należy również podkreślić, że znaczną inspiracją do podjęcia badań nad prezentowanym tematem była praca W. Rolbieckiego „Towarzystwa Naukowe w Polsce” /W-wa 1972/, a przytoczona w niej bibliografia ułatwiła dotarcie do ciekawej literatury przedmiotu.

Praca składa się z 9-ciu rozdziałów. Pierwszy zatytułowany „Prekursorzy” zawiera rys historyczny rozwoju towarzystw naukowych w Polsce. Obejmuje on okres od XV w do czasów współczesnych. W drugim rozdziale pt. „Początki i rozwój społecznego ruchu naukowego ekonomistów” omówiono proces organizowania się ekonomistów i cele tego ruchu z uwzględnieniem uwarunkowań historycznych.

1. Janina Orłowska: Działalność oświatowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego na Kielecczyźnie, maszynopis Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach 1983.

powielono w Zakładzie Małej Poligrafii PTE
zam. 695/85, nakład 800 egz.

Zakres czasowy obejmuje okres od powstania Towarzystwa Ekonomicznego Międzyrzeckiego w Międzychodzie w 1802 r. do wznowienia działalności wielu towarzystw ekonomicznych w 1945 r. Rozdział III jest poświęcony powstaniu Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i rozwojowi jego działalności w latach 1945-1985. Wyodrębniono sześć okresów charakteryzujących różne etapy rozwoju PTE i w każdym z nich w sposób syntetyczny przedstawiano stan organizacji, sposób jej funkcjonowania oraz koncepcje programowe.

W rozdziale IV zajmujemy się strukturą organizacyjną i klasyfikacją rodzajów działalności PTE.

Rozdziały V, VI i VII przedstawiają rodzaje i formy działalności oświatowej Towarzystwa w latach 1945-1985. Kolejne tytuły tych rozdziałów to: "Popularyzacja wiedzy ekonomicznej" 1,

„Kształcenie i doskonalenie zawodowe”, „Działalność naukowa”. Rozdział VIII dotyczy spraw zawodu ekonomisty. Rozdział IX pt. „Doradztwo ekonomiczne” zawiera omówienie funkcji opiniotwórczych i doradczych PTE oraz sposobów ich realizowania. Pracę zamykają:

- zakończenie zawierające uogólnioną refleksję wypływającą z historii społecznego ruchu naukowego i doświadczeń Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego;

- bibliografia;

- aneksy w postaci dokumentów, list nazwisk, zestawień statystycznych itp.

Podstawowym źródłem informacji były: cytowana literatura, materiały archiwalne ZG PTE, zbiory własne. Ogniwem wiążącym

powyższe źródła informacji było własne doświadczenie autorów uczestniczących w pracach Towarzystwa od ponad dwudziestu lat. Prezentowane opracowanie nie może być doskonałe. Jest to pierwsza próba monograficznego opisu bogatej historii towarzystwa naukowego i zawodowego polskich ekonomistów. Ponadto chęć przygotowania tej pracy na XIV Krajowy Zjazd PTE, zmusiła do maksymalnego pośpiechu. Prosimy o wybaczenie usterek i niedopracowań oraz życzliwą krytykę w nadziei, że autorzy kolejnego opracowania tego tematu będą mogli doskonalić podjęty przez nas trud.

Autorzy

I. Prekursorzy. Rys historyczny rozwoju towarzystw naukowych w Polsce.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne jest częścią społecznego ruchu naukowego i zawodowego w Polsce, którego korzenie wg udokumentowanych źródeł sięgają XV wieku. Wówczas to pojawiły się pierwsze w Polsce a prawdopodobnie i Europie załóżki towarzystw naukowych². Były to ogniska łączące przyjaciół nauk. Inicjatywy takie notowano w Rzeczypospolitej za Sasów i za panowania Stanisława Augusta. Jednak słaby rozwój szkolnictwa i miast nie sprzyjał ich trwałości i rozwojowi³. Wybitniejszą rolę odegrały inne instytucje będące do pewnego stopnia formami zespołowej działalności naukowej i naukowo-organizacyjnej. Do nich należałoby zaliczyć: Komisję Edukacji Narodowej i związane z nią Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, Towarzystwo krytyczne przekształcone w Kołłątajowską "Kuźnicę" a także słynne obiady czwartkowe u Stanisława Augusta. Warunki społeczno-ekonomiczne w okresie Rzeczypospolitej szlacheckiej nie sprzyjały rozwojowi towarzystw naukowych. Utrata państwowości polskiej zrodziła groźbę

2. W Krakowie około 1489 r. powstało "Sodalitas Litteraria Vistulana" /Bractwo Literackie Nadwiślańskie/ zajmujące się organizowaniem prywatnych wykładów i dysput literackich, prawniczych i przyrodniczych.

3. Potwierdzeniem tej tezy może być fakt, że większe znaczenie i trwałość uzyskały stowarzyszenia działające w Gdańsku. Były TOS "Societas litteraria cuius symbolum virtutis et scientiarum incrementa" /Związek literacki, którego symbolem są męstwo i wiedza/ 1720 r. i "Societas physicae experimentalis" /Związek fizyki eksperymentalnej/ 1743 r. W Warszawie próby zorganizowania towarzystw naukowych podejmował Józef Andrzej Załuski. Efektem zabiegów było powstanie Biblioteki Załuskich udostępnionej publiczności 1747 r. Podobne starania czynił Wawrzyniec Mitzler de Kolof powołując w 1756 r. stowarzyszenie dla wspólnego sprawozdania zagranicznych wydawnictw, a w 1765 r. Towarzystwo Litteratów w Polsce Ustanowione. Potem powstały w Warszawie: Towarzystwo Warszawskie Fizyczno-Chemiczne /1767-1769/ i Towarzystwo Nauk Fizycznych /1777-1779/. Szerzej: W. Rolbiecki, Towarzystwa Naukowe w Polsce, Warszawa 1972.

wynarodowienia. Było to silnym bodźcem do przeciwdziałania anty-narodowym koncepcjom zaborców. Stąd lata 1795-1913 były okresem narodzin towarzystw jako instytucji paranaukowych odgrywających dużą rolę w rozwoju nauki i kultury polskiej.

Ważnymi ośrodkami porozbiorowego polskiego życia naukowego i kulturalnego były Puławy Czartoryskich, Wilno i Kraków, ale przede wszystkim życie umysłowe kwitło w Warszawie. Tam, w domach Joachima Chreptowicza, Tadeusza Czackiego, Ignacego Krasickiego, Anny z Sapiechów i Stanisława Sołtyków odbywały się mniej lub bardziej regularne spotkania elity umysłowej dawnej stolicy Polski. Wobec braku w Warszawie wyższej uczelni najdogodniejszą formą tej działalności był dobrowolny związek towarzyski, który w 1800 r. przybrał realną formę pod nazwą: Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk. Wśród założycieli. Towarzystwa znaleźć można nazwiska: Stanisława Sołtyka, Joachima Chreptowicza, Franciszka Dmochowskiego a także ks. Stanisława Staszica. W Towarzystwie odbywano posiedzenia naukowe, gromadzono dokumenty i pamiątki narodowe, a Jego biblioteka była ważną pracownią badawczą⁴. Powstanie listopadowe położyło niestety kres tej owocnej działalności. Ostatnie publiczne posiedzenie Towarzystwa odbyło się 3 maja 1831 r. Podejmowane próby odbudowy Towarzystwa - wobec negatywnego stanowiska władz zaborczych - przez wiele lat nie dawały rezultatów. Dopiero w 1907 r. utworzono Towarzystwo Naukowe Warszawskie.

Także w innych ośrodkach, zarówno na terenie Królestwa Polskiego jak i w pozostałych zaborach podejmowano podobne działania⁵. Szczególnie znaczącą rolę odegrało Towarzystwo Naukowe

4. Szerzej B. Suchodolski: Rola Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk w rozwoju kultury umysłowej w Polsce, Warszawa 1951.

5. Np. działały dość aktywnie: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie* Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Towarzystwo Naukowe - Literacko-Słowiańskie we Wrocławiu, Towarzystwo Przyjaciół

Krakowskie założone pod koniec 1815 r. Po rozwiązaniu Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk część jego działaczy brała udział w pracach Towarzystwa w Krakowie /między innymi S. Staszic, W. Surowiecki, J. U. Niemcewicz/ Mimo, że Towarzystwo podejmowało wiele prac o zasięgu i znaczeniu ogólnonarodowym, to właściwie nigdy nie osiągnęło jednolitego, ogólnopolskiego charakteru. Umożliwiło Jednak stworzenie instytucji reprezentującej całość nauki polskiej w kraju i za granicami. Była nią Akademia Umiejętności powołana w Krakowie 7 maja 1873 r. Powstała ona w oparciu o tradycje, doświadczenia i naukowe osiągnięcia Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, przyjęła nazwę Polskiej Akademii Umiejętności.

Obok towarzystw ogólnonaukowych pojawiają się w XIX w naukowe towarzystwa specjalistyczne /historyczne, filologiczne, przyrodnicze/ a nawet mające charakter zawodowy jak np. lekarskie /w Warszawie .Wilnie i Krakowie/.

Po zakończeniu I wojny światowej i utworzeniu państwa polskiego działalność towarzystw naukowych znacznie się ożywiła. Obok dotychczasowych powstało szereg nowych, które w swej działalności obok funkcji naukowych eksponowały funkcje popularyzatorskie. Rozwój nauki i szkolnictwa wyższego sprzyjał tak- tworzeniu się towarzystw naukowych specjalistycznych takich jak np. działające do dzisiaj Polskie Towarzystwa; geograficzne, matematyczne, chemiczne, fizyczne, geologiczne i inne.

cd.5. Nauk w Wilnie, Towarzystwo dla Popierania Nauki Polskiej we Lwowie oraz wiele towarzystw w Wielkopolsce /m.in. Towarzystwo Ekonomiczne Międzyrzeckie, Związek Polski .Towarzystwo Rolnictwa, Przemysłu i Oświaty, Poznańskie Towarzystwa Przyjaciół Nauk/. O tych ostatnich szerzej: Z. Zakrzewski: Towarzystwa Ekonomiczne w Wielkopolsce. Poznańskie Roczniki Ekonomiczne 1968 t. XXI.

6. Szerzej J. Jabłoński: Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Krakowskiego /1815-1872/, Kraków 1967.

W latach trzydziestych pojawiła się pierwsza próba koordynacji działalności naukowej wszystkich działających w Polsce towarzystw. Powołano Komitet Porozumiewawczy działający poprzez komitety naukowe oraz Radę Nauk Ścisłych i Stosowanych. Pierwsze uroczyste posiedzenie Rady z udziałem ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prof. W. Świątosławskiego odbyło się 29 listopada 1936 r.⁷

W czasie II wojny światowej większość towarzystw przerwała swoją działalność. Tylko nieliczne wykorzystywały swoje struktury dla działalności konspiracyjnej w tym tajnego nauczania /np. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Towarzystwo Naukowe Warszawskie/.

Po zakończeniu wojny, najwcześniej podjęło aktywną działalność /październik 1944 r./ Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego /założone w 1934 r./⁸. W miarę wyzwalań ziem polskich, rozpoczynały pracę następne towarzystwa szczególnie w ośrodkach szkolnictwa wyższego. Powstawały również nowe, jak: Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Rzeszowie i Opolu czy Towarzystwo Naukowe w Słupsku.

Towarzystwa kontynuowały dotychczasowe formy działalności tj. odczyty, wystawy, wycieczki, konferencje, otwarte posiedzenia naukowe itp. Trwało to jednak niedługo, a następnie przez kilka lat działalność większości towarzystw prawie zamarła. Dopiero, w 1951 r. na I Kongresie Nauki Polskiej sformułowany został program rozwoju towarzystw naukowych i zakresu ich pracy⁹.

7. Cyt.za W.Rolbiecki: Towarzystwa naukowe w Polsce, op.cit.

8. G. Karolewicz E. Wiśniowski: Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego wKsięga Jubileuszowa 50-iaa MJL w Lublinie 1969.

9. Par. I Kongres Nauki Polskiej ,Warszawa 1953.

Utworzona na kongresie Polska Akademia Nauk przejęła działalność dwóch wiodących wówczas towarzystw t.j. Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Pozostałe towarzystwa naukowe i specjalistyczne miały funkcjonować pod opieką Polskiej Akademii Nauk. Mimo tych posunięć działalność większości towarzystw naukowych była bardzo skromna a niektórych - żadna. Dopiero po 1956 r. pojawiły się nowe impulsy w społecznym ruchu naukowym. Pojawiły się liczne nowe towarzystwa regionalne, ożywiły działalność dotychczasowe. Wzrosła ilość odczytów, konferencji, wydawnictw. W latach sześć -dziesiątych pojawiły się w tym ruchu nowe trudności. Tym razem natury finansowej. Ograniczenia dotacji budżetowej na działalność towarzystw zahamowała ich aktywność. Rozwinięły się te, które podejmując działalność dochodową stworzyły warunki do samo-finansowania przynajmniej znacznej części swojej działalności.

Klasyfikacja istniejących obecnie towarzystw naukowych dokonana przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN obejmuje 1100 pozycji.¹⁰

Wśród nich są towarzystwa: ogólne /regionalne i ogólnokrajowe/, specjalistyczne /np. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Polskie Towarzystwo Matematyczne, Polskie Towarzystwo Lekarskie/, interdyscyplinarne /np. Polskie Towarzystwo Cybernetyczne, Towarzystwo Urbanistów Polskich/, stowarzyszenia naukowo-techniczne /zgrupowane w Naczelnej Organizacji Technicznej/. Wśród tych towarzystw Polskie Towarzystwo Ekonomiczne należy do grupy najliczniejszych. Towarzystwa naukowe stanowią - obok Polskiej Akademii Nauk, wyższych uczelni i Instytutów resortowych - czwarte, liczące się ogniwo nauki polskiej. Obok tej funkcji

10. Por. *Słownik Polskich Towarzystw Naukowych, PAN, Warszawa 1978*

niektóre Towarzystwa mają charakter organizacji zawodowych. Tak jest z PTE, które szczególnie w okresie ostatnich dwudziestu lat ma ambicje być organizacją skupiającą ekonomistów, reprezentować ich interesy zawodowe ale także przyczyniać się do popularyzacji i rozwoju nauk ekonomicznych.

II. Początki i rozwój społecznego ruchu naukowego ekonomistów.

1. Ukształtowanie się form organizacyjnych społeczne? ruchu naukowego ekonomistów.

2. Zanim społeczny ruch naukowy ekonomistów wyodrębnił się organizacyjnie, możemy jego początki odnaleźć w tematyce pracy naukowych towarzystw regionalnych. Wiek XIX jest okresem 82130-bkiego rozwoju gospodarki w tym szczególnie przemysłu*. Toteż tematyka ta coraz silniej ujawniała się w działalności tych towarzystw.

W jednym z najstarszych - Towarzystwie Warszawskim Przyjaciół Nauk - działali tacy wybitni znawcy problematyki gospodarczej jak: fizjokrata Joachim Chreptowicz, organizator polskiego przemysłu Stanisław Staszic /od 1808 do 1826 r. prezes tego Towarzystwa/ czy też czołowy przedstawiciel polskiej myśli ekonomicznej w okresie Królestwa Polskiego, profesor ekonomii politycznej Uniwersytetu Warszawskiego hrabia Fryderyk Skarbek. Organizowano wówczas liczne dyskusje ekonomiczne i wydawano prace o tej tematyce. Potrzeby rozwijającej się gospodarki kapitalistycznej rodziły wzmożone zainteresowania nauką ekonomii. Rozwój nauki polskiej, w tym również społecznego ruchu ekonomistów, napotykał jednak odmienne warunki w poszczególnych zaborach.

Szybszy rozwój gospodarczy w zaborze pruskim przyspieszył krystalizację społecznego ruchu naukowego ekonomistów, przyczyniając się do powstania jego pierwszych zorganizowanych form.

11. *Myślmy tu o ruchu na bazie wyodrębnionej wiedzy ekonomicznej, a nie o początkach polskiej myśli ekonomicznej, którą należałoby odnieść do Jana Ostroroga i jego pracy „Institutiones tum pro Reipublicae Ordinatione” /1745 r./ PatrzrE.Lipiń -ski, Studia nad historią polskiej myśli ekonomicznej, PWN, W-wa 1956,. s.9-27.*

W 1802 r. powstaje Towarzystwo Ekonomiczne Międzyrzeckie w Międzychodzie¹², którego zainteresowania dotyczyły głównie poprawy gospodarki rolnej. W 1828 próbowano /bez skutku/ zalegalizować Towarzystwo Przyjaciół Rolnictwa, Przemysłu i Oświaty¹³.

W latach trzydziestych XIX wieku rozwinęły się w Poznaniu społeczne organizacje zwane kasynami. Najszerzą działalność prowadziło Kasyno Gostyńskie /1835-1846/, w którym istniał „Wydział dla Popierania Przemysłu i Rolnictwa”¹⁴.

W Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk istniał Wydział Nauk Ekonomicznych i Statystycznych, który swą działalność z małymi przerwami prowadził aż do I wojny światowej.

W zaborze austriackim polski ruch naukowy rozwijał się najbardziej pomyślnie. Obok znanej działalności i Towarzystwa Naukowego Krakowskiego powstaje w 1867 Towarzystwo Prawnicze i Ekonomiczne. Celem jego było „kształcenie i rozwijanie prawoznawstwa oraz nauk ekonomiczno-społecznych w teorii i praktyce”. W pracach Towarzystwa przeważała tematyka prawnicza, lecz ekonomiści również odgrywali znaczącą rolę. Do takich działaczy towarzystwa należeli: Włodzimierz Czerkowski - profesor ekonomii politycznej w Uniwersytecie Jagiellońskim, Stanisław Szczepanowski - ekonomista oraz działacz gospodarczy. W późniejszym okresie w Towarzystwie rztłalał jeden z najwybitniejszych polskich uczonych ekonomista Adam Krzyżanowski.

12. J. Wąsicki *kit Towarzystwo Ekonomiczne Międzyrzeckie w Prusach Południowych w 18&2 roku. Przegląd Zachodni 1953, nr 1-3 s. 282-292.*

13. Z. Zakrzewski: *Towarzystwa ekonomiczne w Wielkopolsce, op. cit.. s 247 - 248.*

14. *Tamże.*

15. J. Małkowska *Towarzystwa i instytucje naukowe, popularnonaukowe. techniczne i naukę popierające. Nauka Polska 1927 t.7 s. 332.*

Należy również odnotować działalność Polskiego Towarzystwa Handlowo-Geograficznego we Lwowie, założonego w 1894 r. w celu popierania handlu i zbierania intonacji ekonomicznych o krajach, do których kierowała się polska emigracja.

Upadek powstania styczniowego stworzył skomplikowaną sytuację na ziemiach polskich zaboru rosyjskiego. Klęska powstania i akt' uwłaszczenia chłopów /1864/ przyspieszyły proces ostatecznego kształtowania się stosunków kapitalistycznych w Polsce. Oznaczały ponadto krach koncepcji romantycznych zrywów zbrojnych i narodziny doktryny pozytywistycznej. Z jednej strony powstały ograniczenia dla rozwoju polskiej nauki ze względów politycznych, z drugiej natomiast wzrosło zapotrzebowanie na wiedzę ekonomiczną.

W 1864 r. powstało pierwsze polskie ekonomiczne czasopismo teoretyczne "Ekonomista", które propagowało koncepcje polskiego pozytywizmu, pismo wychodziło do 1874 r. /wznowione w 1901 r./. Dużą rolę, zwłaszcza w Królestwie Kongresowym, odegrała działalność popularyzatorska szerząca idee ekonomii marksowskiej /Stanisław Krusiński, Szymon Dickstein vel Jan Młot, Ludwik Krzywicki /. V 1884 r. ukazał się pierwszy polski przekład I tomu "Kapitału", dokonany pod redakcją S. Krusińskiego. Działalność ta wywarła znaczny wpływ na rozwój polskiej myśli ekonomicznej a także na rozwój polskiego ruchu robotniczego. W Warszawie ukształtowało się dość silne środowisko ekonomistów - naukowców i praktyków. Warunki te umożliwiły powołanie w 1907 r. stowarzyszenia pod nazwą Towarzystwo Popierania Pracy Społecznej¹⁶. Celem towarzystwa był rozwój badań naukowych, techniczne opracowywanie danych, przygotowywanie projektów

16. F.Bujak: *Uwagi o badaniach życia społecznego i gospodarczego. Nauka Polska 1913,t.I s. 337-344.*

ustaw oraz dyskusje nad problemami społeczno-gospodarczej. W roku 1910 zorganizowano pracownię naukową towarzystwa pod nazwą Biuro Pracy Społecznej. Miało ono służyć pomocą naukową przedstawicielstwu polskiemu w Dumie Państwowej. Rozwijano pracę odczytową i wydawniczą. Między innymi rozpoczęto wydawanie "Roczników etatystycznych Królestwa Polskiego"¹⁷.

W przededniu wybuchu I wojny światowej i odzyskania niepodległości społeczny ruch ekonomistów polskich zdobył znaczne doświadczenie organizacyjne zarówno w zaborze pruskim, gdzie dość prężnym był ośrodek poznański, w Galicji, gdzie istniało silne środowisko krakowskie i lwowskie oraz po 1905 r. także w Warszawie.

2. Zjazdy jako ważna forma społecznego ruchu ekonomistów w okresie zaborów.

Obok towarzystw naukowych, do umocnienia społecznego ruchu ekonomistów przyczyniły się także Zjazdy Prawników i Ekonomistów¹⁸. Pierwsze z nich odbyły się w Galicji /1887 - Kraków, 1869 - Lwów/ lecz miały zasięg ogólnopolski. W I zjeździe uczestniczyło około 200 osób. Referaty m.in. głosili: Witold Skarżyński z poznańskiego : "Q konieczności i możliwości gruntownej reformy kredytu ziemskiego" i Antoni Donimirski z Prus Królewskich: "O kolonizacji wewnętrznej"¹⁹.

17. T. Szturm de Sztrem. *Instytut Gospodarstwa Społecznego*, Warszawa 1959, s.231.

18. Na temat zjazdów szerzej pisze W. Kamiński. *Zjazdy Prawników i Ekonomistów Polskich 1887-1922*. Maszynopis, Archiwum PTE w Warszawie /dalej APTE/.

19. Dobór tematyki referatów wynikał z aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Należy bowiem pamiętać, że od 1886 r. we wschodnich prowincjach Niemiec działała Komisja Kolonizacyjna zajmująca się wykupem ziemi z rąk polskich i osadzaniem na niej niemieckich kolonistów. W tych warunkach utrzymanie polskiego stanu posiadania w zaborze pruskim stało się Jednym z ważniejszych problemów ogólnonarodowych.

W II zjeździe uczestniczyło 320 osób z Galicji, 34 - z zaboru rosyjskiego i 15 z zaboru pruskiego i z zagranicy. W wygłoszonych referatach mówiono o rozwoju przemysłu naftowego, polityce agrarnej, reformie prawa spadkowego w odniesieniu do własności ziemskiej itp. Po raz pierwszy w sposób kompleksowy podniesiono problem polskiej emigracji /przyczyny, kierunki, propozycje zorganizowania działalności gospodarczej na terenie Argentyny i Chile/. Do wybuchu I wojny światowej odbyły się Jeszcze trzy zjazdy prawników i ekonomistów /III Zjazd w Poznaniu w 1893 r., IV Zjazd w Krakowie 1906 r., V Zjazd we Lwowie 1912 r/. Znaczenie wymienionych wyżej zjazdów winno być ocenione w dwóch aspektach. W pierwszym, podkreślić należy ważniejsze rezultaty zjazdów Jak: powołanie społecznego komitetu pomocy dla Banku Ziemskiego w Poznaniu, ankietę w sprawie emigracji, zainicjowanie wydawnictw ekonomicznych itd. W drugim, uznać trzeba duży wkład w poznanie społeczno-ekonomicznych problemów ziem polskich. Umocniło się dzięki temu przekonanie, że wszystkie zabory - mimo politycznych podziałów - stanowią gospodarczą całość i mają wspólne interesy. Kształtowało się również środowisko dojrzałych ekonomistów i polityków gospodarczych zdolnych do myślenia kategoriami potrzeb państwa i narodu²⁰.

3. Działalność polskich ekonomistów w okresie I wojny światowej.

Pierwsza wojna światowa obudziła nadzieje na powstanie niepodległego państwa polskiego. Ożywienie polityczne szło w parze z aktywnością społecznego ruchu naukowego w tym głównie ekonomicznego,

20. Mija zatem blisko sto lat od pojawienia się pierwszej ogólnopolskiej próby zintegrowania środowiska ekonomistów /I zjazd w Krakowie w 1887 r./ Rok 1937 byłby dobrą okazją do uczczenia tego stulecia i odbycia kolejnego Krajowego Zjazdu Ekonomistów właśnie w Krakowie. Będzie to również 70-ta rocznica powstania w Warszawie Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich.

przygotowującego koncepcje gospodarcze Polski niepodległej. Tylko w latach 1914-1916 opublikowano w języku polskim prawie 200 prac z dziedziny ekonomii i nauk pokrewnych²¹ Działały wszystkie powstałe dotychczas towarzystwa. W Krakowie - Towarzystwo Prawnicze i Ekonomiczne oddziaływujące na całą Galicję nawet i inne zabory. Rozwijała się intensywna działalność Biura Prac Ekonomicznych przy Naczelnym Komitecie Narodowym²² gdzie opracowywano założenia polskiej polityki gospodarczej po wojnie. W 1915 r. z inicjatywy NKN powstał Instytut Ekonomiczny w Krakowie. W zaborze pruskim kontynuował swe prace Wydział Prawniczo - Ekonomiczny Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wzrosła również aktywność ekonomistów skupionych w ośrodkach życia polskiego poza granicami kraju /Berlin, Lozanna, Petersburg/²³ W Warszawie, społeczna działalność ekonomistów skupiała się głównie w Biurze Pracy Społecznej Towarzystwa Popierania Pracy Społecznej. W oparciu o działaczy tego Biura powstało w Warszawie 5 grudnia 1917 r. Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich, które podjęło działania na rzecz gospodarczych interesów Polski i rozwinęło intensywną działalność programową²⁴.

21. W. Roszkowski: *Społeczny ruch ekonomistów w Polsce przed rokiem 1939* .PTE, Warszawa 1977, s.25, maszynopis powielony.

22. Naczelnny Komitet Narodowy powstał w 1914 r. w Krakowie jako reprezentacja stronnictw Galicji a potem częściowo i Królestwa Polskiego. Rozwiązał się w 1917 r. po utworzeniu Rady Regencyjnej. Działaczami NKN byli: J. Daszyński, W. Witos, K. Srokowski. S. Stroński, S. Kot, M. Sokolnicki, T. Starzewski. Na czele departamentu wojskowego stał W. Sikorski. *Słownik historii Polski WP*, Warszawa 1969 r. s.222.

23. Por.: J. Zaleski. *Życie naukowe polskie na obczyźnie i na kresach*, Nauka Polska 1919, t.2.

24. Już 30 grudnia 1917 r. zorganizowano konferencję poświęconą broni polskich Interesów gospodarczych w trakcie rokowań po kojowych w Brześciu Litewskim. W zebraniu ,poza członkami Rady Towarzystwa wzięli udział przedstawiciele rządu /Rady Regencyjnej/

Przewidując ustąpienie okupantów²⁵ w połowie października 1918 r. Towarzystwo opracowało i opublikowało plan najpilniejszych prac w zakresie organizacji życia społecznego i gospodarczego w odrodzonej Polsce²⁶.

4. Społeczno-zawodowy ruch ekonomistów w okresie międzywojennym.

Odzyskanie niepodległości stworzyło nowe warunki dla rozwoju nauk społeczno-ekonomicznych i instytucjonalnych form ruchu zawodowego ekonomistów. Środowiska ekonomistów, które już w czasie I wojny światowej współuczestniczyły w wypracowaniu teoretycznych i praktycznych koncepcji integracji i rozwoju narodowej gospodarki włączyły się teraz w budowę nowej struktury gospodarczej państwa polskiego²⁷.

Centrum życia politycznego i gospodarczego skupiło się w Warszawie. Umożliwiła to intensywny rozwój zapoczątkowanej w 1917 r. działalności Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich. W skład Towarzystwa wchodził wybitni teoretycy, przedstawiciele prywatnego kapitału, działacze polityczni i wyżsi urzędnicy państwowi reprezentujący szeroką panoramę polskiego życia politycznego od konserwatystów i endecji, przez ruch katolicki, kooperatystów do socjalistów. W latach 1918-1920 w pracach Towarzystwa uczestniczyło również wielu wybitnych ekonomistów z terenu całego

c.d.24. oraz reprezentanci prywatnych sfer gospodarczych. 3 lutego 1918 r. zorganizowano zebranie publiczne poświęcone popularyzacji polskiej myśli ekonomicznej. 1 lutego 1918 r. odbyło się posiedzenie zamknięte z udziałem przedstawicieli rządu i stronnictw ludowych na temat problemów agrarnych. Ekonomista 1918, t.III- s. 278-303.

25. Od sierpnia 1915 r. Warszawa pozostaje pod okupacją niemiecką

26. Ekonomista 1919. t.II s. 167-184.

27. Por. W. Sierpiński: Pięćdziesięciolecie stowarzyszeń ekonomicznych w Polsce, Ekonomista 1969, t.I s. 25-41.

kraju²⁸. Po utworzeniu w większych miastach Polski ekonomicznych towarzystw regionalnych podejmowali oni działalność w swoich ośrodkach. Od początku działalności Towarzystwa istniały w nim cztery sekcje: teorii ekonomii, statystyki, polityki ekonomicznej i polityki społecznej. W roku 1920 w miejsce zlikwidowanego Biura Pracy Społecznej²⁹ powołano Instytut Gospodarstwa Społecznego, który od 1926 r. zaczął funkcjonować jako odrębne stowarzyszenie naukowe. Członkami IGS mogły być także organizacje o charakterze społecznym. Instytutem kierował początkowo W. Wakar a następnie L. Krzywicki. IGS wydał wiele prac do tyczących gospodarki zwłaszcza przemysłu, rolnictwa i położenia robotników i chłopów /m.in. głośne Pamiątniki bezrobotnych, Pamiątniki chłopów/. Prowadził badania ankietowe, które stały się podstawą wielu cennych prac. Działalność IGS miała charakter naukowy odzwierciedlający głęboko życie gospodarcze i położenie ludności II Rzeczypospolitej. Działalność ta miała zarazem charakter demaskatorski, wywierała poważny wpływ na rozwój i aktywizację ruchu robotniczego i ruchu ludowego. Natomiast program przemian społecznych w publikacjach IGS był rysowany raczej ogólnikowo. Postępową myśl ekonomiczną szerzyły w tym okresie organizacje i partie polityczne /KPP, PPS, zwłaszcza jej lewicowe odłamy oraz postępowe nurty ruchu ludowego/.

Pojawiło się również wiele nowych wydawnictw ekonomicznych. Obok "Ekonomisty" wydawanego w Warszawie wychodziły: Przegląd Ekonomiczny" /Lwów/, "Ruch Prawniczy i Ekonomiczny"

28. Lista członków TE i SP, Ekonomista 1929, t.II s.218-220

29. W Końcu 1919 doszło do konfliktu między grupą lewicową z dyrektorem Biura Włodzimierzem Wakarem na czele, a zwolennikami endecji. Doprowadziło to do zwolnienia części pracowników Biura. a następnie jego formalnej likwidacji. T. Szturm de Szutrem. op. cit. s. 233.

/Poznań/, "Czasopismo prawnicze i ekonomiczne/Kraków. Towarzystwa ekonomiczne i ich czasopisma reprezentowały akademicką myśl ekonomiczną, traktując także o bieżących problemach gospodarki polskiej. Postępowe nurty odgrywały w ich działalności raczej marginalny charakter, za wyjątkiem IGS.

Na początku 1927 r. do TE i SP przyłączyło się Polskie Towarzystwo Aktuariuszy. W związku z tym powołano autonomiczną sekcję ubezpieczeniową. Pakt ten umożliwił bliższe kontakty z instytucjami ubezpieczeniowymi, które zaczęły wspomagać finansowo działalność Towarzystwa. W 1937 r. sekcja statystyczna TEiSP wyodrębniła się w samodzielne Polskie Towarzystwo Statystyczne.

Obok TE i SP istniało kilka mniejszych organizacji skupiających ekonomistów i rozwijających działalność naukową i popularyzatorską w zakresie problemów gospodarczych. W 1919 r. powstała Liga Pracy, której celem było popularyzowanie metod podnoszenia wydajności pracy oraz krzewienie zasad naukowej organizacji pracy³⁰.

W Szkole Głównej Handlowej działało Koło Ekonomistów Studentów SGH. Organizowało ono zebrania dyskusyjne z udziałem kadry profesorskiej w dwóch sekcjach: obiegu pieniężnego i socjalizmu³¹.

W 1925 r. powstało w Warszawie Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej. Przyjęło ono za cel swojej działalności prowadzenie badań nad ustawodawstwem społecznym, inicjowanie naukowych opracowań problemów społecznych, utrzymywanie współpracy międzynarodowej przez uczestnictwo w pracach Association Internationale pour le Progres Social w Bazylei³². Ponadto w Warszawie

30. J. Małkowska *op.cit.* s. 264.

31. *Ekonomista* 1926, t.II-III s.100.

32. J. Małkowska *op.cit.* s. 264.

działało Towarzystwo Badania Stosunków Społeczno-Gospodarczych Ludności Żydowskiej w Polsce³³.

Kolejnym ośrodkiem myśli ekonomicznej i terenem działalno-40l stowarzyszeń ekonomistów w okresie międzywojennym był Poznań. W dużym stopniu przyczyniło się do tego otwarcie w 1919 r. Uniwersytetu Poznańskiego i związany z tym faktem przyływ kadr naukowych z Galicji, Niemiec i innych krajów Zachodniej Europy. Do rozwoju środowiska ekonomicznego i wzrostu jego aktywności przyczyniło się także zainaugurowanie w 1921 r. Targów Poznańskich oraz utworzenie Wyższej Szkoły Handlowej. W roku 1920 z inicjatywy profesorów Wydziału Prawniczo-Ekonomicznego Uniwersytetu powstało Towarzystwo Prawnicze i Ekonomiczne. Statutowym celem Towarzystwa było popieranie nauk społecznych, ekonomicznych, prawniczych i politycznych, ich popularyzacja oraz oświecenie zagadnień aktualnych z punktu widzenia nauki. Formami pracy były odczyty, wykłady, wieczory dyskusyjne i referaty naukowe. W latach dwudziestych organizowano przeciętnie około 8-9 tego rodzaju spotkań rocznie³⁴. Towarzystwo uczestniczyło wraz z pozostałymi stowarzyszeniami w organizowaniu zjazdów prawników i ekonomistów, gdy zjazdy odbywały się w Poznaniu /1922 i 1929 r./. Powstają również dość ekskluzywne organizacje ekonomistów jak utworzone w 1922 r. Koło Seniorów Seminarium profesora Taylora, którego członkowie zbierali się co miesiąc na naukowych dyskusjach ekonomicznych. Koło wydawało serię "Poznańskie Prace Ekonomiczne" pod redakcją E. Taylora³⁵. W Uniwersytecie natomiast

33. W. Roszkowski *op.cit.* s.38.

34. Z. Lisowski: *Życie naukowe współczesnego Poznania*, Poznań 1936 s. 136-153.

35. Seria obejmowała przede wszystkim prace doktorskie i habilitacyjne przygotowane na Uniwersytecie Poznańskim.
Por. Z. Zakrzewski *op.cit.* s. 257-258.

istniało od 1919 r. studenckie Koło Prawników i Ekonomistów³⁶. Aktywność poznańskiego środowiska zawodowego ekonomistów wywołuje potrzebę integracji rozdrobnionych form ruchu stowarzyszeniowego. W roku 1928 powstaje Związek Ekonomistów, w którym w mniejszym stopniu zajmowano się działalnością naukową, spełniając raczej funkcję związku zawodowego.

W dawnej Galicji istniały dwa silne ośrodki polskiej myśli ekonomicznej - Lwów i Kraków. W niepodległej Polsce zmniejszyła się rola Lwowa. Nadal był dużym centrum naukowym³⁷, a od roku 1921 dla ożywienia gospodarczego organizowano tam Targi Wschodnie. Jednak po likwidacji Sejmu i Wydziału Krajowego /1920/ zmniejszyło się polityczne znaczenie tego ośrodka. Dla podtrzymania życia umysłowego i gospodarczego podejmowano wiele inicjatyw społecznych. Do nich należało powołanie 27 lutego 1921 r. Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie. Do głównych form działalności Towarzystwa należały: odczyty, memoriały wysyłane do władz ustawodawczych i wykonawczych, publikacje członków, wydawanie własnych czasopism i książek, utrzymywanie biblioteki i czyteln., udział w organizowaniu zjazdów naukowych itp³⁸. Towarzystwo wydawało periodyk "Rozprawy i Sprawozdania PTE we Lwowie". Z innych towarzystw lwowskich należy przypomnieć utworzone jeszcze w 1910 r. Towarzystwo Prawników Ukraińskich, które w swej działalności zajmowało się również problematyką gospodarczą.

36. Tamże s. 259.

37. Funkcjonowały we Lwowie liczące się w polskiej nauce uczelnie jak: Uniwersytet Jana Kazimierza* Politechnika i Wyższa Szkoła Handlu Zagranicznego.

38. W. Roszkowski op.cit. s. 42.

Aktywność ekonomistów środowiska krakowskiego, tak znaczna w okresie przed i w czasie I wojny światowej, została wzmocniona potrzebami niepodległego państwa. Na początku 1921 r. grupa członków byłego Klubu Konserwatywnego Naczelnego Komitetu Narodowego, działacze Towarzystwa Prawniczego i Ekonomicznego oraz naukowcy Uniwersytetu Jagiellońskiego utworzyli Towarzystwo Ekonomiczne³⁹. Działalność – podobnie jak w Towarzystwie lwowskim - obejmowała: odczyty, referaty połączone z dyskusją, ankiety, których wyniki przedkładano władzom w postaci rezolucji i memoriałów, a także opracowywanie projektów ustaw. Wyniki działalności publikowano w serii pt. "Wydawnictwa Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie". Również w krakowskim "Czasie" >-<no sporadycznie "Dodatek Ekonomiczny".

Śląsk jest następnym rejonem rozwoju ruchu społeczno-naukowego Ekonomistów. W ramach działającego od 1920 r. Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku utworzono Śląskie Koło Ekonomistów /1926/. We wrześniu 1929 r. powstało także w Katowicach Towarzystwo Krzewienia Wiedzy Handlowej⁴⁰.

Stowarzyszenia ekonomistów powstają także w wielu innych miastach. W Lublinie działało od 1926 r. Towarzystwo Ekonomiczne, w Łucku na Wołyniu - Towarzystwo Prawników i Ekonomistów /1920/ /, w Łodzi - Koło byłych Słuchaczy i Absolwentów Wyższej Szkoły Nauk Społecznych i Ekonomicznych /1929/, w Wilnie - Polskie Towarzystwo Krzewienia Wiedzy Handlowej /1923/.

Od początku powstania odrodzonego państwa polskiego po - próby zjednoczenia społeczno-zawodowego ruchu ekonomistów.

39. O działalności Towarzystwa szerzej pisze J. Kaliński: Towarzystwo Ekonomiczne w Krakowie /1921-1939/, APTE Warszawa maszynopis.

40. W. Roszkowski op.cit. s.45.

Z początku rolę integrującą spełniało warszawskie Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich, w którego pracach uczestniczyli ekonomiści z Krakowa, Poznania, Lwowa, Lublina i Katowic. Jednak po utworzeniu oddzielnych towarzystw w poszczególnych regionach Polski integracyjną rolę przypadła instytucji zjazdów. VI Zjazd Prawników i Ekonomistów Polskich odbył się w Warszawie w 1920 r. Zjazd obradował w sekcjach: prawa, teorii ekonomii, polityki ekonomicznej i skarbowości. Właśnie na tym zjeździe Aleksander Szczepanski zaproponował, aby stowarzyszenia ekonomiczne powstające w różnych miastach akademickich zjednoczyły się w Jeden związek, który prezentowałby organom rządowym poglądy polskiego środowiska ekonomistów, a także byłby organizatorem corocznych zjazdów⁴¹. Zjazd wybrał Komitet Organizacyjny takiego związku, lecz projekt nie został zrealizowany. Na VII Zjeździe w Poznaniu /1922/ powyższe idee zawarto w koncepcji organizowania odrębnych zjazdów prawników i zjazdów ekonomistów. Miało powstać stałe Biuro Zjazdów w oparciu o współpracę z Centralnym Związkiem Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów oraz Związkiem Polskich Organizacji Rolniczych. Biuro miało podlegać Radzie Zjazdów Ekonomistów Polskich⁴². Projekty te też nie zostały zrealizowane. Dopiero w 1928 r. działacze warszawskiego TE i SP zorganizowali Konferencję Porozumiewawczą Towarzystw i Instytucji Ekonomicznych.

W konferencji - poza organizatorami - udział wzięli przedstawiciele stowarzyszeń ekonomicznych z Krakowa, Lwowa, Poznania, Katowic i Wilna oraz Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen, Naukowego Instytutu Emigracyjnego, Instytutu Gospodarstwa

41. *Ekonomista* 1920, t.I s. 212-214.

42. *Ekonomista* 1922, t.II a.215-216.

Społecznego, Głównego Urzędu Statystycznego i Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej⁴³. Konferencja określiła tematykę I Zjazdu Ekonomistów Polskich i powołała jego Komitet Organizacyjny. Zjazd odbył się w dniach 24-25 maja 1929 r. w Poznaniu. Powołano na nim Stały Komitet Zjazdów Ekonomistów. Ciężki kryzys gospodarczy utrudnił zwołanie następnego zjazdu. Dalsze próby także nie przyniosły rezultatów, aż do wybuchu II wojny światowej.

5. Działalność ekonomistów w czasie II wojny światowej i w pierwszych miesiącach po wyzwoleniu.

Zawieszenie działalności towarzystw naukowych, które nastąpiło wraz z wybuchem II wojny światowej, nie spowodowało zamarcia samej idei społecznego ruchu ekonomistów. Odradza się on na emigracji i wbrew polityce okupanta odżywa w konspiracji w kraju⁴⁴. Oczywiście rozmiary tego ruchu są skromne. Większość działaczy brała udział w wojnie w jednostkach Wojska Polskiego a potem znalazło się w niewoli. W latach okupacji utraciło życie wielu wybitnych ekonomistów, jak: Ludwik Krzywicki, Stanisław Głębiński, Adam Heydel, Ludwik Landau, Stefan Dziewulski, Zygmunt Limanowski, Antoni Szymański i inni.

Najaktywniejszą działalność prowadzili polscy ekonomiści w Anglii Skupieni. wokół ewakuowanego do Londynu Banku Polskiego, założyli w czerwcu 1941 r. Stowarzyszenie Ekonomistów Polskich w Zjednoczonym Królestwie. Wydawano własny organ pt. "Ekonomista Polski", gdzie publikowano materiały i opracowania dotyczące polityki gospodarczej okupanta na ziemiach polskich, koncepcje odbudowy

43. *Ekonomista* 1928, t.II, s.234-235.

44. Część informacji dotyczących tego okresu zaczerpnięto z: W. Roszkowski, *Społeczny ruch ekonomistów w Polsce przed rokiem 1945. Maszynopis A PTE /nie oprac./*

budowy gospodarki polskiej po wojnie i inna. Przewodniczącym Rady Stowarzyszenia Ekonomistów Polskich w Zjednoczonym Królestwie był Henryk Strasburger, a prezesem zarządu - Leon Barański. V pracach Stowarzyszenia brali udział znani działacze przedwojenni, jak: Stanisław Grabski, Stefan Królikowski, Tadeusz Brzeski, Edward Szturm de Sztrem, Ferdynand Zweig, Caesław Bobrowski, Zygmunt Karplński i inni. Stowarzyszenie liczyło w 1942 r. 150 członków. Powstało odrębne koło w Szkocji. Również w Stanach Zjednoczonych działało Koło Ekonomistów. Nie była to jednak działalność widoczna.

Natomiast w kraju, na terenie Warszawy od 1942 r. rozwija działalność grupą ekonomistów znana pod nazwą "Oikos". Inicjatorami byli: Zygmunt Filipowicz i Kazimierz Secomski. Pracami "Oikos" kierował Edward Lipinski. Celem Towarzystwa było skupienie przedwojennej kadry naukowej i umożliwienie jej podejmowania badań nad gospodarką. Prowadzono również tajne nauczanie przedmiotów ekonomicznych. Ekonomię i Politykę gospodarczą wykładał Edward Lipinski. W 1943 r. utworzono Spółdzielnię Wydawniczą "Oikos", która zajęła się gromadzeniem i przygotowaniem do druku - po uzyskaniu wolności - ważniejszych dzieł ekonomicznych. Spółdzielnia sfinansowała prace Stefana Szulca nad znanym podręcznikiem statystyki. Tłumaczono również prace zachodnich ekonomistów. Spotkania członków "Oikos" odbywały się w prywatnych mieszkaniach, gdzie wygłoszono odczyty i prowadzono dyskusje. W spotkaniach tych brali udział /poza wymienionymi wcześniej/ Karol Brzózka, Eugeniusz Kamocki, Jerzy Hassalski, Mirosław Orłowski, Konstanty Sokołowski, Tadeusz Sołowij, Stanisław Włoszczowski, Marcin Wyczałkowski i Antoni

Żabko-Potopowicz. "Oikos" utrzymywał kontakty z grupą ekonomistów krakowskich prowadzących działalność konspiracyjną, którym przewodził Adam Krzyżanowski. Po wyzwoleniu "Oikos" kontynuował swoje prace. Wzrósł krąg uczestników spotkań, rozszerzono problematykę dyskusji. Pod względem organizacyjnym była to jednak grupa o charakterze bardziej towarzyskim /podobnie jak to miało miejsce w czasie okupacji/, niż formalna organizacyjna.

Ta okupacyjna działalność ekonomistów stworzyła sprzyjające warunki szybkiej odbudowy społecznego ruchu ekonomistów po wyzwoleniu. Zaledwie w kilka miesięcy po wyzwoleniu stolicy, 24 lipca 1945 r. grono ekonomistów - naukowców i działaczy gospodarczych przystąpiło do odbudowy Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich. Byli to: Stanisław Antoniewski, Franciszek Dziedzic, Michał Kaczorowski, Kazimierz Kasperski, Edward Lipiński Stefan Moszczeński, Kazimierz Romaniuk, Stefan Szulc, Józef Świdrowski, Egon Vielrose, Aleksy Wakar, Stanisław Włoszczowski, Bolesław Wścieklica, Józef Zagórski, Stefan L. Zalewski, Aleksander Zawadzki, Antoni Żabko-Potopowicz⁴⁵. Odrodzone Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich postawiło sobie za cel „... rozwój, polskiej wiedzy ekonomicznej i statystycznej tak w dziedzinie teoretycznej jak też i praktycznej”⁴⁶. poprzez gromadzenie zbiorów, działalność wydawniczą, inicjowanie badań, organizowanie instytutów badawczych, seminariów, wykładów, dyskusji, konferencji, zjazdów, prowadzenie badań naukowych i praktycznych oraz współpracę z pokrewnymi towarzystwami krajowymi i zagranicznymi. Towarzystwo zamierzało poświęcić się przede

45. Prot. Zebrania Założycielskiego TE i SP z 24.07.1945 r. A PTE 9/137

46. Statut TEiSP – tamże.

wszystkim prowadzeniu działalności naukowej stosując przy tym, jak wskazuje statut, formy i środki realizowane w okresie międzywojennym.

Odrodzone w tak krótkim okresie po zakończeniu działań wojennych Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków w Warszawie świadczy o dużej prężności środowiska ekonomistów, mimo, że w wyniku świadomej polityki okupanta i działań zbrojnych, polska inteligencja w tym także środowisko ekonomistów poniosło poważne straty. W innych ośrodkach także dość szybko przystąpiono do tworzenia zorganizowanych form działalności naukowej i gospodarczej.

W czerwcu 1945 r. w Katowicach przy Zarządzie Ligi Morskiej powstaje Sekcja Ekonomiczna. Jej głównym zadaniem miało być opracowanie problemu związków Śląska z Bałtykiem. Szczególnie miano na uwadze wykorzystanie Odry i Wisły, jako arterii komunikacyjnej śródlądowej łączącej Śląsk z morzem⁴⁷.

W październiku 1945 r. utworzono także Komisję Ekonomiczną przy Instytucie Śląskim. Głównym tematem zainteresowań tej Komisji był udział Śląska w życiu gospodarczym Polski⁴⁸.

Poza Warszawą i Katowicami, przystąpili do pracy również ekonomiści w Krakowie, reaktywując Towarzystwo Ekonomistów i Prawników⁴⁹. Proces odradzania się społecznego ruchu ekonomistów przebiegał w warunkach odbudowy ze zniszczeń wojennych. Przed osłabionym w wyniku wojny środowiskiem polskiej inteligencji stanęły zadania poważniejsze niż kiedykolwiek w przeszłości. Ich realizacja wymagała zespolenia wszystkich sił. Odnosiło

47. *Sprawozdanie z działalności Oddziału za lata 1948-56*
Katowice 1957, s. 5-12

48. *Tamże*

49. *Piętnastolecie Oddziału Krakowskiego PTE 1946-1961* Kraków 1961, s. 7.

się to również do środowiska ekonomistów, których społeczne organizacje odradzały się po wojnie dość szybko. Były one jednak nieliczne, słabe organizacyjnie i podobnie jak przed wojną – zdezorganizowane. Koncepcja gospodarki socjalistycznej rodziła zapotrzebowanie i warunki do integracji tego ruchu.

III, Powstanie Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i rozwój jego działalności w latach 1945 - 1985.

1.1 Zjazd Towarzystwa w Łodzi w 1945 r.

Zrodzona w okresie międzywojenny* idea utworzenia organizacji zrzeszającej ekonomistów z całego kraju została uwieńczona spotkaniem 21 przedstawicieli społecznego ruchu ekonomistów z Warszawy, Krakowa, Poznania, Lublina i Łodzi w dniach 1-2 grudnia 1945 r. w Łodzi. W wyniku obrad, zebrani powołali Polskie Towarzystwo Ekonomiczne - pierwszą w historii organizację zrzeszającą ekonomistów naukowców i działaczy gospodarczych z całego kraju. Uchwalony został statut PTE oraz dokonano wyboru władz. Pierwszy statut Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego uchwalony przez Zjazd w Łodzi określał cele, zasady organizacyjne, podstawy finansowe i teren działalności. Towarzystwa⁵⁰. Zwrócono główną uwagę na konieczność rozwoju działalności wydawniczej. Miała ona na celu opublikowanie prac napisanych przez ekonomistów polskich w czasie okupacji, które nie ukazały się drukiem. Ponadto chodziło o dostarczenie wyższym uczelniom podręczników, dzieł ekonomicznych polskich i tłumaczonych. Postanowiono również wznowić wydawanie organu naukowego Towarzystwa. Przyjęto, że Towarzystwo będzie rozwijać działalność w postaci: odczytów, konferencji naukowych, wydawnictw, organizowania współpracy na polu nauki i płaszczyźnie zawodowej, współpracy z pokrewnymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi.

50. Statut ten ogłoszono w *Ekonomiście* nr 2 z 1947 r. Na podstawie decyzji Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 11 stycznia 1946 r. PTE zostało wpisane do "rejestrów stowarzyszeń i związków". Lista członków założycieli, aneks nr J.

Możliwości realizacji tych zadań były skromne ze względu na nieliczne kadry ekonomistów w kraju oraz znikomą liczbę członków zorganizowanych w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym. W momencie powstania /1945 r./ Towarzystwo zrzeszało zaledwie 25 członków z 5 głównych wówczas ośrodków akademickich. Taki stan liczebny Towarzystwa determinowały trzy elementy:

- początkowy okres jego działalności,
- mała liczebność zawodowo czynnych ekonomistów w gospodarce narodowej,
- elitarny charakter Towarzystwa, którego członkami mogli być tylko pracownicy nauki i praktycy życia gospodarczego legitymujący się dyplomem ukończenia wyższych studiów.

Stąd też aż do końca lat czterdziestych w PTE utrzymywał się mały stan liczebny członków". A zatem, po odbytych Zjeździe i przyjęciu wyznaczonych kierunków działania, musiało upłynąć trochę czasu, zanim nieliczni członkowie powstałego Towarzystwa mogli znaleźć dalszych kandydatów i podjąć odpowiednią pracę organizacyjną - w tworzeniu załączków pierwszych oddziałów terenowych. Pierwsze samodzielne oddziały towarzystwa powstały głównie w dużych ośrodkach akademickich. W ten sposób utworzone zostały organizacyjne warunki do podejmowania i rozwijania na szerszą skalę wszystkich kierunków działalności zawartych w statucie Towarzystwa.

2. Periodyzacja rozwoju PTE.

Historyczny rozwój Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Polsce Ludowej jest nieodłącznie związany z kolejnymi etapami

51. Lista członków oraz skład władz PTE ogłoszono w *Ekonomiście* nr 3,4 z 1947 r. w/g stanu na 1 grudnia 1947 r. oraz *Ekonomiście* nr 4 z 1948 r. wg stanu na 1 grudnia 1948 r.

rozwoju politycznego i ekonomicznego naszego kraju. Rozwój i przemiany Towarzystwa wyznaczone są przez główne wydarzenia polityczno-społeczne. powojennej historii Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego można wyodrębnić następujące okresy⁵²:

I. Okres od I Zjazdu PTE w 1945r. do Zjazdu Ekonomistów i Kongresu Nauki Polskiej w 1951 r.

II. Okres od 1951r. do II Zjazdu Ekonomistów w 1956r.

III. Okres od 1956r. do 1963r. kiedy to centralne władze Towarzystwa przyjęły nowe koncepcje działalności sformułowaną w „Programie działalności PTE” i apelu Prezesa PTE prof. Edwarda Lipińskiego "Do ekonomistów".

IV. Okres od 1963r. do 1970r. charakteryzujący się przede wszystkim dążeniem do zorganizowania w PTE szerokich kręgów ekonomistów zatrudnionych w różnych Jednostkach gospodarki narodowej.

V. Okres lat siedemdziesiątych, /1970 - 1980/ - programowej i organizacyjnej dojrzałości Towarzystwa.

VI. Okres najnowszy /1981 - 1985/ - kryzysu i wdrażania reformy gospodarczej.

a. Okres I /1945 - 1951/.

W pierwszym okresie swej działalności PTE nawiązuje do przedwojennej tradycji stowarzyszeń o charakterze naukowym i dość wąskim, elitarnym składzie. Liczba członków, która w 1945 roku wynosiła 25 w roku następnym wzrosła do 287, a w 1951 - do 759. Było to jednak mniej w porównaniu do szacunkowej ogólnej liczby członków stowarzyszeń ekonomistów z okresu przedwojennego. W okresie tym dokonuje się znaczny terytorialny rozwój Towarzystwa w wyniku utworzenia oddziałów w dziewięciu województwach.

52. Koncepcję etapizacji działalności PTE przyjęto za referatem wygłoszonym przez W. Sierpińskiego z okazji 50-lecia stowarzyszenia ekonomistów w Polsce. Ekonomista 1985 nr.1 st.25-41 uzupełniając o dalsze okresy do 1985r.

W oddziałach wojewódzkich rozpoczynają działalność sekcje naukowe grupujące ekonomistów różnych specjalności., Najczęściej występują sekcje teorii ekonomii, polityki ekonomicznej, handlu zagranicznego, ekonomiki rolnej, ekonomiki przemysłu, statystyki, finansów, handlu, rachunkowości itp. Sekcje organizują przede wszystkim dyskusje naukowe i odczyty.

Pierwszym znacznym osiągnięciem PTE było wznowienie w 1947 r. wydawania "Ekonomisty" jako organu Towarzystwa. Również w 1947 r. przystąpiono do wydawania "Biblioteki PTE", w ramach której opublikowano 10 tomów. Dzięki nieustrudzonym wysiłkom Zarządu i pomocy finansowej władz państwowych odbudowany został Dom Ekonomistów Polskich im. Ludwika Krzywickiego. W ten sposób Towarzystwo uzyskało na terenie Warszawy warunki dla szerszego rozwoju swej działalności.

W omawianym pierwszym okresie działalności, zapoczątkowane zostały także w środowisku ekonomicznym istotne przemiany o charakterze ideowym. Podstawowa masa ekonomistów polskich poparła zasadnicze przeobrażenia, jadę dokonały się w Polsce i zaangażowała się w budowę nowego systemu społecznego i ekonomicznego. wymagało to Istotnej rekonstrukcji tez teoretycznych, rewizji wielu dawnych dogmatów i tworzenia nowych koncepcji gospodarowania w warunkach ustrojowych socjalizmu, koncepcji opartych na podstawowych założeniach teoretycznych marksizmu. Końcowy etap tego okresu był trudny i wręcz dramatyczny, towarzystwo zachowując elitarno-naukowy charakter, będąc areną ścierania się tradycyjnego nurtu ekonomii akademickiej /zachodniej/ z nurtem ekonomii marksistowskiej, przeżywało zmiany organizacyjne i personalne. Odsunięto wtedy od aktywnego udziału i kierowania pracami PTE wielu zasłużonych jego działaczy. Nowy aktyw czołowych działaczy Towarzystwa, rekrutujący

się z kręgów ekonomistów - marksistów nadał stowarzyszeniu kierunek działalności zgodny z ówczesnymi przemianami politycznymi i ekonomicznymi. Nie zmienia to faktu, że nie wykorzystano wtedy szansy integracji środowiska ekonomistów na gruncie postępowej myśli ekonomicznej i wokół historycznych zadań przemian społeczno-gospodarczych.

Proces przyspieszonego uprzemysłowienia Polski w okresie Planu Sześcioletniego wysuwał nowe zadania przed ekonomistami i nauką ekonomii. W dniach 8-10 grudnia 1950 r. odbył się w Warszawie Ogólnopolski Zjazd Ekonomistów Polskich. Cel tego Zjazdu sformułował prof. Oskar Lange w swoim zagajeniu w sposób następujący: "Nie jest zjazd, czy konferencja w zwykłym tego słowa znaczeniu. Zwołany w ramach prac przygotowawczych do pierwszego Kongresu Nauki Polskiej, Zjazd ma być krokiem w kierunku wypełnienia w dziedzinie nauk ekonomicznych zadań, jakie Kongres stawia przed nauką polską". I dalej "Marksistowski program pracy naukowej trzeba realizować w sposób konkretny, w doborze tematów i metod badania naukowego"⁵³.

Zjazd Ekonomistów Polskich był wyrazem aktywnego udziału PTE w pracach przygotowawczych do Kongresu Nauki Polskiej, który odbył się w połowie 1951 r. W uchwale Zjazdu ekonomiści zrzeszeni w PTE podkreślili swą wolę aktywnego współuczestnictwa w procesie budowania socjalizmu w Polsce. Na tym właśnie kierunku skoncentrowała się bieżąca praca PTE jako całości i poszczególnych jego ogniw organizacyjnych. Towarzystwo wkroczyło na drogę szerszego oddziaływania na opinię społeczną wyjaśniając założenia polityki ekonomicznej partii i rządu. Marksistowska ekonomia

53. O. Lange. *Zagajenie, Ekonomista 1951, nr 1 s.3.*

polityczna stała się zasadniczą podstawą badań i działalności praktycznej. Zaczął się jednak również proces wulgaryzacji marksizmu wynikający głównie z nadmiernego podporządkowania nauki polityce.

b. Okres II /1951-1956/.

Zmiany, jakie w działalności PTE upoważniają do wyróżnienia następnego etapu działalności Towarzystwa /1951 -1956/, wywodzą się z uchwał Zjazdu Ekonomistów. W dokumentach tych stwierdzono, że ramowy zakres działania skryształizowany na Zjeździe założycielskim w Łodzi przestał odpowiadać nowym potrzebom życia, wobec zmian gospodarczych, społeczno-politycznych i kulturalnych. Jakże zaszły w naszym kraju.

W ślad za tym poglądem Sekcja Nauk Ekonomicznych I Kongresu Nauki Polskiej /29.VI.-2.VII.1951 r./ podjęła postanowienie o zmianie koncepcji działania PTE⁵⁴. Postanowienia te zostały usankcjonowane uchwałą Polskiej Akademii Nauk z 2 maja 1952 r., w której sformułowano nowy zakres zadań i nowe kierunki działania PTE jako organizacji naukowej. Sprowadzają się one w syntetycznym ujęciu do:

- rozwoju nauk ekonomicznych i upowszechnienia wiedzy ekonomicznej,
- badania procesów ekonomicznych związanych z teorią i praktyką gospodarczą.

Stworzyło to warunki do szerszego rozwoju działalności towarzystwa. PTE z organizacji elitarnej stawano się organizacją coraz

54. *Stan i zadania nauk ekonomicznych w Polsce. Warszawa 1951, S.188.*

bardziej masową, ściślej łączącą działalność naukową z praktyką życia gospodarczego.

V drugim okresie działalności nadal dokonuje się wzrost organizacyjny i liczebny szeregów PTE, W 1952 r. jako dziesiąty w kraju powstał oddział wojewódzki w Kielcach;⁵⁵ w innych miastach wojewódzkich, w których nie było jeszcze samodzielnych oddziałów, została zapoczątkowana działalność Towarzystwa w formie delegatur lub kół. V poczet członków PTE wstępowało coraz więcej praktyków, którzy wspólnie z pracownikami nauki podejmowali prace badawcze i działalność organizacyjną. Sprzyjało to ogólnemu ożywieniu ruchu ekonomicznego zarówno w ośrodkach już Istniejących, jak i w tych, w których działalność ekonomistów pozostawała poza sferą ram organizacyjnych Towarzystwa. Ogólny wzrost liczebności członków stwarzał możliwości ożywienia działalności i rozszerzenia wpływów na te regiony i aglomeracje miejskie, w których dotychczas brak było warunków do powołania samodzielnych oddziałów.

Po [Zjeździe Ekonomistów, PTE ukształtowało formę organizacyjną i rozbudowywało sieć oddziałów. W 1955 r. funkcjonowały one z następującą liczbą członków: Gdańsk - 140, Katowice - 221, Kielce - 141, Kraków - 58, Lublin - 59, Łódź - 224, Poznań - 175, Szczecin - 220, Warszawa - 700, Wrocław - 180⁵⁶. W omawianym okresie liczba członków PTE wzrosła z 759 w 1951 r. do 2136 w 1956 r. Równocześnie liczba sekcji naukowych wzrosła z 14 do 55, a odczytów i zebrań dyskusyjnych ze 172 do 620. Struktura członków według działów gospodarki narodowej kształtowała

55. *Działalność Towarzystwa w okresie 1950-1956*, s.22 APTE 1/2 np.

56. R. Wójcicki. *XXX lat działalności w systemie oświaty pozaszkolnej, PTE Zakład Szkolenia Ekonomicznego, Warszawa 1976*, s.24

wała się w 1956 r. następująco: na pierwszym miejscu /786 osób/ nadal pozostawała oświata, nauka i kultura, na drugie wysunął się już przemysł /524 - gdy w 1953 r. tylko 94/, na trzecim - administracja i wymiar sprawiedliwości /371 osób/ a na czwartym instytucje finansowe i ubezpieczeniowe /216 osób/.

V latach 1955 i 1956 zapoczątkowana została działalność oddziałów Towarzystwa Jako organizatorów większych konferencji naukowych. Również w latach pięćdziesiątych PTE podjęło zadanie doskonalenia zawodowego kadr ekonomistów zatrudnionych w gospodarce narodowej, które stopniowo wykształciło się w jeden z najważniejszych kierunków działania Towarzystwa. Zapoczątkowanie tej działalności wynikało z potrzeb gospodarki narodowej na tym odcinku, tj. z braku wyszkolonej i przygotowanej do pracy dostatecznie licznej kadry ekonomistów. Wzrost działalności szkoleniowej wystąpił zwłaszcza w 1953 r., kiedy to na szerszą skalę tę formę pracy podjął Oddział PTE w Katowicach; nieco później prace na tym odcinku rozwinęły się w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu i Łodzi. Wkrótce dla organizacyjnego ujęcia tej działalności powołano Centralę Kursów Ekonomicznych.

Omawiany okres charakteryzując się organizacyjnym rozwojem PTE, był jednocześnie okresem skostnienia marksistowskiej myśli ekonomicznej, co nie mogło nie odbić się ujemnie na merytorycznej działalności Towarzystwa. Miała ona w znacznym stopniu sformalizowany charakter. Na jej plus należy jednakże zaliczyć popularyzację podstaw marksistowskiej ekonomii politycznej. W połowie lat pięćdziesiątych nastąpiły pewne istotne zmiany w polityce ekonomicznej kraju. Doświadczenia pierwszej fazy

intensywnej industrializacji kraju, zarówno pozytywne jak i negatywne, spowodowały konieczność przestawienia gospodarki na wykorzystanie intensywnych czynników rozwoju oraz celowość dokonania pewnych zmian w metodach planowania i zarządzania gospodarką. Te zjawiska, jak również toczące się w latach 1953-1956 ożywione dyskusje nad zasadniczymi zagadnieniami teorii ekonomicznej socjalizmu, nad znaczeniem nauki ekonomii dla praktyki, nad systemem funkcjonowania gospodarki, stały się dla PTE bodźcem do szukania nowych rozwiązań w teorii i praktyce gospodarowania. W tej atmosferze przygotowywano U Zjazd Ekonomistów Polskich.

c. Okres III /1956-1963/

II Zjazd Ekonomistów Polskich odbył się w czerwcu 1956 r.⁵⁷ Uczestniczyło w nim około 600 osób. Na zjeździe przedyskutowano problemy stanu nauk ekonomicznych i zadań przed nimi stojących oraz sprawy związane z polityką rozwoju ekonomicznego. Dyskusja na zjeździe odzwierciedlała treść trwającej od kilku lat wielkiej debaty w środowisku ekonomicznym.

Zjazd zgłosił postulat powołania Rady Ekonomicznej i Komisji Ankietowej, wypowiedział się za ustanowieniem zawodowego tytułu ekonomisty i prawną ochroną tego tytułu oraz ustaleniem nomenklatury stanowisk ekonomistów o różnym stopniu przygotowania. Zjazd ustosunkował się do szeregu podstawowych zagadnień gospodarki polskiej. Od 1956 r. PTE jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ekonomicznych /Association Internationale des Sciences Economiques - AISE/ z siedzibą w Paryżu.

57. *Sprawozdanie z działalności PTE za 1956 r. APTE 1/2 np.*

Warto przypomnieć, że przed Zjazdem, czasopismo "Życie Gospodarcze" zostało zdominowane przez grupę młodych ekonomistów /głównie marksistów/, którzy wydając jego pierwszy numer w nowej edycji przedłożyli Zjazdowi programowe stanowisko w dziedzinie nauk ekonomicznych jak i koncepcji pracy PTE. W programie tym czytamy, że "należy zaktywizować PTE; działalność PTE powinna rozwijać się w dwóch kierunkach, naukowym i zawodowym. PTE powinno bronić zawodowych interesów ekonomistów"⁵⁸. Z tej grupy młodych ekonomistów rekrutowali się w następnych latach czołowi działacze PTE.

W okresie /1956-1963/ PTE przekształciło się * towarzystwa elitarnego w masową organizację społeczną ekonomistów. Siłą tego procesu był ruch oddolny zwłaszcza ekonomistów pracujących w wielkich przedsiębiorstwach przemysłowych, a patronował mu zespół działaczy skupionych w "Życiu Gospodarczym". Tygodnik ten od początku swej nowej edycji w 1956 r. stał się trybuną propagującą i forsującą powstawanie i rozwój kół PTE. Przełomowe znaczenie miała w tej sprawie I Krajowa Narada Ekonomistów Przemysłu, zorganizowana w 1959 r. przez redakcję "Życia Gospodarczego" i koło PTE w Zakładach Metalowych w Skarżysku Kamiennej /woj. kieleckie/. Główny referat pod znaczącym tytułem "Co robić" wygłosił Mieczysław Kabaj. Odnosząc powstanie kół PTE już w kilkudziesięciu przedsiębiorstwach postulowano: "Wszędzie tam, gdzie są ekonomiści skłonni do dyskusji bądź działania, winno powstać koło ekonomistów"⁵⁹.

58. *Cyt. za M. Mieszczankowskim: Recenzja pracy Janiny Orłowskiej: "Działalność oświatowa PTE na Kielecczyźnie", maszynopis, Warszawa 1985, s.4.*

59. *Tamże, s.5.*

Postulowano też stworzenie przy PTE Centralnego Ośrodka Doskonalenia Kadr Ekonomistów.

Takich narad /konferencji/ odbyło się kilka. Na trzeciej, która odbyła się w Zakładach Cegielskiego w Poznaniu w końcu 1960 r. omawiano problemy postępu technicznego. Ale również kwestia rozwoju zakładowych kół PTE znalazła odbicie w dyskusji. Stwierdzając, że w latach 1956-1960 powstało pięćdziesiąt kół w wielkich przedsiębiorstwach przemysłowych wskazywano na brak wsparcia i koordynacji ze strony władz centralnych Towarzystwa; "... dotychczas ZG PTE nie zdołał opracować nawet ramowego regulaminu pracy koła. Nikt nie zajmuje się w ZG PTE koordynacją ich działania"⁶⁰.

V omawianym okresie w łonie władz PTE ścierały się dwie orientacje. Jedna, nadal stała na pozycjach utrzymania elitarnego charakteru Towarzystwa, druga widząc nowe zjawiska i uwarunkowania społeczne, sprzyjała rozwojowi masowego ruchu ekonomistów. Ta druga tendencja, bardziej zgodna z realiami rzeczywistości musiała zwyciężyć. Jej ukoronowaniem był apel prezesa Towarzystwa prof. Edwarda Lipińskiego z 25.02.1963 r. "Do ekonomistów proklamujący przekształcenie PTE w organizację masową i zakładający, że podstawowymi komórkami organizacji powinny być koła zakładowe, terenowe i środowiskowe. Apel ten opublikowało "Życie Gospodarcze" wraz z dokumentem pt. "Tezy perspektywicznego programu działalności PTE"⁶¹. W dokumentach tych PTE stawia zadania zgrupowania w swych szeregach szerokich kręgów ekonomistów zatrudnionych w gospodarce narodowej na wszystkich szczeblach i znacznego poszerzenia prac związanych z doskonaleniem funkcjonowania gospodarki socjalistycznej w nowych warunkach. .

60. Por. *Życie Gospodarcze* nr 50, 1960 r.

61. *Życie Gospodarcze* nr 11, 1963 r.

W omawianym okresie /1956-1963/ odnotować można znaczne ożywienie działalności Towarzystwa. Znalazło to odbicie także w rozwoju organizacyjnym. Liczba członków wzrosła z 2136 do 9412 na koniec 1963 r. Powstały nowe oddziały wojewódzkie w Opolu i Bydgoszczy oraz terenowy Oddział w Radomiu. Liczba kół zwiększyła się z 18 do 155. Ilość większych konferencji naukowych organizowanych przez oddziały - z 3 do 22. Zasadniczej zmianie uległ także skład członków według działów gospodarki narodowej. Bezwzględnie na pierwsze miejsce wysunął się przemysł /4453/, a następnie - administracja i wymiar sprawiedliwości /1416/, instytucje finansowe i ubezpieczeniowe /75V, budownictwo /721/, oświata, nauka i kultura /697/, obrót towarowy /544/ oraz transport i łączność /461/. Więcej niż połowę kół PTE stanowiły koła w przemyśle.

d. Okres IV /1963-1970/

Podjęte w poprzednim okresie działania inicjujące, zaowocowały burzliwym rozwojem organizacyjnym, wszechstronnym rozwojem działalności i ukształtowaniem struktury PTE funkcjonującej do dzisiaj. Towarzystwo przekształciło się w powszechną organizację ekonomistów zrzeszającą zarówno pracowników nauki, Jak też szeroki aktyw ekonomistów - praktyków. Nastąpił ponad pięciokrotny wzrost liczby członków; z 9412 w 1963 r. do 50267 w 1970 r. a liczba kół z 155 do 1883.⁶² Powstały nowe oddziały wojewódzkie w: Białymstoku, Rzeszowie, Zielonej Górze i Olsztynie /1964/ oraz Koszalinie /1965/. W konsekwencji zakończony został proces kształtowania się terytorialnej struktury PTE opartej na działalności oddziałów wojewódzkich.

62. XII Krajowy Zjazd PTE. Załączniki do sprawozdania Zarządu Głównego z działalności w latach 1971-75. Warszawa 1976, tablica I.

Pojawiła się również potrzeba nowych form organizacyjnych współpracy kół PTE działających w jednej gałęzi lub branży, albo też na jednym terenie. Formą taką stały się rady koordynacyjne kół. Wraz z szerokim liczebnym rozwojem Towarzystwa nastąpiły pewne zmiany w kryteriach członkostwa. W początkowym okresie działalności PTE, członkami byli w zasadzie ekonomiści z wyższym wykształceniem, obecnie zaś pragną stworzyć warunki zrzeszania się ekonomistów wszędzie tam, gdzie chcą się oni organizować dla realizacji celów Towarzystwa, przyjmowano członków nie tylko na podstawie formalnych wymogów wykształcenia, lecz także faktycznie pełnionych funkcji. W roku 1970 udział członków z wyższym wykształceniem ekonomicznym stanowił około 36 % ogółu zrzeszonych w PTE, z wyższym wykształceniem nieekonomicznym około 9 %; średnie wykształcenie ekonomiczne posiadało około 33 % członków, a średnie ogólnokształcące około 22 %. Największy procentowy udział stanowili członkowie zatrudnieni w przemyśle, ponad 55 %, następnie w budownictwie 10 %, w administracji państwowej 9 % oraz w instytucjach finansowych i ubezpieczeniowych ponad 7%⁶³. W środowiskach zawodowych ekonomistów omawiany okres /1963-1970/ wypełniony był nadziejami związanymi z powołaniem w przedsiębiorstwach służb ekonomicznych i podniesienia rachunku ekonomicznego do rangi obligatoryjnego narzędzia planowej gospodarki socjalistycznej⁶⁴. Wywołane na początku tego okresu ożywienie w działalności ekonomistów i ich organizacji słabło w miarę rezygnacji ze stosowania narzędzi ekonomicznych w gospodarce w związku z ponowną centralizacją i biurokratyzacją zarządzania

63. Obliczenia własne w oparciu o tablicę IV załączników ...tamte.

64. Uchwała Rady Ministrów nr 224 z 29.07.1964 w sprawie postępu ekonomicznego w gospodarce uspołecznionej i organizacji służb ekonomicznych. MP nr 55/1964 poz.260.

Należy zwrócić uwagę, że właśnie w tym okresie /1963 -1970/ PTE ukształtowało się jako zbiorowy doradca ekonomiczny na wszystkich szczeblach gospodarowania. Najwyższą formą tego doradztwa stały się memoriały czy inne opracowania przedkładane centralnym władzom politycznym i gospodarczym. Widząc narastający kryzys społeczno-polityczny, prezydium ZG PTE zgłosiło w 1968 r. władzom centralnym propozycje zreformowania gospodarki; zostały one jednak zlekceważone.

W grudniu 1969 r. Prezes Rady Ministrów zarządził dokonanie oceny realizacji uchwały o służbach ekonomicznych i postępie ekonomicznym⁶⁵. Opracowane w tej sprawie przez resorty dokumenty były powierzchowne i ogólnikowe. Potwierdza to tezę o zanikaniu we władzach gospodarczych zainteresowania doskonaleniem rachunku ekonomicznego i służb ten rachunek realizujących. Tylko ocena i wnioski opracowane przez Zarząd Główny PTE i przedstawione premierowi w 1970 r. oparte były na analizie

przeprowadzonej przez liczne grupy ekspertów i działaczy Towarzystwa. Ostateczna konkluzja tego materiału wskazywała, że omawiana uchwała została w praktyce potraktowana w sposób formalny i powierzchowny. Okres jej wdrażania obejmujący lata 1965-1969 przyniósł pewne efekty. Zapoczątkowano, w niesprzyjających ogólnie warunkach, proces myślenia ekonomicznego w przedsiębiorstwach i zjednoczeniach, pojawiły się wyraźniejsze struktury służb ekonomicznych, doskonalono metody analizy i rachunku ekonomicznego. Odbывало się to przy aktywnej pomocy Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Uchwała o służbach ekonomicznych

65. Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów nr 113 z 12.XII.1969 r. o obowiązku analizy wdrożenia uchwały RM z 224/64 /maszynopis powielony/.

stawiała się jednak coraz bardziej "martwa". Wysilek intelektualny ekonomistów został zwrócony w inną stronę. Gospodarka coraz wyraźniej napotykała na bariery systemowe. Przekonanie władz o konieczności zmian w systemie planowania i zarządzania gospodarką oraz sformułowanie kierunków tych zmian stało się najważniejszym zadaniem ekonomistów zarówno teoretyków jak i praktyków. Kryzys społeczno-polityczny jaki wybuchł w 1970 r. potrzebę tę z całą mocą potwierdził.

e . Okres lat siedemdziesiątych /1971-1980/ - programowej i organizacyjnej dojrzałości Towarzystwa.

"Na problemy narastające w okresach poprzednich nałożyły się w ostatniej dekadzie w sposób szczególnie ostry nowe błędy i trudności. Wystąpiły one w skali i w formach dotąd u nas nie spotykanych. Chodzi tu przede wszystkim o rozmiary i strukturę zadłużenia zagranicznego, stopień uzależnienia od importu z krajów kapitalistycznych, głęboką deformację systemu planowania społeczno-gospodarczego oraz rozprężenie systemu zarządzania"⁶⁶. Zanim jednak skutki tych błędów wybuchną kolejnym kryzysem społeczno-politycznym i gospodarczym roku 1980, będzie trwał okres wielkich nadziei na przyspieszony rozwój gospodarczy, a w ślad za nim wzrost poziomu konsumpcji i jakości życia. Okres ten należał do najbardziej burzliwych również w historii Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, które w 1971 r. uzyskało status Stowarzyszenia Wyższej Użyteczności.

Po piętnastu latach przerwy, w dniach 7-8 stycznia 1971 roku obradował w Warszawie kolejny Ul Krajowy Zjazd Ekonomistów⁶⁷

66. *Rządowy Raport o stanie gospodarki. Warszawa 1981, s.7-8.*

67. *Poprzedni XI Krajowy Zjazd Ekonomistów odbył się w czerwcu 1956 r. w Warszawie.*

oraz XI Walny Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy PTE. W ogłoszonych referatach, dyskusji i uchwale sformułowano poglądy dotyczące konieczności zmiany metod gospodarowania oraz roli Towarzystwa w tym procesie⁶⁸. Uchwały te zostały przedłożone władzom politycznych i administracyjnym państwa⁶⁹.

W grudniu 1971 r. odbył się VI Zjazd PZPR, na którym sformułowano tzw. nową strategię społeczno-gospodarczego rozwoju kraju. Rozpoczęła działalność Komisja Partyjno-Rządowa do spraw Unowocześnienia Gospodarki i Państwa. W wyniku prac tej komisji oraz wniosków środowiska ekonomistów w 1973 r. wprowadzono nowe ekonomiczno-finansowe zasady funkcjonowania organizacji społecznych. Objęły one część wybranych zjednoczeń i przedsiębiorstw tzw. "jednostek inicjujących"⁷⁰. Nowy system ekonomiczny zyskał potem nazwę "Systemu Wielkich Organizacji Gospodarczych" /WOG/. W żadnym innym okresie wydarzenia społeczno-gospodarcze nie angażowały tak bezpośrednio i tak silnie środowiska ekonomistów i ich organizację. Trudno oddzielić działania zawodowe od działań PTE w zakresie wdrażania systemu WOG. Konferencje naukowe, dyskusje, odczyty, szkolenia, wydawnictwa itp. służyły nowemu systemowi planowania i zarządzania gospodarką. Wiązano z tym tak duże nadzieje na unowocześnienie gospodarki i wszechstronny postęp, że zahamowanie przez władze w 1976 r. realizacji tej koncepcji systemowej wywołało gwałtowne zniechęcenie. Odbiło się ono również na stanie liczebnym Towarzystwa.

68. Por. Krajowy Zjazd Ekonomistów 1971, PTE Warszawa.

69* XII Krajowy Zjazd PTE. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności w latach 1971-1975. Warszawa, listopad 1976, s.3.

70. Zarys systemu funkcjonowania jednostek inicjujących. Prace Instytutu Planowania nr 27, Warszawa, 1973.

W 1974 r. w PTE było zrzeszonych ponad 67 tysięcy osób⁷¹. Liczba ta w ciągu roku zmniejszyła się do 63.923 członków. Duże ożywienie w działalności Towarzystwa rozpoczęło się przed VIII Zjazdem PZPR. Łączono z nim nadzieje na ponowne działania reformatorskie, które by zapobiegały narastającemu kryzysowi społeczno-gospodarczemu. W PTE ukształtowało się przeświadczenie /mimo nie najlepszych doświadczeń/ o potrzebie pełnienia roli społecznego doradcy władz państwowych i politycznych. W latach 1977-1980 opracowano szereg ekspertyz⁷² i koncepcji gospodarczych⁷³. W dyskusji przed VIII Zjazdem PZPR głośnym echem w całym kraju odbiły się poglądy i nowe koncepcje gospodarcze ogłoszone na tzw. "czwartkach ekonomicznych" odbywanych na przełomie lat 1979 i 1980 w warszawskim "Domu Ekonomisty" - siedzibie ZG PTE⁷³. Zapoczątkowano wówczas wydawanie 2 serii broszur pt. "Ekonomiści dyskutują o gospodarce" oraz "Alternatywy rozwoju". Niestety, propozycje te były przez władze zlekceważone. Szczególnie duże możliwości działania pojawiły się po sierpniu 1980 r. w związku z realną szansą na przeprowadzenie reformy gospodarczej. Gwałtownie wzrosło zapotrzebowanie na krytyczną ocenę dorobku lat siedemdziesiątych, na analizy stanu gospodarki i spodziewanych skutków załamania gospodarczego. Ożywienie działalności Towarzystwa spowodowało jego ponowny rozwój organizacyjny. Liczba członków osiągnęła w 1980 roku

71. XII Krajowy Zjazd PTE. Sprawozdanie ... *op.cit.*, s.7.

72. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980. cz.I. Warszawa 1981, s.2-3.

73. Tamże, s.17-18.

71.226 osób zorganizowanych w 2.673 kołach⁷⁴. Zwiększyła się liczba odczytów, spotkań dyskusyjnych i innych form działalności Towarzystwa.

f. Okres najnowszy /1980-1985/ kryzysu i wdrażania reformy gospodarczej

Czas objęty cezurą lat 1980-1985 utrwalił się w świadomości społecznej, jako okres największego kryzysu społeczno-gospodarczego w powojennej historii Polski i podejmowania prób odrodzenia narodowego. Znalazło to odbicie również w działalności i sytuacji naszego Towarzystwa.

W roku 1980 PTE kontynuowało przekazywanie władzom ostrzeżeń o sytuacji gospodarczej, mnożyło prognozy zdarzeń ekonomicznych i propozycje powrotu do parametrycznego systemu zarządzania. Wyjątkowa odporność władz na te sygnały wywoływała zniechęcenie i spadek ożywienia intelektualnego oraz organizacyjnego ekonomistów. Rezerwa z jaką władze /szczególnie polityczne/ podchodziły do propozycji zgłaszanych w imieniu PTE wynikała między innymi prawdopodobnie z faktu uznania naszego Towarzystwa za środowisko o skłonnościach opozycyjnych. Stąd nie merytoryczna treść propozycji PTE miała znaczenie, lecz fakt angażowania się niektórych działaczy Towarzystwa w działalność ugrupowań jawnie opozycyjnych⁷⁵. Dopiero wydarzenia z końca 1980 r. wywoływały nowe impulsy i nadzieje na zmianę

74. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980 *op.cit* Tablica I s. 168.

75. Powstały po t». Zdarzeniach radomskich.

sytuacji. Jednak rozwój wydarzeń 1981 r. wykazał, że życie społeczne zostało zdominowane ostrą walką polityczną i gwałtownie narastającym kryzysem gospodarczym typu inflacyjnego. W dyskusjach ekonomicznych zbyt często demagogia wypierała racjonalne myślenie. Działalność Towarzystwa uległa ograniczeniu a stan organizacyjny zmniejszeniu. Prawie zamarła praca kół. Strajki, spadek produkcji, trudności w zaopatrzeniu nie tworzyły klimatu dla rozwijania statutowej działalności PTE. Działacze organizacji albo byli zaangażowani w nurtach walki politycznej, albo skupiając się na pracy zawodowej próbowali w mikroskali ratować to co w gospodarce było jeszcze do uratowania dla zaspokojenia podstawowych potrzeb społeczeństwa. Jednocześnie rok 1981 był okresem gwałtownych poszukiwań reformatorskich. Towarzystwo w tym intelektualnym ruchu odgrywało pierwszoplanową rolę. Już we wrześniu 1980 r. zaprezentowane zostały władzom i środowisku ekonomicznemu "Propozycje zasadniczych rozwiązań reformy" przygotowane przez zespół specjalistów PTE⁷⁶. W listopadzie tego roku w ramach serii wydawniczej PTE "Alternatywy rozwoju" zaprezentowano kompleksową koncepcję reformy tzw. zespołu L. Balcerowicza⁷⁷.

Całościowe koncepcje zmian zostały również przygotowane przez grupę ekonomistów z Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Uniwersytetu Warszawskiego i NOT. Opracowania te jak i udział działaczy PTE w powołanej pod koniec 1980 r. przez Biuro Polityczne KC PZPR i Rząd Komisji d/s Reformy Gospodarczej, wpłynęły na treść opublikowanego przez tę Komisję w styczniu 1981 r. projektu "Podstawowe

76. Opublikowane w *Życiu Gospodarczym* nr 46, listopad 1980 r.

77. *Alternatywy Rozwoju. Reforma gospodarcza i główne kierunki i sposób realizacji. Raport sporządzony przez Leszka Balcerowicza na podstawie materiałów i dyskusji zespołu...* PTE, Warszawa, listopad 1980 r.

założenia reformy gospodarczej".

W dniach 6-8.03.1981 r. odbyły się w Warszawie IV Krajowy Zjazd Ekonomistów i XIII Zjazd PTE. Jednym z najważniejszych dokumentów diskutowanych na tych zjazdach stanowiło opracowanie zespołu II p.t. "Kierunki przebudowy systemu funkcjonowania gospodarki polskiej w latach osiemdziesiątych". Te wszystkie koncepcje wywarły znaczny wpływ na ostateczną wersję programu reformy gospodarczej, mającego swą polityczną akceptację w uchwale IX Nadzwyczajnego Zjazdu PZPR /lipiec 1981/. Natomiast rok 1982 był - szczególnie w pierwszej połowie - rokiem największego zastoju w pracy Towarzystwa. Stan wojenny i jego rygory uniemożliwiały stosowanie tradycyjnych form działalności obliczonych na oddziaływanie na większe grupy społeczne /konferencje, sympozja, odczyty itp./. Na osłabienie działalności w tym roku wpłynął również fakt fałszywej interpretacji w wielu zakładach przepisów o stanie wojennym i zawieszeniu działalności niektórych organizacji społecznych.

Od XIII Krajowego Zjazdu /marzec 1981 r./ coraz mocniej ujawniał się kryzys personalny w Prezydium ZG PTE. Sekretarz Generalny /R. Krawczyk/, zbyt jednostronnie i jednoosobowo przesądzał rolę i miejsce PTE w toczącej się walce politycznej po stronie ugrupowań opozycyjnych. Po ogłoszeniu stanu wojennego /13.12.1981/ stało się oczywiste, że niezbędne były zmiany w składzie władz centralnych Towarzystwa, w celu zapewnienia możliwości jego dalszego działania w interesie ogółu członków. Na posiedzeniu Zarządu Głównego PTE w dniu 18.03.1982 r. Prezes T. Afeltowicz stwierdził, że ściśle kierownictwo Zarządu Głównego pod naporem "spraw wielkich" zagubiło w praktycznym działaniu sens bytu Towarzystwa, zapomniało o swojej służebnej

roli w stosunku do ogniw podstawowych tj. kół PTE w zakładach pracy. Jednocześnie Prezes ZG PTE poinformował o przebiegu wydarzeń w Towarzystwie od ogłoszenia stanu wojennego⁷⁸.

15 stycznia 1982 r. dotarła do Prezesa do Wrocławia wiadomość, że Wojewódzki Komitet Obrony w Warszawie polecił zdjęcie z funkcji Sekretarza Generalnego Rafała Krawczyka. Decyzja ta została przekazana do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które zgodnie z prawem o stowarzyszeniach zarządało od władz statutowych PTE jej realizacji. 20 stycznia 1982 r. Prezydium ZG rozważyło tę sprawę. Mimo prośby Prezesa i kilku innych członków R. Krawczyk nie zgodził się na złożenie rezygnacji. Stanowisko R. Krawczyka popierał wiceprezes ZG L. Balcerowicz. Wniosek o zawieszenia Sekretarza Generalnego w sprawowaniu jego funkcji do czasu rozwiązania tej kwestii przez Zarząd Główny nie uzyskał większości⁷⁹. 20 stycznia 1982 r. doręczono Prezesowi ZG w obecności Sekretarza Generalnego decyzję Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zawieszeniu działalności Prezydium ZG PTE i ustanowieniu

zespołu pod kierownictwem T. Afeltowicza. Zespół ten miał uprawnienia Prezydium ZG określone w statucie PTE⁸⁰ Pełnienie obowiązków

78. *Są to wydarzenia bezprecedensowe w historii PTE i stąd wyinięta ich szersze omówienie** Źródło: Stenogram z obrad Plenum ZG PTE z 18.03.1982 r. APTE.

79. *Na 9 osób głosujących k były za wnioskiem, 4 przeciw a 1 wstrzymała się.*

80. *Istotny fragment tekstu decyzji MSW miał brzmienie: "Na podstawie art. 54 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27.10.1932 r. Prawo o stowarzyszeniach Dz.*

U.RP nr 94, poz. 308 z późniejszymi zmianami, zawieszam działalność Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w dotychczasowym składzie oraz ustanawiam zespół: Tomasz Afeltowicz Prezes Zarządu Głównego, Edward Gątkowski - członek zespołu, Teodor Kramer - członek zespołu, Czesław Uhma - członek zespołu, Wacław Wilczyński - członek zespołu, Stanisław Bagaziński - członek zespołu, Leszek Balcerowicz - członek zespołu, Walenty Drapacz - członek zespołu, Tadeusz Eliasiewicz - członek zespołu, Cezary Józefiak - członek zespołu, Jan Knapik - członek zespołu, Zofia Morecka - członek zespołu, Andrzej Wroblewski - członek zespołu".

Sekretarza Generalnego powierzono Edwardowi Gątkowskiemu dotychczasowemu Dyrektorowi Naczelnemu Zakładu Szkolenia Ekonomicznego ZG PTE. L. Balcerowicz zrzekł się na piśmie udziału w pracy w/w zespołu. Zespół postanowił zwołać plenarne posiedzenie ZG PTE.

Prezes ZG poinformował również, że podjął szereg decyzji między innymi zniesienia funkcji dwóch zastępców Sekretarza Generalnego, zawieszenia działalności klubu "Wektory"⁸¹ i rozwiązania redakcji czasopisma "Wektory".

Przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej T. Eliasiewicz oceniając realizację uchwały XIII Zjazdu PTE potwierdził poprawność działań Towarzystwa ale jednocześnie zwrócił uwagę na niedowład w pracy ZG i Rady Głównej. Także krytycznie GKR odniosła się do faktów publicznych wystąpień osób sprawujących kierownicze funkcje i zajmowania stanowiska w imieniu Towarzystwa bez upoważnienia władz statutowych PTE. Podczas dyskusji R. Krawczyk replikował, że jego wystąpienia publiczne nie mogą być zakwalifikowane jako nieodpowiedzialne politycznie, nie mówiąc już o ekstremie, gdyż między innymi organizacja partyjna do której należy nie wysunęła do tej pory takich zastrzeżeń. Mimo, że głównym tematem plenarnego posiedzenia ZG były sprawy realizacji reformy gospodarczej i nawet powołano komisję, która miała opracować odpowiednie stanowisko PTE⁸¹, to jednak kwestie organizacyjne zdominowały uwagę uczestników tego posiedzenia. Zwolniono z funkcji członków ZG PTE z powodu różnych przypadków losowych Z. Grzelaka, Z. Baranowskiego, R. Dolczewskiego i J. Szajowskiego. Przychylono się do prośby Z. Koreckiej o zwolnienie

81. *Komisja w składzie: prof. Z. Morecka, prof. A. Okuniewski, doc. C. Józefiak, dr. L. Balcerowicz i mgr W. Drapacz, nie zdołała wypracować wspólnego stanowiska. Sprawa ta była przez dłuższy czas przedmiotem, sporów na forum ZG PTE.*

z funkcji wiceprezesa i członka Prezydium ZG; Ze składu prezydium odwołano R. Krawczyka⁸². Do ZG wybrano; B. Ciasia, E. Gętkowskiego, Cz. Uhmę i A. Wróblewskiego. Do Prezydium ZG wybrano: Cz. Uhmę na funkcję wiceprezesa, E. Gętkowskiego na funkcję Sekretarza Generalnego i na członków B. Ciasia, T. Kramera, J. Pikolskiego i A. Wróblewskiego.

Biorąc pod uwagę uchwały ZG PTE, MSW uchyliło swoją decyzję o zawieszeniu działalności kierownictwa PTE. Prezydium ponownie podjęło pracę, przygotowując szczegółowy program działania Towarzystwa na lata 1982-1985 oparty na uchwałach IV Krajowego Zjazdu Ekonomistów i XIII Krajowego Zjazdu PTE. Program ten pt. "Reforma nie może się nie udać" został zatwierdzony przez ZG PTE na posiedzeniu w dniu 25.05.1982 roku. Od tej pory posiedzenia ZG odbywały się systematycznie, często wspólnie z Radą Główną PTE, przyczyniając się do znacznego ożywienia życia stowarzyszeniowego i wzrostu rangi PTE w opinii społecznej.

Konieczność wdrażania reformy gospodarczej⁸³ wywołała zapotrzebowanie przedsiębiorstw i całej gospodarki zarówno na nową wiedzę ekonomiczną, jak i na praktyczne metody jej wdrażania w poszczególnych podmiotach gospodarczych. Lata 1983 i 1984 są okresem intensywnego wdrażania reformy gospodarczej i doskonalenia jej narzędzi. Fakt ten przyczynił się do silnej aktywizacji całego środowiska ekonomistów. Wokół reformy skupiła się praca kół zakładowych, rad regionalnych i wszystkich władz statutowych Towarzystwa. Rosło zapotrzebowanie na opracowania,

82. W głosowaniu tajnym na 44 osoby biorące udział w głosowaniu, 31 było za wnioskiem, 13 przeciw.

83. Pierwsze ustawy konstytuujące tę reformę Sejm uchwalił już w 1981 r. Ustawa z dnia 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych. Dz.U.1981, nr 24 poz.122. Ustawa z dnia 25.09.81 o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego. Dz.U.1981 nr 24 poz. 123. Postanowienia tych ustaw wchodziły w życie od 1.01.1982 r.

opinie, szkolenie, udział ekonomistów w zespołach i komisjach. W ZG PTE działało 10 komisji problemowych i 3 funkcjonalne. Powołano Zakład Ekspertyz Gospodarczych "PETEX", wznowiono wydawania serii "Czas reformy" i miesięcznika "Wektory". Członkowie władz Towarzystwa zostali powołani w skład komisji sejmowych, rządowych i partyjnych⁸⁴. PTE stało się członkiem zbiorowym PRON i Federacji Konsumentów.

Szczególnie mocno rozwinęły się funkcje opiniotwórcze i doradcze PTE. Stanowisko PTE w sprawach reformy gospodarczej, planów rocznych i wieloletnich, ustaw i wykonawczych aktów prawnych przedstawianie władzom partyjnym i organom rządowym znajdowało znacznie większy oddźwięk niż kiedykolwiek. Z inicjatywy władz PTŁ powstał Klub prezesów stowarzyszeń społeczno-zawodowych i Klub sekretarzy tych stowarzyszeń⁸⁵. Z przedstawicieli tych organizacji powołano również radę 4/a koordynacji zadań w zakresie edukacji ekonomicznej społeczeństwa. Podpisano porozumienie o współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Uczelni Ekonomicznych /AJBSEC/,

84. Np. Komisja Polityki Ekonomicznej i Reformy Gospodarczej KC PZPR: T. Afeltowicz. Rada Społeczno-Gospodarcza przy Sejmie PHL. T. Kramer, Komisja Reformy Gospodarczej: T. Afeltowicz, Gz. Bobrowski, C. Józefiak, T. Kramer, A. ŁukaŹizewicz, Z. Morecka, J. Mujżel, J. Pajeatka, Z. Sadowaki: Sejmowa Komisja Budownictwa i PUB: Cz. Uhma, Zespół d/s Samorządu Pracowniczego przy Radzie Państwa: J. Knapik, Komisja d/s Edukacji Ekonomicznej Społeczeństwa KU PZPR: S. Gętkowski; Społeczna Rada Konsultacyjna: W. Wilczyński, Krajowa Rada PRON: T. Afeltowicz.

85. Uczestniczą w tych formach współpracy : PTE, NOT, TNOiK, TWP, SKwP, ZPP, PTM.

W 1983 r. ogłoszono kolejny VI Konkurs im. Oskara Langego na nagrody naukowe PTE za prace opublikowane w latach 1978-1982 r. Zorganizowano wiele konferencji naukowych,TM tym również wspólnie z Instytutem Nauk Ekonomicznych PAN i Komitetem Nauk Ekonomicznych PAN. Będą Główną NOT itp.

Podobną działalność podejmowały oddziały Towarzystwa i część kół. mimo znacznego ożywienia działalności Towarzystwa, w II połowie 1982r. oraz w latach 19«3-1984 nie zdołano zahamować tendencji spadkowej ilości członków i kół.

W kolejnych latach omawianego okresu liczba członków wynosiła: 1980 - 71.226, 1981 - 66.731, 1982 - 57.153, 1983 - 53.060., 1984 - 50.102. Liczba kół malała, podobnie i ich ilość dla analogicznych okresów wynosiła: 2.689, 2.540, 2.271, 2.148, 2.054.

Tendencja ta zostanie zahamowana dopiero w 1985 r.

IV . struktura organizacyjna i rodzaje działalności PTE. 1. Struktura organizacyjna

Od początku powstania na koncepcję funkcjonowania Towarzystwa wpłynęły doświadczenia organizacyjne przedwojennego i odrodzonego po II wojnie światowej Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich w Warszawie. Struktura organizacyjna była także w dużym stopniu zdeterminowana prawem o stowarzyszeniach wprowadzonym w życie Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. i obowiązującym do dnia dzisiejszego⁸⁶. Określa ono "Wzór statutu stowarzyszenia zarejestrowanego z prawem zakładania oddziałów i w części V tego dokumentu /"Ustrój i władze stowarzyszenia"/ wymienia strukturę władz:

"a/ Walny Zjazd Delegatów /w PTE Walne Zgromadzenie/
b/ Zarząd Główny,
c/ Główna Komisja Rewizyjna,
d/ Sąd Koleżeński" /początkowo w PTE nosił nazwę "Polubowny" i nie zaliczał się do władz/.

Istniała także w PTE Rada Naukowa, która nie będąc władzą statutową w poważnym stopniu wpływała jednak na działalność organizacji. W skład Rady wchodziła "członkowie Towarzystwa, będący profesorami, docentami przedmiotów ekonomicznych na wyższych uczelniach"⁸⁷. Ponadto członkami Rady mogli zostać

86. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. » prawo o stowarzyszeniach Dz.U.R.P. Nr 94, DOZ.303.W:J.witek,Z.Golba: Prawo o stowarzyszeniach - teksty rozporządzeń ,wzory statutow, decyzji i pism do władz. Kraków 1957.

87. Statut PTE, tekst oryg. A PTE 1/258-A/0^~3statut ten zatwierdzony został 11 stycznia 1946 r. decyzją Prezydenta m.st. Warszawy L.dz.011-3999/45 i wpisany do Rejestru Stowarzyszeń i Związków pod nr 43. Zgłaszając do rejestracji statut PTE wycofano złożony wcześniej statut TEiSP.

inni pracujący naukowo członkowie PTE wybrani przez Radą większością 2/3 głosów. Rada funkcjonowała do 1949 r., kiedy to zmieniono pierwszy statut PTE uchwalony w grudniu 1945 r. na zjeździe założycielskim w Łodzi. Zmiany dotyczyły: zwiększenia składu Zarządu Głównego z 5 do 15 członków, włączenia do statutu zapisu o sekcjach naukowych i likwidacji Rady Naukowej. Ta ostatnia zmiana zgłoszona przez prezesa ZG Edwarda Lipińskiego wywołała wiele kontrowersji /głównym oponentem był Czesław Strzeszewski/. W miejsce Rady, powołano ośmioosobowy Komitet Naukowy nadzorujący działalność naukową i wydawniczą⁸⁸. Najwyższą władzą w Towarzystwie było Walne Zgromadzenie tworzone początkowo przez delegatów w liczbie 5 osób z każdego oddziału /zwoływane corocznie, a od 1956 r. co dwa lata/. Wybierało ono Zarząd Główny i Komisję Rewizyjną⁸⁹. Zarząd miał prawo powoływać trzyosobowy Sąd Polubowny w przypadku pojawienia się takiej konieczności. 19 punkt Statutu przewidywał możliwość tworzenia agend Towarzystwa, których działalność wykraczała poza sferę zainteresowań poszczególnych oddziałów. Agendami takimi miał kierować Zarząd Główny. Początkowo występowały dwa rodzaje członków Towarzystwa: rzeczywisci i honorowi. Członkami rzeczywistymi mogły być osoby posiadające wyższe wykształcenie ekonomiczne lub równoważne kwalifikacje zawodowe. Członków honorowych mianowało Walne Zgromadzenie. Dopiero w latach sześćdziesiątych wprowadzono do

88. W skład Komitetu Naukowego, wchodził: O. Lange - przewodniczący, E. Lipiński - zastępca przewodniczącego, F. Blinowski, W. Bruss, B. Minc, J. Tepicht, Z. J. Wyrozemski, S. Żurawski - członkowie.

89. Początkowo Zarząd Główny składał się z pięciu osób: prezesa, 2 Wiceprezesów, skarbnika i sekretarza. Komisja Rewizyjna była trzyosobowa.

statutu stwierdzenie, że "członkami Towarzystwa mogą być osoby fizyczne i osoby prawne"⁹⁰. Zaczęto wyróżniać trzy rodzaje członków: zwyczajni, honorowi, wspierający. Do tych ostatnich należały osoby prawne /głównie zakłady pracy/.

W odróżnieniu od towarzystw ekonomicznych działających wcześniej, PTE było organizacją ogólnokrajową tworzącą dla realizacji celów i zadań statutowych terenowe oddziały Towarzystwa. Pierwszy, zorganizował się w Krakowie 16 lutego 1946 r. Prezesem Zarządu został W. Krzyżanowski. Największym i organizacyjnie najsilniejszym był oddział w Warszawie. Za moment jego narodzin /podobnie i krakowskiego/ uważa się zjazd założycielski w Łodzi w 1945 r. Stanowili go ekonomiści skupieni w Radzie Naukowej i Zarządzie Głównym. Oddział Warszawski wyodrębnił się organizacyjnie 24 marca 1946 r. Prezesem Zarządu Oddziału został E. Lipiński Prezes ZG PTE./działalność Oddziału do 1956 r. często była wykazywana łącznie z działalnością ZG/. Kolejne oddziały powstawały w: Poznaniu /29.04.1946, Prezes C. Taylor /, Morski w Gdańsku /13.11.1946, Prezes E. Kwiatkowski/, Lublinie /1946, Prezes Cz. Strzeszewski/, Łodzi /1946, Prezes W. Fabierkiewicz/, Wrocławiu /20.01.1948, Prezes W. Styś/, Katowicach /16.06.1943, Prezes E. Rose/, Szczecinie /1948, Prezes J. Rutkowski/, Kielcach /11.05.1952, Prezes W. Kawalec/. Ten ostatni oddział był w 1952 r. najliczniejszym po warszawskim⁹¹. Obecnie istnieją 33 oddziały /1985 r./ wojewódzkie i międzywojewódzkie.

90. Por. Statut PTE § 8 ust. 1, Warszawa 1973.

91. W 1952 r. liczba członków w poszczególnych oddziałach wynosiła: Warszawa 296, Kielce 142, Poznań 48, Łódź 41, Szczecin 41, Wrocław 41, Katowice 37, Lublin 39, Kraków 20, Morski 11. Cyt. za Z. Grodek-Milczarek: Powstanie i działalność PTE /1945 - 1952/, maszynopis s.30. APTE.

Mimo, że pierwszy statut nie przewidywał w strukturze organizacyjnej PTE sekcji naukowych, takowe, zgodnie z tradycją działalności naukowej w TEiSP zaczęły powstawać jeszcze przed 1949 r. Pierwszą była sekcja Ekonomiki Rolnej /maj 1946 r./ Kierował nią A. Żabko-Potopowicz. W 1948 r. zorganizowana dwie następna: Teorii Ekonomii i Ekonomii Marksistowskiej /przewodniczył E. Lipiński/, Finansów Publicznych i Skarbowości/przewodniczył L. Kurowski/. Przy Oddziale Warszawskim powstały w 1953 r. Sekcja Statystyki /rozpoczęła wydawanie "Przeglądu Statystycznego"/ i Sekcja Ekonomiki Transportu. Sekcje powstawały także przy innych oddziałach. W 1956 r. było ich 55, a w 198⁹²-73. Na odbytym w Warszawie w dniu 10.06.1956 r. Walnym Zgromadzeniu PTE /na zakończenie II Zjazdu Ekonomistów Polskich/ uchwalono nowy statut. Usankcjonowano w nim możliwość powoływania delegatur poza siedzibą Oddziału /§ 18/ oraz wprowadzono osobną część dotyczącą sekcji, traktując je jako podstawowe ogniwo w pracy

PTE.

Jak już wspomniano, znaczący przełom w koncepcji funkcjonowania Towarzystwa nastąpił w 1951 r. Zmiany dotyczyły jednak głównie treści a nie form pracy. Ukierunkowanie na "teorię i praktykę budownictwa socjalizmu" utorowało jednak drogę do zmiany elitarnego charakteru organizacji na bardziej masowy. Powstawały nowe oddziały, a tam gdzie jeszcze nie było warunków - delegatury lub koła PTE. W 1954 r. na mapie organizacyjnej PTE pojawiły się 3 koła. Ilość ich w następnych latach rosła⁹². Początkowo kryteria powoływania delegatur i kół nie były jasno określone.

92. Ilość kół w latach: 1954-3, 1955-10, 1956 - 18, 1957-20, 1958 - 27, 1959 - 31, 1960 - 53, 1961 - 68, 1962-98. Źródło: Sprawozdanie z działalności PTE w okresie dziesięciolecia. APTE A-1/2 niepaginowane.

Najpierw miały poprzedzać utworzenie oddziału. Koła stały się jednak samodzielną jednostką w strukturze organizacyjnej PTE. Brak jest jakichkolwiek wiadomości o kołach działających przed 1956 r. i jest nie jasne w jakich warunkach i dla jakiej grupy członków użyto takiej nazwy⁹³. Dopiero od 1956 r. są dokładne informacje o kołach w zakładach pracy, miastach i środowiskach. Rozpoczęty na początku lat pięćdziesiątych proces przekształcania PTE z organizacji elitarniej w masową, zakończył się dopiero w latach sześćdziesiątych. Wówczas usankcjonowane zostały w statucie Towarzystwa dotychczasowe przemiany organizacyjne kształtujące się do tej pory dość żywiołowo.

Podczas obrad VII Walnego Zgromadzenia Delegatów, które odbyło się 3 czerwca 1960 r. sprawy kół stanowiły główną treść dyskusji. Uchwalono konieczność wprowadzenia do statutu pojęcia koło jako jednej z podstawowych jednostek organizacyjnych Towarzystwa⁹⁴. Rozróżniono i zdefiniowano trzy rodzaje kół: zakładowe, międzyzakładowe, terenowe. Nie udało się natomiast, mimo postulatów zgłoszonych w imieniu oddziałów z Krakowa, Poznania i Warszawy, przeforsować zmian w statucie dotyczących członkostwa. Chodziło o umożliwienie wstępowania do PTE ekonomistów ze średnim wykształceniem. Ważnym etapem dla przemian strukturalnych a szczególnie dla umocnienia roli koła w życiu Towarzystwa był rok 1963⁹⁵. Podkreślano wówczas konieczność

93. Prawdopodobnie zamiast nazwy sekcja - koło branżowe.

94. Komisja Rewizyjna stała na stanowisku, że podstawową jednostką PTE winna być sekcja.

95. Opublikowane w "Życiu Gospodarczym"/nr 11 z 1963 r./dokumenty: apel Prezesa ZG PTE "Do ekonomistów", "Tezy perspektywicznego programu działalności PTE" i projekt "Regulaminu Koła PTE" były świadectwem przewartościowań, jakie nastąpiły wśród działaczy PTE oraz rosnącego wpływu terenowych działaczy gospodarczych na kierunki rozwoju Towarzystwa.

przekształcenia PTE w masowy ruch ekonomistów, w reprezentanta interesów zawodowych ekonomistów. Znaczną rolę odegrała Uchwała Rady Ministrów nr 224 z dnia 29.07.1964 r. w sprawie postępu ekonomicznego w gospodarce społecznej i organizacji służb ekonomicznych, w której stwierdzono, że PTE powinno stać się organizacją społeczną zrzeszającą szeroki aktyw ekonomistów działających na polu gospodarki, nauki i dydaktyki. Mimo braku zmian w zapisie statutowym dotyczącym członków coraz częściej przyjmowano do PTE osoby wykonujące zawód ekonomisty bez posiadania wyższego wykształcenia. V 1967 r. było już ponad 16 tysięcy takich członków PTE. Wynikało to z tzw. "elastycznej interpretacji" statutowego zapisu dotyczącego członkostwa /lub równoważne kwalifikacje zawodowe - § 77. Tendencja ta pozwoliła na niespotykany dotąd wzrost liczebny Towarzystwa. Kwestia ta znalazła swoje rozwiązanie w zmianach statutu uchwalonych na X Walnym Zgromadzeniu PTE /6.05.1967/. Było to ostatnie walne zgromadzenie. Od tej pory najwyższą władzą w PTE były zjazdy krajowe zwoływane przez Zarząd Główny co 3 lata Później co 4 - 5 lat. Struktura organizacyjna Towarzystwa nabrała nowoczesnego charakteru odpowiadającego roli, liczebności członków i powszechności kół PTE.

Wraz z rozwojem kół pojawiła się potrzeba stworzenia płaszczyzny ich współpracy w układzie branżowym. Rolę tę spełniały rady koordynacji branżowej⁹⁶. Pierwsza rada powstała przy Zjednoczeniu Przemysłu Okręgowego w 1963 r. W końcu 1975 r. rady koordynacji branżowej funkcjonujące przy ZG BTE obejmowały swym zasięgiem około 500 kół zrzeszających ponad 15 tysięcy członków.

96. Por. Uchwała ZG PTE z 21.05.1965 r. w sprawie integracji branżowej i gałęziowej kół PTE. APTE A-I/12 /np/.

Podobne rady /zespoły/ istniały w niektórych oddziałach.

Inną formą integracji kół były rady koordynacji terenowej. Pierwsza rada tego typu została powołana do życia w Oddziale Wojewódzkim w Katowicach /15.06.1965 r. w Gliwicach/. Po zmianach systemu administracyjnego podziału kraju w 1975 r., część rad koordynacji terenowej stała się załącznikiem nowych oddziałów wojewódzkich /nie figurują w statucie uchwalonym na XIII Krajowym Zjeździe w 1981 r./.

W strukturze organizacyjnej Towarzystwa ważne zadanie przypada komisjom. W ZG PTE pierwsze komisje powołano w 1963 r.⁹⁷ W chwili obecnej odgrywają one decydującą rolę w pracy ZG i w zasadzie zastąpiły funkcjonujące wcześniej sekcje.

Ważnymi w życiu Towarzystwa były uchwały XI Krajowego Zjazdu PTE /7-8.01.71/ w wyniku których PTE zostało uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności⁹⁸. Uznanie organizacji społecznej za takie stowarzyszenie "...których rozwój jest szczególnie użyteczny dla interesu państwowego lub społecznego Rzeczypospolitej..."⁹⁹ upoważnia do korzystania z dotacji, ulg i przywilejów. Statut takich stowarzyszeń ustala i ogłasza Minister Spraw Wewnętrznych.

Aktualna struktura organizacyjna PTE zawarta jest w statucie uchwalonym przez XIII Krajowy Zjazd PTE /8.03.1981 r./ i ogłoszonym przez MSW zarządzeniem z dnia 10.01.1984 r.¹⁰⁰

97. Były to Komisje: Polityki Gospodarczej, Ekonomiki Rolnictwa, Zagadnień Wojskowo-Ekonomicznych i zaadoptowana przez ZG komisja zagospodarowania Wisły utworzona w 1961 r. w Oddziale PTE w Krakowie.

98. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9.01.1971 r. w sprawie uznania Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego za stowarzyszenie wyższej użyteczności. Dz.U.1971 nr 2, poz.17.

99. Prawo o stowarzyszeniach art.46, op.cit.

100. Monitor Polski 1984, nr i, poz.5.

Władzami naczelnymi Towarzystwa są:

1. Zjazd Krajowy /zwoływany co 4 lata/
2. Zarząd Główny,
3. Główna Komisja Rewizyjna,
4. Główny Sąd Koleżeński.

Jednostkami terenowymi Towarzystwa są:

1. Oddziały Wojewódzkie i terenowe¹⁰¹,
2. Koła zakładowe, międzyzakładowe i terenowe /kadencja władz koła trwa 2 lata/.

Zarząd Główny wybiera ze swego grona /w trybie tajnym/ Prezydium oraz może powoływać zespoły pomocnicze, takie jak: komisje problemowe, krajowe i branżowe rady koordynacyjne kół, kluby dyskusyjne. Agendami Zarządu Głównego są Zakład Około-
nia Ekonomicznego i Zakład Ekspertyz Ekonomicznych "PETEX" posiadające oddzielne struktury organizacyjne.

Obok władz Towarzystwa jest wybierana przez Zjazd Kra. owy Rada Główna PTE. Jest ona organem doradczym Towarzystwa. Nowy statut wzmocnił kompetencje władcze Zarządu Głównego i Zarządów Oddziałów Wojewódzkich.

2. Kierunki, rodzaje i formy działalności PTE.

Bogactwo przedsięwzięć programowych w okresie czterdziestu lat działalności PTE można ująć w trzy główne kierunki:

- a/ działalność oświatowa /w tym wydawnicza/,
- b/ pomoc w wykonywaniu zawodu ekonomisty i jego ochrona,
- c/ doradztwo ekonomiczne i współudział w realizacji zadań społeczno-gospodarczego rozwoju kraju /regionu/.

101. Do powstania oddziału wojewódzkiego wymagana jest co najmniej liczba 800 członków zwyczajnych i 25, kół. Ola oddziału terenowego - 300 członków zwyczajnych i 15 kół.

Najbardziej rozwiniętą w rodzaju i formy była działalność oświatowa Towarzystwa. Ten kierunek aktywności PTE był zawsze dominującym. Od początku swego istnienia organizacja pobudzała rozwój myśli ekonomicznej, łączyła naukę z praktyką gospodarczą i popularyzowała wiedzę ekonomiczną¹⁰².

Porządkując ten obszar statutowych poczynań PTE będziemy dalej mówić o trzech rodzajach działalności oświatowej:

- popularyzacja wiedzy ekonomicznej,
- kształcenie i doskonalenie zawodowe,
- działalność naukowa.

Rodzaje działalności oświatowej wzajemnie się uzupełniają w realizacji celów oświatowych zrodzonych Konkretną, historyczną sytuacją społeczno-gospodarczą Kraju /regionu/ 1 etapem rozwoju samej organizacji /PTE/. Obecna reforma gospodarcza czy też poprzednie, spowodowały burzliwy rozwój działalności oświatowej PTE, w której tematyka tych reform systemowych była treścią zarówno w działalności popularyzatorskiej jak i naukowej czy też programów kształcenia zawodowego. Stąd wniosek, że działalność oświatowa PTE aa swój rytm historyczny a nie rodzajowy. Jednak wyłącznie historyczne ujęcie tematu daje obraz zagmatwany i skomplikowany odpowiadający żywiołowości przejawów codziennego życia społecznego, w którym *różne wydarzenia* nakładają się w czasie i przestrzeni. Ten wzgląd skłania do omówienia rozwoju działalności oświatowej PTE oddzielnie dla każdej z wymienionych wyżej grup rodzajowych mimo, że granice między nimi nie są ostre. Do podstawowych foras stosowanych w różnych rodzajach działalności oświatowej Towarzystwa zaliczymy: odczyt, konferencja, sesja

102. W pierwszym statucie PTE w części II zatytułowanej "Cele Towarzystwa wymienia się tylko jeden: "Celem Towarzystwa Jest rozwój wiedzy ekonomicznej", aneks nr 1

kurs, konkurs, konsultacja, publikacja /artykuł, skrypt, broszura, książka/.

Mimo, że takie same formy są stosowane w różnych rodzajach działalności¹⁰³, to jednak w praktyce każdy z tych rodzajów ma jedną z form najbardziej jemu odpowiadającą i przez ogniwa PTE stosowaną najczęściej. I tak: popularyzacja wiedzy ekonomicznej jest realizowana głównie przez akcję odczytową /konferencje, publikacje i konkursy są też formami tej działalności lecz stosowanymi znacznie rzadziej/; kształcenie i doskonalenie zawodowe jest realizowane w postaci różnego typu kursów; działalność naukowa przez konferencje /sesje/, seminaria i konkursy. Publikacje towarzyszą wszystkim rodzajom działalności oświatowej Towarzystwa.

Pozostałe kierunki działalności PTE /sprawy zawodu i doradztwa/ nie były tak mocno rozwinięte jak praca oświatowa. Stąd nie będą w dalszej części rozbudowywane w układzie rodzajowym.

Powyższa próba klasyfikacji kierunków i rodzajów działalności programowej Towarzystwa wyznacza kolejne rozdziały pracy. Są to:

- Popularyzacja wiedzy ekonomicznej.
- Kształcenie i doskonalenie zawodowe.
- Działalność naukowa.
- Sprawy zawodu ekonomisty.
- Doradztwo ekonomiczne.

103. Np. popularyzacja wiedzy ekonomicznej odbywa się przy pomocy odczytów, konferencji, publikacji itp. Również działalność naukowa Towarzystwa jest realizowana podobnymi formami. Przeważnie trudno jest ustalić charakter konferencji lub sesji. Część prezentowanych materiałów ma niewątpliwie charakter naukowy, a część upowszechniający dorobek nauki i praktyki ekonomicznej. Stąd często stosowanie nazwy "konferencja popularno-naukowa".

V. Popularyzacja wiedzy ekonomicznej.

Najpowszechniejszą formą popularyzacji wiedzy ekonomicznej były odczyty. W tym samym miesiącu, w którym powstało PTE /grudzień 1945 r./ zdołano zorganizować 6 odczytów¹⁰⁴. Poziom naukowy tych odczytów był bardzo wysoki co jest oczywistym, gdy przypomnimy, że z 25 członków założycieli PTE zdecydowana większość to profesorowie ekonomii. W 1946 r. mimo, że Towarzystwo miało skromny zasięg, liczba odczytów wzrosła do 36. Nadal dominował ośrodek warszawski lecz dawały także znać o sobie oddziały w Krakowie, Lublinie i Poznaniu¹⁰⁵. W tej działalności popularyzacyjnej brali również udział goście zagraniczni jak Paul Rosenstein-Rodan /USA/, Ingvar Svennilson /Szwecja/ i Maurice Dobb /USA/. Można przyjąć, mimo braku dokładnych danych, że w siarę jak Towarzystwo wzmacniało się organizacyjnie liczba spotkań oświatowych rosła. Wyraźne zmiany pod tym względem nastąpiły jednak dopiero w pierwszej połowie lat pięćdziesiątych, a szczególnie od 1953 r. kiedy to osiągnięto stan 214 odczytów¹⁰⁶.

Należy jednak odnotować, że w latach 1950-1951 nastąpiło wyraźne osłabienie działalności PTE.

104. Autorzy i tematy odczytów wg *Ekonomista* 1947, nr 2, s.131

1. M. Wyczałkowski - Aktualne postulaty polityki finansowej;

2. J. Swidrowski - Międzynarodowa współpraca walutowa w świetle wyników konferencji w Bretton Woods;

3. O.Lange - Teorie zatrudnienia;

4. W.Konderski - Sytuacja gospodarcza krajów anglosaskich;

5. M. Wyczałkowski.- Zainwestowanie kraju a system monetarny w związku ze współpracą międzynarodową kapitałową i monetarną;

6. J. Sawicki - Zmierzch suwerenności prawnej państw.

105. Tamże.

106. M. Orłowski. Informacje o pracach PTE w 1954 r. W: *Ekonomista* 1955, ar 1,3.168; Sprawozdanie z działalności PTE za rok 1958, APTE t.1/4,

Wynikało to z niedostosowania koncepcji pracy jak i poglądów znacznej części działaczy Towarzystwa do zmian politycznych i gospodarczych zachodzących w Polsce. Wynikało to także z doktrynerskiego zahamowania rozwoju myśli ekonomicznej, w tym również marksistowskiej,

Znacząca zmiana zasięgu i treści akcji odczytowej prowadzonej przez ogniwa PTE nastąpiła dopiero od 1952 r. Zwiększyła się liczba prelegentów wywodzących się z grona działaczy gospodarczych w tym również członków władz centralnych¹⁰⁷. Większość odczytów zaczęto realizować w oddziałach i kołach. Zarząd Główny PTE w swej uchwale dotyczącej działalności oddziałów zawarł między innymi wytyczne dla akcji odczytowej zalecając skupienie się na następującej tematyce:

- osiągnięcia budownictwa socjalistycznego,
 - zasady i prawa rozwoju gospodarki socjalistycznej,
 - podstawowe zasady planowania gospodarczego,
 - osiągnięcia gospodarcze ZSRR i krajów demokracji ludowej,
 - aktualne zagadnienia życia gospodarczego kraju i regionów¹⁰⁸.
- Zalecano odbywanie odczytów w zakładach pracy. Stawiano na masowość akcji upowszechniania wiedzy ekonomicznej, a nie na jej elitarność. Stąd oczywiście typowe dla tego okresu uproszczenia i wulgaryzacje przy Intensywnym wzroście ilości prelekcji i zebrań szkoleniowych /w 1955 r. było ich już 504/.

W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych nastąpiło wyraźne osłabienie zainteresowań teorią ekonomiczną na korzyść zagadnień związanych z praktyką scentralizowanego, nakazowego systemu zarządzania i jego apologetyką.

107. Byli to m.in.: Cz. Bobrowski, J. Dąb-Kociół, J. Hejret, S. Jędrtchowki, H. Minc, L. Kurowski, E. Kwiatkowski, E. Szyr. Patrz: S. Jankowski: *Działalność naukowa PTE w latach 1945-1976, s.1,2, maszynopis* APTE t.8/13.

108. Uchwała ZG PTE z dnia 6.X.1952 r. w sprawie działalności oddziałów PTE. APTE t. 1/31

Kolejną zmianę w treściach działalności odczytowej przyniósł rok 1956 i lata następne. Był to okres burzliwej krytyki popełnionych dotychczas błędów ale i jednocześnie próby reformowania systemu funkcjonowania gospodarki narodowej oraz rozwoju teorii ekonomicznych.

W latach 1957-1958 bardzo aktywną rolę w Towarzystwie spełniało grono ekonomistów skupionych w Radzie Ekonomicznej, przy Radzie Ministrów. Wygłaszali oni odczyty w poszczególnych oddziałach PTE zapoznając działaczy Towarzystwa z projektowanymi zmianami w zakresie planowania i zarządzania gospodarką socjalistyczną. Odczyty połączone były zazwyczaj z zebraniem dyskusyjnym. Ilość takich zebrań organizowanych przez PTE wynosiła

110 w kraju ponad 600 rocznie

W dziedzinie popularyzacji wiedzy ekonomicznej coraz większą rolę zaczęły odgrywać oddziały wojewódzkie PTE

Na początku lat sześćdziesiątych osłabły znacznie tendencje reformatorskie w gospodarce co spowodowało również spadek zainteresowania problematyką ekonomiczną. Liczba odczytów w 1961 r. obniża się do 572 tj. o 15 % w porównaniu do roku 1959. Dopiero

w 1964 r. ilość odczytów osiąga poziom z końca lat tych /680/. Wiąże się to z kolejną próbą porządkowania systemu zarządzania gospodarką głównie poprzez zmianę roli zjednoczeń. Również w 1964 r. po raz pierwszy podjęte się prawnej normalizacji

109. *Sprawozdanie ZG PTE za okres od 10.C-6.1956 do 27.05.1958* APTE t.1/4.

110. W 1955 r. było ich 620 a w 1959 - 670. *Sprawozdanie z działalności PTE za rok 1961*, APTE t, 1/4.

111. Ilość odczytów zorganizowanych w 1956 r. przez poszczególne oddziały PTE poza Warszawą wynosiła: Gdańsk 57, Katowice 81, Kraków 101, Poznań 67, Łódź: 25, Wrocław 51, Szczecin 24, Kielce 12, Opole 19, Lublin o, Radom 12. Tamże.

112. *Sprawozdanie z działalności w okresie kadencji od 1.04.1962 do 12.03.1965*. ZG PTE, Warszawa 1965, s.67.

sytuacji ekonomistów w strukturze jednostek gospodarczych powołując tzw. "służby ekonomiczne"¹¹³. Zdarzenia te spowodowały wzrost zainteresowania zagadnieniami ekonomicznymi, a w ślad za tym i rozwój działalności popularyzatorskiej PTE. Coraz więcej odczytów organizowano bezpośrednio w kołach PTE działających w zakładach pracy. Ilość odczytów wzrosła w latach 1965-1967 o 130%¹¹⁴. Dla zaspokojenia rosnącego zapotrzebowania i podniesienia jakości akcji odczytowej w oddziałach i kołach zorganizowano zespół lektorów Zarządu Głównego PTE¹¹⁵. Podobne zespoły powstawały także w oddziałach wojewódzkich. Spowodowało to bardzo szybki ilościowy wzrost odczytów i związanych z nimi zebrań dyskusyjnych. W 1963 r. ich ilość wynosiła 4370¹¹⁶. Popularyzowano głównie problematykę ekonomiczną wynikającą z dokumentów V Zjazdu PZPR. W 1970 r. treścią wielu spotkań dyskusyjnych w prawie wszystkich zakładach pracy była propozycja zwiększenia motywacyjnego charakteru płac nazwana potocznie "systemem bodźców Jaszczuka"¹¹⁷. W spotkaniach poświęconych temu tematowi wzięło udział blisko 80 tysięcy osób¹¹⁸. Popierając cele tych zamierzeń, większość ekonomistów zgłaszała wiele uwag krytycznych co do konstrukcji tego systemu. Dużo miejsca

113. Uchwała Rady Ministrów nr 224 z dnia 29.07.1964 r. w sprawie postępu ekonomicznego w gospodarce uspołecznionej i organizacji służb ekonomicznych. M.P., 1964 nr 55 poz. 260.

114. Sprawozdanie z działalności PTE za 1967 r. W: *Komunikaty* nr 19-20, 1968, s. 34-36.

115. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności PTE w okresie 12.03.1965-6.05.1967, W: *Komunikaty* nr 12-14, 1967 s. 74-75.

116. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1968 r. Warszawa, 1969, s. 41.

117. Szerzej: Po V Plenum KC PZPR, *Zagadnienia i Materiały*, Warszawa, maj 1970. Bolesław Jaszczuk był w tym czasie Sekretarzem i członkiem Biura Politycznego KC PZPR odpowiedzialnym za sprawy gospodarcze.

118. XI Krajowy Zjazd PTE. Sprawozdanie Zarządu Głównego za okres kadencji czerwiec 1967- grudzień 1970, Warszawa 1971 s. 20.

w akcji popularyzacyjnej poświęcono dorobkowi gospodarczemu kraju z okazji obchodów 25 rocznicy powstania PRL.

W latach siedemdziesiątych ogólna liczba odczytów ulegała znacznym wahaniom. Na początku /1971-72/ ilość ich wzrosła do ponad 6 tysięcy rocznie w związku z dużym zainteresowaniem, jakie wywołała nowa strategia społeczno-gospodarcza ogłoszona przez zmienione kierownictwo partii i rządu. Po tym okresie nastąpił pewien spadek zainteresowań ekonomicznych społeczeństwa i akcja popularyzatorska zamknęła się w 1975 r. liczbą 5571 odczytów¹¹⁹.

Poziom ten należy uznać nadal za dość wysoki, co spowodowane było kolejnym eksperymentem w zarządzaniu gospodarką narodową,

wprowadzonym w życie w 1973 r. pod nazwą "system Wielkich Organizacji Gospodarczych"¹²⁰, zablokowanym praktycznie w 1976 r. ,kiedy to wprowadzono tzw. "modyfikacje systemu" oznaczające w praktyce wycofanie się z realizowanej reformy.

Stale powtarzająca się niekonsekwencja władz w zakresie wdrażania niezbędnych zmian w zarządzaniu gospodarką, spowodowała narastanie w PTE postaw krytycznych a nawet opozycyjnych.

W działalności popularyzatorskiej lat 1976-1980 dominuje nurt krytyczny, często demaskatorski w zakresie narastających błędów i ich skutków ekonomiczno-społecznych. Wśród ludzi następuje jednak stały spadek zainteresowania kwestiami ekonomicznymi, a zniechęcenie szerzące się wśród załóg podstawowych jednostek gospodarczych powoduje systematyczne zmniejszanie

119. Załącznik do sprawozdania Zarządu Głównego z działalności w latach 1971-1975. Warszawa 1976, tabl. XII.

120. W zasadzie na początku nosił on nazwę "Systemu Jednostek Inicjujących", gdyż opierał się na eksperymencie w wybranych przedsiębiorstwach i zjednoczeniach inicjujących i sprawdzających nowe zasady zarządzania. Szerzej: *Zarys systemu funkcjonowania jednostek inicjujących*, op.cit.

się liczby odczytów. W 1976 r. było ich 4621¹²¹, w 1977-4342, by po okresowym wzroście w latach 1978 i 1979 obniżyć się do poziomu 4266 odczytów w 1980 r.¹²².

W pierwszej połowie lat osiemdziesiątych /1981-1984/ działalność odczytowa odpowiadała rytmowi wydarzeń historycznych i sytuacji w Towarzystwie. Słowną treść" stanowiły kwestie ekonomiczne związane z reformą gospodarczą. V roku 1981 mimo znacznego ożywienia dyskusji społecznych, ilość odczytów w PTE spada do 3410. Rok stanu wojennego /1982/ mimo ogłoszenia zasad reformy gospodarczej, charakteryzuje się najniższym poziomem akcji odczytowej /2540/. Ożywienie występuje dopiero w 1983 r. /3161 odczytów//by ponownie obniżyć się w 1984 /2974/. Brak stabilności zasad reformy, nieczytelność i duży stopień skomplikowania rozwiązań częściowych, spowodował zainteresowanie tą tematyką do węższych grup zawodowych i kierowniczych. Wyodrębnioną akcją w zakresie, popularyzacji wiedzy ekonomicznej była tzw. "edukacja ekonomiczna załóg". Akcję tę wywołały wytyczne Sekretariatu KC PZPR z 27 października 1972 r. i była ona prowadzona do 1980 r. Organizowaniem zespołów słuchaczy w zakładach pracy zajmowały się związki zawodowe /czasami organizacje partyjne PZPR/ natomiast PTE - doborem wykładowców, przygotowaniem materiałów i realizacją programu¹²³. "W roku szkoleniowym 1976-1977 system edukacji ekonomicznej zorganizowano w 3550 zakładach produkcyjnych i usługowych obejmując szkoleniem 274 tysiące pracowników. W niektórych przedsiębiorstwach

121. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1976 r., ZG PTE Warszawa 1977, tabl. 7, s. 69.

122. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980 cz. I., ZG PTE Warszawa 1981, tabl. VIII, s. 177.

123. Program obejmował przede wszystkim zagadnienia związane ze strategią społeczno-gospodarczą uchwaloną na VI Zjeździe PZPR.

edukacją ekonomiczną objęto całą załogę"¹²⁴. W roku oświatowym 1977-1978 edukacją tą objęto około 700 tys. pracowników gospodarki narodowej¹²⁵.

Od roku 1978 zaczęto realizować edukację ekonomiczną załóg przedsiębiorstw w formie bardziej zinstytucjonalizowanej. Zakładano realizację dwustopniowego systemu edukacji tj. na kursie podstawowym i kursie wyższym¹²⁶. Tematyka kursu podstawowego obejmowała wybrane zagadnienia z ekonomii politycznej socjalizmu, natomiast kursu wyższego - bardziej szczegółowe kwestie z zakresu bieżącej polityki społeczno-gospodarczej. W materiałach statystycznych PTE edukacja ekonomiczna załóg występuje zarówno w działalności popularyzatorskiej /cykle odczytowe/ jak i szkoleniowej w postaci kursokonferencji. Część zajęć w tym systemie nie była rejestrowana przez PTE, gdyż organizatorzy z zakładów pracy często nawiązywali bezpośrednie kontakty z lektorami i wykładowcami działającymi w Towarzystwie.

Podobnie było z dużą ilością seminariów organizowanych w latach 1981-84 w związku z reformą gospodarczą. Część z nich oddziały wykazywały łącznie z konferencjami. Seminaria te w dużym stopniu związane były z przygotowaniem dyrektorów przedsiębiorstw i pozostałej kadry kierowniczej do obligatoryjnych egzaminów z przepisów gospodarczych. Egzaminy te były przeprowadzane w 1983 r. Drugim kierunkiem popularyzacji wiedzy

124. Edukacja ekonomiczna załóg przedsiębiorstw. Program szkolenia na rok 1977-1973, PTE Warszawa 1977, nr 11 s. 4.

125. Program edukacji ekonomicznej załóg zakładów produkcyjnych" na lata 1973-1980. Wydział pracy ideowo-wychowawczej KC PZPR, Warszawa 1973, s. 4

126. Tamże, s. 5

poprzez seminaria było szkolenie członków samorządu pracownicze-go. Szczególnie tematyka ta występowała w 1985 r. obok rozwijającej się na nowo tzw. edukacji ekonomicznej społeczeństwa /EES/.

Ciekawą formą popularyzacji wiedzy ekonomicznej były różnego rodzaju konkursy, olimpiady, turnieje itp. organizowano je głównie w latach siedemdziesiątych na terenie szkół średnich najczęściej przy współpracy z organizacjami młodzieżowymi.

Kolejną, liczącą się formą, były różnorodne publikacje w postaci artykułów, broszur, książek itp. Jest to olbrzymia dziedzina działalności oświatowej wymagająca odrębnego opracowania¹²⁷.

127. Częściowo problematyka ta zostanie poruszona przy omawianiu działalności kształceniowej i naukowej PTE.

VI. Kształcenie i doskonalenie zawodowe.

W dziedzinie działalności szkoleniowej /kursy/ Towarzystwo zaczęło podejmować pierwsze próby w końcu lat czterdziestych. Przesłanką był ostry deficyt pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, zwłaszcza ekonomistów wyspecjalizowanych w zakresie organizacji i zarządzania. Sytuacja ta była pochodną strat, jakie spowodowała wśród kadr wykwalifikowanych II wojna światowa. Występujące niedostatki ilościowe oraz nie zawsze należyte przygotowanie osób pełniących funkcje w gospodarce, spowodowały konieczność uzupełnienia systemu szkolnego przy pomocy rozwoju różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego pracujących. Do powyższych działań włączyło się także PTE. Jego udział przejawiał się w organizowaniu wielu kursów związanych z doraźnie zgłaszanym zapotrzebowaniem ze strony jednostek gospodarczych. Działalność kursową podejmowały wszystkie działające w tym czasie oddziały wojewódzkie Towarzystwa. Wachlarz tematyczny kursów początkowo był bardzo zróżnicowany, a poziom merytoryczny niejednorodny. Mimo bezspornych osiągnięć w tym zakresie, władze Towarzystwa w. ale podjęły próby umocnienia organizacyjnego i programowego tej działalności. Wynikało to przede wszystkim z ówczesnego kształtu

organizacji będącej niewielkim, elitarnym stowarzyszeniem typu naukowego¹²⁸. Wydaje się również, że występował pogląd o przejściowym

128. Pierwszy kurs zorganizowany przez PTE w 1950 r. w Warszawie miał właściwie też taki charakter. Uczestnikami tego kursu byli pracownicy nauki i centralnych organów administracji gospodarczej. Program obejmował zajęcia z podstaw marksizmu — leninizmu, ekonomii politycznej i planowania gospodarczego. Wykładowcami byli: Oskar Lange, Stefan Jędrzychowski, Edward Lipiński, Kazimierz Secoński, Włodzimierz Brus, Maksymilian Eohorille, Bronisław Minc, Bronisław Blass, Witold Trąmpczyński i Ludwik Rzędowski. Patrz: Grodek-Milczarek: Powstanie i działalność PTE /1945-1952/ maszynopis s.62

charakterze- akcji dokształcania kadr, po zaspokojeniu najpilniejszych potrzeb miała ona stopniowo zanikać.

Szybki rozwój gospodarczy w okresie pierwszych lat planu sześcioletniego spowodował jednak zmianę tych poglądów. Ilość kursów stale rosła wywołując konieczność powstania zorganizowanych placówek dla tego rodzaju działalności. W 1953 r. z. inicjatywy prof. E. P. Ehrlicha powstaje w Oddziale PTE w Katowicach Dyrekcja Kursów PTE. Podobne dyrekcje powstają w tym roku również w Krakowie, Poznaniu i Szczecinie. Zmusiło to Zarząd Główny do większego zainteresowania się działalnością szkoleniową i powołania /prawdopodobnie w 1954 r. - patrz aneks nr 23/ Centrali Kursów, którą do 22.06.1956 r. kierował prof. Jan Drewnowski. Do 1955 r. wyodrębnione organizacyjnie placówki szkoleniowe powstały jeszcze we Wrocławiu Łodzi, Warszawie i Gdańsku. Łączna liczba słuchaczy na kursach wszystkich dyrekcji przekroczyła w 1956 r. 30 tys. osób. Bod koniec lat pięćdziesiątych jednostki takie istniały w znacznej części oddziałów terenowych PTE. W związku z tym w 1958 r. powołano pełnomocnika d/s szkolenia przy Zarządzie Głównym, którego aparat, decyzją ZG i Rady PTE z dnia 22.05.1959 r. przekształcono w Zakład Szkolenia Ekonomicznego¹²⁹. Powyższe decyzje zamknęły pierwszy /organizacyjny/ etap kształtowania systemu szkoleniowej działalności PTE. Początkowa działalność tego zakładu musiała być mało widoczna, jeżeli jeszcze w 1960 r. M. Kabaj w Życiu Gospodarczym krytykował brak realizacji wniosku zgłoszonego na I Krajowej Naradzie Ekonomistów Przemysłu w Skarżysku Kam. w 1959 r. w sprawie powołania Centralnego Ośrodka Doskonalenia Kadr Ekonomistów¹³⁰.

129. R. Wójcicki. XXX lat działalności w systemie oświaty pozaszkolnej, ep.cit. s.31. 130. H. Kabaj. Stare i Nowe. Życie Gospodarcze nr 50, 1960 r.

Lata sześćdziesiąte można uznać za drugi etap rozwoju tej działalności. Był to etap stabilizacji organizacyjnej i ilościowego rozwoju kształcenia kursowego¹³¹. Już w 1961 r. działalność oświatowa natrafiała na korzystny klimat polityczny i społeczny. W styczniu tego roku odbyło się. VII Plenum KC PZPR poświęcone problemom oświaty i wychowania. W połowie tego roku Sejm PRL podjął również w tej sprawie stosowną uchwałę. Także w PTE działalność szkoleniowa uzyskała szczególne uznanie. Właśnie w 1961 r. decyzją Zarządu Głównego został powołany Komitet ds. szkolenia, któremu przewodniczył E. Lipiński¹³². Okres najwyższej aktywności tego Komitetu przypada na lata 1962-1965. Rozwiązano wówczas wiele trudności związanych z dalszym rozwojem działalności kursowej w PTE. Między innymi:

- uzyskano formalne zezwolenie Ministerstwa Oświaty na prowadzenie różnych form oświaty pozaszkolnej /kursy na zlecenie jednostek gospodarczych i instytucji oraz kursy z wolnego naboru, przygotowujące do matury z zakresu technikum ekonomicznego,
- uzgodniono zakres współpracy w dziedzinie doskonalenia zawodowego z Ministerstwem Rolnictwa, Centralnym Zarządem Kółek Rolniczych., Ministerstwem Handlu Wewnętrznego, Ministerstwem Zdrowia, Ministerstwem Handlu Zagranicznego, Polską Izbą Handlu Zagranicznego, CRZZ i innymi,
- nawiązano współpracę z PAN, Komitetem Nauki i Techniki oraz Radą Gospodarki Materiałowej; przy Komisji Planowania, rozwinięto kontakty międzynarodowe, w tym szczególnie z: Europejskim Związkiem Instytucji Szkolących /European Associa-

131. Podział na takie etapy rozwoju działalności kursowej przyjął za R. Wójcickim, op.cit. a.32

132. W skład tego Komitetu wchodził: E. Lipiński, M. Orłowski, E. P. Ehrlich i S. Broniewski.

tion of Auagement Training Centres/ oraz tego typu organizacji w Czechosłowacji, Austrii, Węgier, Szwajcarii i NRD, - reaktywowano /18.O1.1965/ Główną Radę Programową przy Zarządzie Głównym PTE jako ciało opiniotwórcze i doradcze szczególnie w sprawach metodyki i programów nauczania.

Znaczący udział PTE w szkoleniu kadr dla potrzeb gospodarki narodowej spowodował, że Prezes Rady Ministrów /zarządzeniem z 19.10.1961 r./ powierzył NOT i PTE organizacją szkolenia we wszystkich gałęziach przemysłu w zakresie ustalania i bilansowania zdolności produkcyjnych zakładów i przedsiębiorstw. Przyczyniło się to do szybkiego wzrostu ilości kursów i słuchaczy w placówkach oświatowych PTE. Podobny skutek miała uchwała nr 95 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 16.03.1962 r. zalecająca jednostkom gospodarki narodowej podjęcie planowej działalności w zakresie usprawniania gospodarki materiałowej. Wzrost zapotrzebowania na kształcenie ekonomiczne pracowników gospodarki narodowej spowodował powstanie kolejnych samodzielnych placówek w oddziałach PTE¹³³.

Okresowe zahamowanie rozwoju szkolenia kursowego w latach 1964-1966 spowodowane zostało zawieszeniem przez władze dotychczasowych przepisów dotyczących finansowania przez zakłady pracy zleconych kursów i zaleceniem znacznych oszczędności na tym odcinku. Pojawiły się także przepisy porządkujące tę działalność, jednak nie spowodowały one wzrostu, jej zasięgu ilościowe-

133. 1961 r. powstała w Olsztynie delegatura warszawskiej dyrekcji Szkolenia Ekonomicznego /DSE/, która w 1966 przekształciła się w Samodzielny Ośrodek Szkolenia Ekonomicznego /SOSE/. W 1962 r. powołano DSE w Bydgoszczy. W 1969 r. utworzono SOSE w Białymstoku, Kielcach i Rzeszowie.

go¹³⁴. Dopiero uchwała nr 306 Rady Ministrów w sprawie podnoszenia kwalifikacji pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej¹³⁵ rozpoczęła poprawę warunków dla tej działalności.

W ślad za tą uchwałą wydano i inne przepisy, bardziej precyzyjnie regulujące ten obszar społecznej działalności¹³⁵. Był to okres intensywnego rozwoju organizacyjnego Towarzystwa wzrostu zasięgu jego oddziaływania. Dzięki temu następuje także szybki rozwój zarówno ilości kursów jak i słuchaczy. O ile w okresie 1949-1959 r. przeszkolono około 111 tysięcy osób,

134. Przede wszystkim chodzi o:

- uchwałę Rady Ministrów nr 239 w sprawie niektórych za sad dotyczących prowadzenia i finansowania kursowego szkolenia lub doskonalenia zawodowego.M.P.1964 nr 58, poz.27%

- uchwałę Rady Ministrów nr 224 w sprawie postępu ekonomicznego w gospodarce uspołecznionej i organizacji służb ekonomicznych op. cit.;

- zarządzenie ministra szkolnictwa wyższego z dnia 30 listopada 1964 r. w sprawie ustalenia wykazu instytucji i trybu ich działania dla poszczególnych specjalności i terenów uprawnionych do udzielania opinii w sprawie prowadzenia przez organizacje spółdzielcze i społeczne kursów zleconych na poziomie wyższym od wykształcenia średniego.

135. Monitor Polski 1966, nr 1 poz. 2.

136. Zarządzenie nr 170 PKC w sprawie zasad ustalania opłat za prowadzenie kursowego szkolenia lub doskonalenia zawodowego przez organizacje spółdzielcze i społeczne;

zarządzenie nr 48 i 49 ministra oświaty w sprawie trybu składania wniosków i wydawania zezwoleń na prowadzenie kursów?

zarządzenie ministra oświaty z 1966 r. w sprawie zlecania organizacjom społecznym usług oświatowych;

pismo Ministerstwa Oświaty w sprawie wymagań kwalifikacyjnych w stosunku do współpracowników dydaktycznych.

137. Liczba kół PTE wzrosła z 476 w 1965 r. do 1.883 w roku 1970. W tym samym okresie liczba członków zbiorowych wzrosła z 433 do 1.371.

to w latach 1960-1970 nastąpił pięciokrotny wzrost liczby osób przeszkolonych na kursach PTE /około 590 tysięcy/.

Jednocześnie ujawniły się także niedostatki w działalności kursowej. Do nich zaliczyć należy żywiołowość tego rozwoju przejawiającą się w słabościach programów, narastaniu konkurencji między poszczególnymi dyrekcjami szkolenia w ujęciu terytorialnym i w zakresie tematyki proponowanych kursów, brak stabilizacji kadrowej zarówno wśród pracowników Jednostek oświatowych jak i wykładowców.

Etap trzeci, obejmujący lata 1971-1990 był okresem porządkowania tej działalności, umacniania Jednostek kształcenia kursowego oraz dalszego wzrostu liczby szkolonych. Pierwsza połowa lat siedemdziesiątych związana z przyśpieszaniem rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju tworzy dogodne warunki dla działalności oświatowej. Ponadto należy pamiętać, że był to okres dużego wyżu demograficznego na rynku pracy¹³⁸. Rosło więc też zapotrzebowanie na różnego typu kwalifikacje tym bardziej, że struktura społeczeństwa z punktu widzenia poziomu wykształcenia była dość zróżnicowana¹³⁹.

Rolę kształcenia poszkolnego mocno podkreślał Jan Szczepański, przewodniczący Komitetu Ekspertów do opracowania raportu o stanie oświaty, pisząc: "Kształcenie poszkolne pozwoli na rozłożenie

138. W latach 1971-1975 w wiek produkcyjny /ukończone 18 lat życia/weszło około 3,5 miliona osób. Obliczenia własne na podstawie roczników statystycznych.

139. "Spis powszechny z 1970 r. wykazał wśród ludności w wieku 15 i więcej lat następujący poziom wykształcenia: 665 tys. osób - ukończone wykształcenie wyższe, 270 tys.

- niepełne wykształcenie wyższe, 263 tys.-szkoły pomaturalne, 2.665 tys. wykształcenie średnie /ogólnokształcące i zawodowe/, 927 tys. - niepełne średnie, 2.531 tys.

- zasadnicze zawodowe, 10.693 tys.-podstawowe, 4.899 tys.

- niepełne podstawowe, 1.112 tys.- wykształcenie nie określone". J. Szczepański rozdz. IX Oświata i .wekowanie. W: 30 lat Gospodarki Polski Ludowej, pod.red. K. Secomski. PWE, Warszawa 1974,s.317-313.

w czasie rosnącego zasobu wiedzy nabywanej między kształceniem w szkole i po szkole, będzie umożliwiało stałe przyswajanie nowej wiedzy potrzebnej w wykonywanym zawodzie. /.../ Przede wszystkim jednak ma udostępniać nową wiedzę wynikającą z postępu naukowo-technicznego, dalej dokonywać reorientacji zawodowych i specjalizacyjnych wynikających z postępu techniki i organizacji, a także uzupełniać wiedzę o kulturze i życiu społeczno-politycznym"¹⁴⁰. W prowadzeniu takiego kształcenia poszkolnego widziało swoje miejsce również Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Tym bardziej, że największe zadany zachodziły w obszarze ekonomiki przedsiębiorstwa, ekonomik branżowych oraz wiedzy w zakresie planowania i zarządzania gospodarką narodową. Natomiast stan kadr ekonomicznych pozostawiał wiele do życzenia. Zapotrzebowanie na kadry z wyższym wykształceniem ekonomicznym było zaspokojone tylko w 47%. Wiele stanowisk wymagających takiego wykształcenia było obsadzonych przez ludzi innych zawodów /głównie inżynierów/ lub nie posiadających odpowiedniego poziomu wykształcenia¹⁴¹.

140. Tamże s.321.

141. "W 1973 r. na stanowiskach zastępców dyrektorów d/s ekonomicznych, finansowych, handlowych, administracyjno-gospodarczych itp., w zjednoczeniach i jednostkach równorzędnych zatrudnionych było jeszcze 26 osób bez średniego wykształcenia. Natomiast aż 25,7% nie posiadało odpowiedniego wykształcenia. Z analizy obsady stanowisk dyrektorów przedsiębiorstw wynika, że około 2 tys. osób tj.8,6 % nie ukończyło szkoły średniej, w tym około 800 osób posiadało wykształcenie tylko podstawowe.

Wśród zastępców dyrektorów przedsiębiorstw, którzy winni posiadać wykształcenie wyższe ekonomiczne aż 1200 osób nie Biało nawet wykształcenia średniego". T. Orłowski: Służby ekonomiczne /próba sformułowania kierunków doskonalenia systemu służb ekonomicznych/. Zeszyty Naukowe Politechniki Świętokrzyskiej. Nauki Społeczno-Ekonomiczne, nr 8. Kielce 1981 s.273-274.

Dążąc do zwiększenia swojej roli w dziedzinie edukacji narodowej, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne musiało dokonać istotnych przekształceń w organizacji i metodach pracy swego pionu szkoleniowego.

Na przełomie lat 1969/70 Zarząd Główny PTE dokonał zmian w składzie kierownictwa Zakładu Szkolenia Ekonomicznego, a następnie powołał dyrektora naczelnego ZSE w skład Sekretariatu ZG PTE. W następnych latach opracowano plany rozbudowy bazy lokalowej w oddziałach PTE /Domy Ekonomisty/¹. Utworzono Komisję d/s Kształcenia i Doskonalenia Kadr Ekonomicznych /1971/ która zaczęła spełniać jednocześnie rolę Główniej Rady Programowo-Naukowej ZSE.

Nowe kierownictwo ZSE w ciągu paru lat uporządkowało strukturę organizacyjną szkolenia ekonomicznego, unowocześniało metody i podniosło na wyższy poziom jakość procesu kształcenia. Nawiązano szeroką sieć porozumień z innymi organizacjami prowadzącymi kształcenie poszkolne oraz z resortami gospodarczymi. Uregulowano sprawy przedmiotowego i terytorialnego zasięgu działania poszczególnych DSE oraz ustalono dla nich wiodącą tematykę programową. Zorganizowano bank programów dla użytku wszystkich placówek terenowych. Wzmocniono obsadę kadrową pionu szkolenia przez dobór wysokokwalifikowanych kadr oraz ich systematyczne szkolenie. Rozwinięto system nadzoru pedagogicznego /rady programowe, wizytacje, recenzje itp./. Wszystkie te przedsięwzięcia poważnie skonsolidowały Zakład Szkolenia Ekonomicznego i jego terenowe 'dyrekcje, w wyniku czego powstał w PTE wysoce sprawny system kształcenia ekonomicznego. W ciągu

142. Z dniem 1.01.1970 r. dyrektorem ZSE PTE został mgr Edward Gętkowski.

143. "Domy Ekonomisty" w 1973 r. otrzymały oddziały w Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu.

okresu 1971-1975 na 10.255 kursach stacjonarnych, zaocznych i kursokonferencjach podniosło swoje kwalifikacje zawodowe 452.492 słuchaczy¹⁴⁴

Najsilniejszym ośrodkiem była Dyrekcja Szkolenia Ekonomicznego w Katowicach, która w 1975 r. przeszkoliła 37.948 osób. Dla porównania inne DSE /SOSE/: Warszawa - 16.003, Gdańsk - 13.641, Poznań - 11.383, Wrocław - 10.438, Łódź - 7.409, Kraków - 7.223, Lublin - 4.781, Zielona Góra - 4398, Rzeszów - 4.222, Szczecin - 3.738, Bydgoszcz - 3.367, Opole 3.248, Kielce - 2.851, Białystok - 2.509, Koszalin - 2.431, Olsztyn - 473. Łącznie w 1975 r. przeszkolono 136.513 osób na 3.465 kursach. Kursy o profilu ekonomicznym stanowiły w tym roku 81,8 %, szkolenie interdyscyplinarne z przewagą tematyki ekonomicznej - 16,9 % szkolenie z zakresu innych dyscyplin naukowych /tzw. szkolenie nieprofilowane/ - 1,3 % a kursy pedagogiczne dla własnej kadry wykładowców 0,1 % wszystkich kursów¹⁴⁵.

Wydaje się, że dla scharakteryzowania działalności kształceniowej nie wystarczą dane dotyczące ilości kursów i słuchaczy.

144. XII Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności w latach 1971-1975, Warszawa, listopad 1976, s.83.

145. Wszystkie dane w załączników do sprawozdania z działalności Zarządu Głównego w latach 1971-75 przygotowanych na XII Krajowy Zjazd PTE. Warszawa listopad 1976, tablice nr 3,4,13. Z podanej liczby 136.513 osób przeszkolonych w 1975 r. 63.620 osób uczestniczyło w kursokonferencjach związanych w dużym stopniu z tzw. "edukacją ekonomiczną załóg", o której pisano w części dotyczącej działalności popularyzatorskiej. R. Wójcicki przytacza ix. dane o ilości szkolonych w 1975 r. w poszczególnych DSE. Ponieważ nie podaje on źródła, po skonfrontowaniu z oficjalnymi sprawozdaniami Towarzystwa uznano, że informacje zawarte w opracowaniu R. Wójcickiego "XXX lat działalności w systemie oświaty pozaszkolnej" op.cit.s.52-53, są niedokładne.

Niezbędne jest przedstawienie bardziej szczegółowej, ekonomicznej tematyki kursów. Pokażemy Ją na przykładzie realizowanej w latach 1971-1975 /w nawiasie liczba słuchaczy na tego rodzaju kursach/:¹⁴⁶

- edukacja ekonomiczna /39.296/,
- ubezpieczenia społeczne /51.083/,
- zbytni, zaopatrzenie, gospodarka materiałowa /34.994/,
- przygotowawcze na wyższe uczelnie ekonomiczne /33.028/,
- służby pracownicze /25.147/,
- system ekonomiczno-finansowy wielkich organizacji gospodarczych /24.822/,
- ekonomika inwestycji /21.945/,
- ekonomika przemysłu /12.918/,
- analiza wartości /11.907/,
- ekonomika transportu /11.361/,
- ekonomika turystyki i hotelarstwa /11.167/,
- system informacji /10.328/,
- planowanie i rachunek ekonomiczny /9.913/,
- Jakość i nowoczesność produkcji /9.122/,
- ekonomika handlu wewnętrznego /8.299/»
- ekonomika rolnictwa /6.088/,
- zarządzanie /4.518/.

W drugiej połowie omawianego okresu tj. w latach 1976-1980 przeszkolono 596.216 słuchaczy na 14.371 kursach i kursokonferencjach. Było to co prawda więcej niż w poprzednim pięcioleciu, ale nie mogło zmienić faktu zahamowania liczbowego wzrostu działalności szkoleniowej PTE a następnie Jej

146. Załączniki do sprawozdania z działalności Zarządu Głównego w latach 1971-1975, op.cit. tablica nr 14.

wyraźnego spadku. Pogarszanie się sytuacji gospodarczej, rosnące zaniepokojenie społeczeństwa, wywołane gasnącą wiarą w słuszność realizowanej polityki społeczno-ekonomicznej, nie mogło nie wpłynąć na zasięg działalności oświatowej Towarzystwa. Ilości kursów i słuchaczy uzyskane w latach 1975 i 1976 nie zostaną już powtórzone. I ten odcinek życia społecznego sygnalizował zbliżanie się kryzysu. Na spadek ilości słuchaczy i kursów wpłynęło głównie zmniejszenie liczby kursokonferencji. Jeżeli w 1976 r. było ich 1.782 z liczbą 57.461 uczestników, to w 1977 r. dane te ukształtowały się w wysokości 620 i 22.974 w 1978 - 914 i 37.611, w 1979 - 1.064 i 44.189, w 1980 r. 950 i 39.571.

Natomiast gdy porównamy dynamikę kształcenia tylko na kursach zawodowych /bez kursokonferencji/, to w zasadzie nie wykazuje ona zmniejszenia tej działalności do 1980 r., ani w ilości kursów, ani w liczbie słuchaczy. Wiedza zawodowa nie uległa tak szybkiej deprecjacji w porównaniu do polityki społeczno-ekonomicznej i jej skutków, co stanowiło główną treść programową kursokonferencji. Okres najnowszy, czyli pierwsza połowa lat osiemdziesiątych nie przyniosła ożywienia w kształceniu kursowym. Kolejne lata wskazują na znaczne trudności napotykane przez poszczególne D3E, gdyż liczby kursów i słuchaczy ustabilizowały się na niskim poziomie. Łącznie w latach 1981-1984 przeszkolono na 3814 kursach 114.913 absolwentów. Należy zwrócić uwagę

147. Źródłem danych cytowanych w tej części pracy są sprawozdania ZSE PTE, zbiory własne.

148. 1980 r.-1206 kursów i 35.033 absolwentów; 1981 r.- 862 i 22.923; 1982 r.- 768 i 22.119; 1983 r. - 1091 i 32.114; 1984 r. - 1093 i 37.752." Na podstawie sprawozdań rocznych ZG PTE.

na fakt, że w latach osiemdziesiątych do statystyk Towarzystwa wprowadzono bardziej szczegółowe rozróżnienie osób szkolonych na słuchaczy/w rozumieniu ilości zapisanych na kurs/ i absolwentów. Różnica między ilością słuchaczy a ilością absolwentów, np. w 1981 r. wynosiła 7.407 mniej absolwentów niż słuchaczy. Może to spowodować trudności w porównaniach z poprzednimi okresami.

Niepowodzenia ilościowe nie wstrzymały działań w zakresie doskonalenia procesu dydaktycznego i organizacji pracy jednostek szkolenia ekonomicznego PTE. W 1977 r. powstało Centrum Filmów Ekonomicznych /CEF/, pogłębiła się specjalizacja terenowych placówek, rozwinęła się działalność wydawnicza, coraz lepiej funkcjonował bank programów, prowadzone były badania ankietowe wśród słuchaczy itp. W latach 1977-1980 Dyrekcja Główna Zakładu Szkolenia Ekonomicznego przeprowadziła 21 kompleksowych wizytacji jednostek terenowych /DSE/. Liczba wizytacji przypadających na 1 kurs wynosiła w 1980 r. 1,1. Pojawiły się nowe kierunki i tematy kształcenia ekonomicznego, jak: kursy przygotowujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu Liceum Ekonomicznego lub Ekonomicznego Studium Pomaturalnego, kursy z zakresu handlu zagranicznego, odprawy celnej towarów eksportowych i inne.

Prowadzenie tak szerokiej działalności w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego wymagało zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości pomocy dydaktycznych w tym szczególnie programów i skryptów. Początkowo poszczególne dyrekcje szkolenia ekonomicznego we własnym zakresie opracowywały i wydawały odpowiednie materiały szkoleniowe.¹⁴⁹ Było to niezbędne

149. Działalność wydawniczą rozpoczęła już w 1955 r. DSE w Katowicach. Szerzej: R. Wójcicki - XXX lat działalności w systemie oświaty pozaszkolnej, op.cit., 8.169-177.

są dla uczestników kursów zaocznych. W 1965 r. wydano 171 tytułów o objętości 818 arkuszy wydawniczych. Dla 1970 r. dane te odpowiednio wynoszą: 526 i 1294 /nakład łączny 144 tys. egzemplarzy/. Szybki rozwój działalności wydawniczej dla celów szkoleniowych jaki nastąpił w latach sześćdziesiątych spowodował konieczność jej weryfikacji i ujęcia w bardziej uporządkowane ramy organizacyjne. Zarząd Główny PTE powołał w tym celu odpowiednią komisję, która w 1969 r. dokonała oceny dotychczas wydawanych pozycji jak i planu wydawniczego na lata następne. Jednocześnie przeprowadzono weryfikację autorów i recenzentów. Szczytowy okres dla działalności wydawniczej pionu szkolenia PTE przypada na rok 1972, kiedy wydano 519 tytułów¹⁵⁰

Z tego na poszczególne DSE przypadało: Warszawa— 355, Katowice - 43, Łódź - 39, Wrocław - 21, Poznań - 16, Bydgoszcz - 9. Do roku 1980 następuje systematyczny spadek ilości wydawanych tytułów, chociaż inne mierniki tej działalności, jak: objętość w arkuszach wydawniczych i nakład w tysiącach egzemplarzy kształtują się nieco odmiennie¹⁵¹.

Jedną z istotnych przyczyn wyraźnego spadku działalności wydawniczej w latach 1978-80 /we wszystkich miernikach/ były trudności z otrzymaniem przydziałów papieru¹⁵². Spadek ilości

150. W kolejnych latach ilość tytułów wynosiła: 1971 - 427, 1972 - 519, 1973 - 433, 1974 - 325, 1975 - 372. Załączniki do sprawozdania z działalności Zarządu Głównego w latach 1971-75, op.cit. tabl.15.

151. Wyraźne załamanie następuje dopiero w roku 1977. Por. J. Orłowska. Działalność oświatowa PTE ... op.cit., wykresy na s.91 i 92.

152. "Naczelny Zarząd Wydawnictw co prawda zatwierdza nam, z reguły bez zastrzeżeń, plan wydawniczy, natomiast przydział papieru określony przez tę instytucję pokrywa jedynie około 25-56 zapotrzebowania". Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980, op.cit. s.19.

tytułów był rekompensowany wymianą wydawnictw w oparciu o zorganizowaną przez ZSE informację wydawniczą. W skali Zakładu Szkolenia Ekonomicznego ZG PTE wymiana tytułów wyniosła w 1977 r. - 259, 1978 - 348, 1979 - ponad 400. Kolejną przyczyną trudności w realizacji planów wydawniczych była zbyt niska zdolność produkcyjna Zakładu Małej Poligrafii Z32 PTE będącego głównym technicznym zapleczem działalności wydawniczej dla celów szkolenia ekonomicznego. Mimo tych trudności poziom zaopatrzenia słuchaczy w skrypty i inne pomoce dydaktyczne nie uległ wyraźnemu pogorszeniu, gdyż jednocześnie zmalała ilość kursów i słuchaczy.

Omawiając działalność wydawniczą stanowiącą integralną część organizacji procesu dydaktycznego w placówkach kształcenia i doskonalenia zawodowego PTE, należy odnotować wydawane centralnie przez ZSE serie specjalistyczne:

- "Edukacja ekonomiczna załóg przedsiębiorstw",
- "Doskonalenie systemu zarządzania",
- "Podnoszenie kwalifikacji kadr",
- "Dydaktyka",
- "Organizacja",
- "Programy",

Były to publikacje metodyczno-dydaktyczne, informujące o dotychczasowym dorobku i kierunkach prac ZSE oraz materiały związane z aktualnymi problemami ekonomicznymi gospodarki narodowej.

W latach 1981-1984 wydawnictwa Zakładu Szkolenia Ekonomicznego PTE w postaci skryptów, poradników i konspektów obejmują 679 pozycji o łącznym nakładzie 596 tysięcy egzemplarzy.

Działalność wydawniczą prowadziły także terenowe dyrekcje /DSE PTE/. De największych wydawców należały DSE Warszawa /283 tytuły/, DSE Poznań /106 tytułów/, DSE Katowice /99 tytułów/. Najciekawsza była seria wydawnicza pt. "Samodzielność - Samorządność - Samofinansowanie". Poszczególne tomy tej serii pisali członkowie Komisji d/s Reformy Gospodarczej. Seria składała się z 22 tytułów¹⁵³.

153. Sprawozdanie ZC PTE z działalności w latach 1981-1984 /projekt/, op.cit., s.113.

VII, Działalność naukowa.

W początkowym okresie istnienia Towarzystwa działalność naukowa była podstawowym rodzajem jego społecznej aktywności. Już na zjeździe założycielskim w Łodzi /1945 r./ powołano Radę Naukową PTE, która kierowała działalnością naukową i wydawniczą Towarzystwa. Do Rady Naukowej mieli prawo należeć przede wszystkim profesorowie i docenci pracujący na wyższych uczelniach.

O tym, że działalność naukowa w Towarzystwie była traktowana jako pierwszoplanowa świadczy fakt, że już na

zjeździe założycielskim nie ograniczono się do spraw organizacyjnych lecz równie intensywnie dyskutowano nad referatem Edwarda Lipińskiego pt. "Zagadnienie oszczędności i inwestycji we współczesnej ekonomice". Podobnie było na następnych zjazdach PTE, a szczególnie gdy łączyły się one z kolejnymi zjazdami ekonomistów polskich. Również niektóre odczyty miały niewątpliwie charakter naukowy.

Przez długi czas działalność naukową rozwijano w sekcjach

156 naukowych. Po rozbudowie Towarzystwa zarówno w ujęciu ilościowym jak i terytorialnym, większość inicjatyw naukowych

podejmowały Zarząd Główny i Zarządy Oddziałów. W miarę rozwoju

154. Na wniosek przewodniczącego obrad zjazdu Adama Krzyżanowskiego, wszyscy uczestnicy uznali się za członków Rady Naukowej PTE. Przewodniczyła został Adam Krzyżanowski, zastępcą Edward Taylor, sekretarzem Edward Lipiński.

155. Szczególnie, gdy zapraszano do ich wygłoszenia wybitnych naukowców. Np. w 1946 r. z takimi odczytami w PTE gościł Paul Rosenstein-Rodan z USA, Ingvar Srennilson ze Szwecji oraz Michał Kalecki i w 1947 r. Maurice Dobb z Anglii. Zob. *Ekonomista* 1947, nr 1 i 3-4.

156. Sekcje naukowe zostały usankcjonowane poprawkami do Statutu PTE dopiero w 1949 r.

PTE, jego działalność naukowa była realizowana głównie poprzez następujące formy: konferencje, konkursy, wydawnictwa naukowe.

Konferencje naukowe

Konferencje /sesje, sympozja, seminaria itp./ były najpowszechniejszą formą działalności naukowej Towarzystwa. Początkowo miały one charakter kameralny, jak zresztą wszystkie formy działalności PTE. Większy rozmach, wiąże się z Ogólnopolskim Zjazdem Ekonomistów /8-10.12.1950 r./, który obradował w ramach prac przygotowawczych do I Kongresu Nauki Polskiej. Omówiono na nim stan nauk ekonomicznych i kierunki prac zmierzających do ściślejszego powiązania nauki z praktyką budownictwa socjalizmu w Polsce. Dążąc do szerszego upowszechniania tematów poruszanych na Zjeździe Ekonomistów zorganizowano w marcu 1951 r. 7 konferencji terenowych w głównych środowiskach naukowych kraju /Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Szczecin, Wrocław/. Wiele miejsca na tych konferencjach zajęła ostra krytyka niektórych ekonomistów ze środowisk akademickich za ich różne dewiacje w kierunku burżuazyjnej nauki ekonomicznej¹⁵⁸.

Wystąpiła również silna potrzeba przyspieszonego kształcenia nowych kadr w oparciu o założenia teoretyczne marksizmu-Inni pt. TOM. Z tych powodów zorganizowano w sierpniu 1951 r. w Cieplicach czterotygodniowy kurs dla pracowników naukowych różnych stopni. Wykładano tam, przy znacznym udziale ekonomistów radzieckich o. in. filozofię marksistowską i ekonomię polityczną.

157. Par. Rezolucja Ogólnopolskiego Zjazdu Ekonomistów w Warszawie w dniach 8-10 grudnia 1950 r. W: *Ekonomista*, 1951 nr 1, 3.255. Zjazd ten traktuje się jako pierwszy Krajowy Zjazd /Kongres/ Ekonomistów w odróżnieniu od zjazdów PTE/ początkowo corocznych Walnych Zgromadzeń.

156. terenowe konferencje ekonomistów. W: *Ekonomista* 1951, nr 2, .151-159.

tyczną. Kurs skończył się kolokwium .

W maju 1952 r. Polska Akademia Nauk w swojej uchwale zobowiązała PTE do zaktywizowania działalności na rzecz rozwoju nauk ekonomicznych, zwiększenia znajomości marksistowskiej ekonomii politycznej wśród kadr naukowych i gospodarczych oraz opracowywania aktualnych problemów funkcjonowania socjalistycznej gospodarki narodowej. Realizując te zadania Zarząd Główny PTE zorganizował w grudniu 1952 r. cykl konferencji /V pracowników naukowych katedr: ekonomii politycznej, planowania, ekonomii poszczególnych działów /gałęzi/ gospodarki narodowej oraz statystyki¹⁶⁰.

W 1953 r. PTE Jest znowu organizatorem trzech krajowych konferencji naukowych zrealizowanych przy współpracy z Ministerstwem Szkolnictwa Wyższego i centralnymi urzędami gospodarczymi. Z pierwszą z nich wiąże się istotne skutki nie tylko naukowe. Była to konferencja wykładowców statystyki w wyższych uczelniach. Postanowiono wówczas powołać we wszystkich oddziałach sekcje statystyki a rozwiązać Polskie Towarzystwo Statystyczne nie przejawiając dostatecznej aktywności.

159. IV Kurs <U* Ekonomistów. W: *Ekonomista*, 1951 nr 3. s.76-80.

160. 4-6.12.1952. Konferencja pracowników naukowych katedr ekonomii politycznej, planowania gospodarki narodowej i ekonomii poszczególnych gałęzi gospodarki narodowej ze wszystkich ośrodków szkolnictwa wyższego w Polsce /około 200 uczestników/.

7-10.12.1952. Ogólnopolska konferencja katedr ekonomiki handlu wyższych szkół ekonomicznych.

11-14.12.1952 Konferencja pracowników katedr ekonomiki przemysłu wyższych szkół ekonomicznych z całego kraju.

15-20.12.1952 Konferencja katedr statystyki wyższych szkół ekonomicznych pracowników Głównego Urzędu Statystycznego i Instytutu statystycznego.

Ekonomista, 1953, nr.1 i 2.

Na drugiej konferencji spotkali się przedstawiciele katedr planowania z wyższych uczelni /maj 1953 r./.

Trzecia z wymienionych konferencji poświęcona była zagadnieniom wewnątrzzakładowego planowania i rozrachunku gospodarczego.

Wszystkie te konferencje miały przede wszystkim na celu umocnienie wpływów marksistowskich nauk społecznych w ośrodkach akademickich i centralnym aparacie gospodarczym. Temu celowi służyły też organizowane kursokonferencje dla pracowników centralnych urzędów .

Odmiennej z punktu widzenia społecznych celów była konferencja /czerwiec 1954 r./ poświęcona poglądom społeczno-ekonomicznym Mikołaja Kopernika. W tym samym miesiącu zorganizowano również krajową konferencję przedstawicieli katedr handlu z wyższych uczelni. Obok dużych, ogólnopolskich konferencji, życie naukowe Towarzystwa skupiało się w sekcjach specjalistycznych i przejawiało się w różnorodnych spotkaniach i dyskusjach teoretycznych.

Zahamowanie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju Jakiego wystąpiło w połowie lat pięćdziesiątych wpłynęło na poglądy panujące w Towarzystwie. Krytycyzm, często nadmierny, zastąpił dotychczasowe tendencje apologetyczne. Burzliwy przebieg II Zjazdu Ekonomistów /7-10.06.1956 r/ wyznaczył nowe drogi dociekań naukowych i ich konfrontacji z praktyką . Integralną częścią

161. *Ekonomista*, 1953 nr 3, s.243.

162. Na Zjeździe referaty wygłosili: O.Lange:"Aktualne problemy nauk ekonomicznych w Polsce",Ł.Lipiński:"O przedmiocie ekonomii i prawach ekonomicznych",B.Minc:"Problemy teorii reprodukcji socjalistycznej",li.Kalecki:"Dynamika inwestycji i dochodu narodowego w gospodarce socjalistycznej", W«Brus:"O roli prawa wartości w gospodarce socjalistycznej". W dyskusji wzięło udział 34 osoby.

dorobku II Zjazdu Ekonomistów był wspomniany już memoriał młodych ekonomistów "Nasze stanowisko" i opublikowany wraz z tym memoriałem w "Życiu Gospodarczym" artykuł Józefa Pajestki postulujący zmianę metod kierownictwa ekonomicznego. Pokłosem tego dorobku był artykuł Oskara Lange "W sprawie doraźnego programu" a następnie artykuł Jana Mujzela "Program doraźny

164 nie wystarczy" .

Zjazd wysunął koncepcję powołania Rady Ekonomicznej. Została ona zaakceptowana przez rząd jako organ doradczy Rady Ministrów. W celu zapewnienia dopływu do Rady informacji o poglądach w różnych środowiskach ekonomistów. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne zainicjowało organizowanie konferencji problemowych w oddziałach terenowych. Na konferencjach tych omawiano zarówno problemy regionalne jak i makroekonomiczne. Konferencje te miały różny zasięg i znaczenie. Od niedużych spotkań lokalnych do skupiających kilkuset uczestników z całego kraju i zaproszonych wybitnych znawców z zagranicy. Materiały z tych konferencji były cennym źródłem informacji dla Rady Ekonomicznej przy Radzie Ministrów. Od tego momentu na mapie naukowej działalności Towarzystwa dominować /przynajmniej ilościowo/ będą ośrodki terenowe. Przykładem dojścia do głosu problematyki terenowej /o- znaczeniu krajowym/ było zorganizowanie w dniach 1-3.03.1957 r.

163. *Życie Gospodarcze* z 16 lipca 1956 r.

164. *Życie Gospodarcze* z 19 sierpnia 1956 r.

165. Rada Ekonomiczna rozpoczęła działalność w 1957 r. i funkcjo nowała do 1962 r. Miała za zadanie prowadzenie analizy pod stawowych zagadnień gospodarki narodowej i przygotowanie wytycznych polityki gospodarczej. Składała się z ekonomistów /naukowców i praktyków/ mianowanych na okres dwóch lat ad personam przez Prezesa Rady Ministrów. Mała Encyklopedia Ekonomiczna, PWN, Warszawa 1974, wyd. II, s. 672.

Zjazdu Ekonomistów Morskich oraz w dniach 26-27.04.1937 r. w Warszawie Zjazdu Ekonomistów Rolnictwa.

W początkach lat sześćdziesiątych zaczęła się rodzić w szeregach PTE świadomość konieczności znacznego rozszerzenia jego bazy społecznej, podejmowania nowych zadań i nowych form pracy. W wyniku ożywionej dyskusji na temat znaczenia ekonomicznego myślenia i służb ekonomicznych w zakładach, powstał dokument: "Tezy perspektywicznego programu działalności Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego"¹¹. W "Tezach" silnie podkreślano, że "zadaniem Towarzystwa było, przyczynianie się do rozwoju nauk ekonomicznych i rozwoju gospodarczego kraju /.../. W celu skutecznej realizacji wymienionych zadań PTE powinno poszerzyć swą działalność naukową w kierunku pobudzania rozwoju nauk ekonomicznych zgodnie z potrzebami kraju, wymaganiami międzynarodowej współpracy gospodarczej, zgodnie z nowoczesnym pojęciem i zakresem tych nauk"

PTE w ramach działalności naukowej organizowało konferencje i sesje naukowe na tematy postępu ekonomicznego, zmian w metodach planowania i zarządzania oraz nowej roli zjednoczeń. Pobudzało również zespoły naukowe do podejmowania powyższej problematyki, a także metod rachunku ekonomicznego, analizy ekonomicznej i funkcjonowania służb ekonomicznych.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych znaczna część konferencji poświęcona była zagadnieniom ekonomicznym przemysłu oraz metodom planowania i zarządzania, rachunkowi ekonomicznemu i służbom ekonomicznym. W tym okresie następuje silny rozwój konferencji branżowych organizowanych przez Oddziały, rady lub zespoły koordynacyjne. Coraz więcej miejsca PTE

166. *Życie Gospodarcze*, 1963, nr 11, s. 5.

poświęcało problemom poszczególnych regionów gospodarczych.

Popularyzowano także problemy ekonomiczne zawarte w tezach na V Zjazd PZPR. Większe i aktywniejsze oddziały samodzielnie organizowały sympozja naukowe i konferencje. Tematyka dotyczyła różnych aspektów planowania i zarządzania gospodarką narodową oraz integracji gospodarczej państw socjalistycznych. Materiały z sympozjów i konferencji przysyłano kołom. Służyły one do organizowania odczytów i dyskusji w kołach. Konferencje te cieszyły się dużym powodzeniem mimo spadku ich rangi naukowej. Do 1962 r. organizowano rocznie w Towarzystwie kilka konferencji. Dopiero od 1969 r. ich liczba rośnie, by dojść do 104 w 1970 r.¹⁶⁸ W latach siedemdziesiątych liczba konferencji zmalała, od 93 w 1971 r. do 67 w 1975 r.¹⁶⁹ Zjawisko to wystąpiło mimo dużego ożywienia w kręgach gospodarczych, związanego z nową koncepcją systemu zarządzania. Zarząd Główny PTE powołał Komisję d/s Systemu Funkcjonowania Gospodarki Narodowej oraz Klub Jednostek Inicjujących. Klub ten ściśle współpracował z KC PZPR, Komisją Planowania przy Radzie Ministrów i Centralną Radą Związków Zawodowych. Z jego inicjatywy powołano podobne kluby przy oddziałach wojewódzkich PTE. Wszystkie kluby koncentrowały swą działalność na problemach związanych z systemem ekonomiczno-finansowym Wielkich Organizacji Gospodarczych. W latach 1973-1976 zorganizowały one k konferencje centralne i 12 w oddziałach wojewódz-

167. *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa na X Walna Zgromadzenie, Warszawa 1967, s.12,13. XII Krajowy Zjazd PTE, Załączniki do sprawozdania z działalności Zarządu Głównego, op.cit., tablica XI.*

169. *Tamże tablica 11.*

kich. Od 1976 r. liczba zorganizowanych konferencji znacznie wzrosła: 1976 - 83, 1977 - 96, 1978 -114, 1979 - 119. Spadek ich ilości obserwujemy znowu w 1980 r. /79 konferencji/ ". Wzrosło jednak ich znaczenie społeczne i ranga naukowa. Do ważniejszych konferencji drugiej połowy lat siedemdziesiątych należy zaliczyć:

- a. zorganizowane wspólnie z Urzędem Gospodarki Materiałowej:
 - "Branżowo-scentralizowane systemy sterowania zapasami"
 - 1973 r.
 - "Ekonomiczna rola gospodarki zapasami materiałów - 1979 r.
- b. Konferencje Klubu Ekspertów PTE /wszystkie w 1980 r./
 - "Projektowanie inwestycji w systemie funkcjonowania gospodarki narodowej",
 - "Ogólne założenia reformy gospodarczej w Polsce",
 - "Reforma gospodarcza w Polsce - projekt PTEJ?"
 - "Reforma gospodarcza w Polsce - projekt zespołu dr L. Balcerowicza".
- c. Cykl konferencji dotyczących doświadczeń w reformowaniu systemu planowania i zarządzania innych państw socjalistycznych:
 - "Reformowany system gospodarki węgierskiej" - 1980 r.
 - "Doskonalenie systemu planowania w ZSRR" - 1980 r.
- d. Zorganizowaną wspólnie z Rządowym Centrum Informatyki ogólnopolską konferencje "Cenplan a inne systemy informacyjne" - 1980 r.
- e. Zorganizowane wspólnie z Ośrodkiem Badawczo-Rozwojowym GUS pięć konferencji naukowych nt. "oyste2 państwowej informacji etatystycznej - spis", w latach 1975-1980,

170. *Sprawozdanie działalności Towarzystwa w kadencji 1977 -1980 es.1 op.cit.s.i7c' tabl. VII.*

Głośnym echem w kraju odbiły się konferencja panelowe, ujęta w cykl tzw. "czwartków ekonomicznych" na przełomie lat 1979-1980. Odbływały się one w ramach dyskusji przedzjazdowej /VIII Zjazd PZPR/ i zawierały krytyczną ocenę stanu gospodarki, prowadzonej polityki społeczno-gospodarczej oraz odpowiednie propozycje i wnioski ¹⁷¹. Konferencji tych odbyło się sześć na następujące tematy:

- "Polska na tle światowych problemów jakości życia i postępu społecznego",
- "Strukturalne problemy gospodarki polskiej na tle światowej sytuacji energetycznej i surowcowej",
 - "Motywacje aktywności ekonomicznej i postępu*,
 - "Równowaga a afaktywność",
 - "System funkcjonowania gospodarki"¹⁷¹,
 - "Struktury organizacyjne zarządzania" ^

"Pięciolecie 1981-1985 pozostawało pod znakiem reformy gospodarczej". Ta krótka, syntetyczna opinia zawarta w projekcie sprawozdania ZG na XIV Zjazd PTE oddaje trafnie główną problematykę, wokół której skupiała się działalność naukowa Towarzystwa. Znajdowała ona odbicie zarówno na corocznych konferencjach Wiślanskich, jak i na wielu innych organizowanych zarówno przez ZG PTE, jak i prawie wszystkie oddziały wojewódzkie. Np. "Aktualne problemy funkcjonowania przedsiębiorstw w warunkach reformy gospodarczej"/Łódź wspólnie z Legnicą/, "Samorządne przedsiębiorstwo a bank w warunkach reformy/ Kielce/, "Model a praktyka

171 . Propozycje i wnioski z tych konferencji ZG PTE przekazał do KC PZPR i Prezydium Rządu. Odniesiono się Jednak do nich z dużą rezerwą.

172 . Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980 cz.I, op.cit., s.17-19.

173. Tamże B. 72 .

gospodarczej"/Lublin/, "Przedsiębiorstwo a budżet w nowym Mechanizmie ekonomicznym" /Poznań/. W wielu konferencjach brali udział przedstawiciele rządu. M.in. prof. Zbigniew Messner Wiceprezes. Rady Ministrów, prof. Władysław Baka Pełnomocnik Rządu d/s Reformy gospodarczej, prof. Zdzisław Krasiński Minister d/s Cen, prof. Zdzisław Sadowski Z-ca Pełnomocnika Rządu d/s Reformy gospodarczej, dr Bronisław Cias wiceminister finansów, prof. Stanisława Borkowska wiceminister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Poprzez Radę Główną zacieśniła się współpraca z Polską Akademią Nauk. M.in. Komitet Nauk Ekonomicznych PAW i ZG PTE byli organizatorami wielu konferencji. Np. w 1982 r. dwie konferencje /nt. dotychczasowa realizacja i perspektywy reformy gospodarczej oraz system motywacyjny w przedsiębiorstwie/; w 1983 r, "Reforma gospodarcza y świetle teorii funkcjonowania gospodarki socjalistycznej", "Inflacja w gospodarce socjalistycznej", w 1984 r. "Przedsiębiorstwo w gospodarce socjalistycznej" oraz seminarium panelowe "Pieniądz, kredyt, budżet w reformie gospodarczej". Z Instytutem Nauk Prawnych PAN seminarium "Funkcjonowanie reformy w aspektach prawnych" /1984/. Z Komitetem PAN "Polska 2000" konferencję "Deformacje w społecznym ustroju pracy"/1983/. Łącznie w latach 1981-1984 zorganizowano przez koła, oddziały i rady koordynacyjne 476 konferencji i sympozjów. «

Konferencje naukowe były i są od dawna stosowaną formą działalności wszystkich ogniw organizacyjnych Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Powszechność i popularność tej formy

174. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności w latach 1981 - 1984 /projekt/, Warszawa 1985, 3.71.

175. Tamże*, tablica V.

na swoje źródło w przeświadczeniach działaczy i członków PTE, że jest ona skuteczną metodą realizacji statutowych celów Towarzystwa szczególnie w zakresie popularyzowania dorobku najnowszych osiągnięć nauk ekonomicznych, wdrażania tego dorobku do procesów doskonalenia funkcjonowania gospodarki narodowej oraz inspirowania pracowników nauki do podejmowania badań w dziedzinach odpowiadających potrzebom praktyki gospodarczej. Konferencje naukowe były ponadto ważnym instrumentem Integracji ekonomistów oraz podnoszenia ich wiedzy zawodowej. Spowodowały ugruntowanie autorytetu ekonomistów i Towarzystwa

w społeczeństwie.

Specyficzną formą działalności naukowej PTE były kontakty międzynarodowe i udział w zagranicznych konferencjach naukowych. Początkowo kontakty tego typu były sporadyczne. Dopiero w 1954 r. została zaproszona przez PTE, kilkunastoosobowa grupa ekonomistów francuskich. W ramach rewizyty polscy ekonomiści wzięli udział w kilku konferencjach we Francji.

W następnych latach delegacje PTE brały udział w spotkaniach 177 naukowych w Anglii i Jugosławii

Kwestie polityczne, trudności dewizowe oraz brak doświadczeń, to przyczyny, które spowodowały, że udział PTE w międzynarodowej współpracy naukowej był dość długo raczej symboliczny. Ożywienie na tym odcinku nastąpiło w 1960 r. Na zaproszenie PTE przyjeżdżali do Polski ekonomiści z Francji, Holandii, Anglii. Goszczono również oficjalne delegacje stowa-

176. *Sprawozdanie z działalności PTE w okresie 10-lecia.*
APTE t. 1/2, s.4.

177. *Tamże*, s.7.

178. *Ograniczał się do naukowego środowiska warszawskiego powiązanego z centralnymi urzędami.*

rzyszeń ekonomicznych: amerykańską i kubańską. W 1961 r. nastąpił dalszy rozwój kontaktów międzynarodowych. Odbywały się spotkania z naukowcami i działaczami gospodarczymi z ZSRR, NRD, Czechosłowacji i Węgier. W tym samym roku w ramach spotkania "Wschód - Zachód", PTE przyjmowało przedstawicieli Anglii, Austrii, Bułgarii, Danii, Francji, USA i Związku Radzieckiego.

W latach 1961-1962 Towarzystwo było organizatorem Międzynarodowego Kongresu Finansów oraz Międzynarodowego Seminarium 180 Ekonomistów. Cechą charakterystyczną lat 1963-1964 były

intensywne kontakty z Danią i Jugosławią, w następnych latach kontakty tego typu rozszerzały się szczególnie z krajami socjalistycznymi. Inicjatywę w tym zakresie podejmowały również większe oddziały PTE, sekcje i rady branżowe. Np. Oddział w Katowicach już w 1960 r. w ramach IV Kongresu Ekonomiki Przemysłu, a także w 1962 r. na dorocznej konferencji naukowej ekonomiki przedsiębiorstw w Wiśle gościł naukowców z wielu krajów. Podobne inicjatywy podejmowały także oddziały w Bydgoszczy, Krakowie, Wrocławiu i Gdańsku /Oddział Morski/.

179. *Szerzej: Sprawozdanie z działalności PTE za lata 1960-61.*
Materiały na Walne Zgromadzenie PTE, APTE, maszynopis powielony, s.14-15.

180. *Z udziałem przedstawicieli z USA, Anglii, Francji, Szwecji, Indii, Jugosławii, NRD i NRF.*

181. r. 1963 r. w Polsce przebywało dziesięciu naukowców duńskich reprezentujących Uniwersytet i Wyższą Szkołę Handlową w Kopenhadze, Uniwersytet w Aczarkus, Instytut Badań Społecznych i Sekretariat Ekonomiczny Rządu. W imieniu PTE występowali w Danii profesorowie: E. Liptński, M. Pohorille, J. Pajes-ka. W 1964 r. do Danii wyjechało 7 osób, a Polskę odwiedziła 30 osobowa grupa studentów i profesorów Wyższej Szkoły Handlowej w Kopenhadze. Do Jugosławii PTE wysłało 69 osób, a Drustra Ekonomistów ze Słowenii i Horwacji przysłały do Polski 72 osoby. *Szerzej: Sprawozdanie z działalności w okresie kadencji od 1.04.62 do 12.03.65 r. Warszawa 1965*, s.26-28.

182. *Szerzej: Sprawozdanie z działalności PTE za lata 1960-61, op.cit., s.4 - 5 i 10 - 11.*

W latach 1960-1965 szeroko korzystano również z międzynarodowej wymiany literatury ekonomicznej. Posiadano w tym czasie 86 odbiorców zagranicznych .

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych międzynarodowe kontakty naukowe Towarzystwa znacznie osłabły. Z ważniejszych przedsięwzięć należy odnotować zorganizowane w 1969 r. przez Zarząd Główny sympozjum naukowe z udziałem przedstawicieli Towarzystw > ekonomicznych państw członków RWPG. Sympozjum było poświęcone problemom integracji gospodarczej państw socjalistycznych. Podobną tematykę miało sympozjum polsko-rumuńskie

Okres lat siedemdziesiątych charakteryzuje się wzrostem międzynarodowej współpracy naukowej PTE. Obok pojawiania się korzystniejszego klimatu politycznego i wzrostu możliwości dewizowych, do szybkiego rozwoju kontaktów z zagranicą przyczynił się fakt zawarcia na początku lat siedemdziesiątych szeregu umów z towarzystwami z Innych krajów. Umowy i porozumienia podpisywano zarówno przez Zarząd Główny jak i przez zarządy oddziałów. Szczególnie owocne były kontakty z ekonomistami węgierskimi, rumuńskimi i bułgarskimi a w okresie późniejszym z czechosłowackimi. Największe znaczenie miały Jednak prace podejmowane przez PTE w ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomistów /International Economlc Association/. Np. w sierpniu 1974 r. na IV światowym Kongresie delegacja polska zaprezentowała jeden referat na sesji plenarnej oraz jedenaście referatów na posiedzeniach komisji Kongresu. Ponadto przedstawi-

183. *Sprawozdanie z działalności w okresie od 1.04.62 do 12.03. 1965* rv.op.cit., a.28.

184. *Szerzej: Sprawozdanie Zarządu Głównego za okres kadencji /czerwiec 1967 - grudzień 1970/, op.clt., s.52*

185. *Rozwinięciu tej akcji sprzyjał fakt uczestnictwa w Krajowym Zjeździe Ekonomistów /styczeń 1971 r./ przedstawicieli towarzystw ekonomicznych z ZSRR, Rumuni i, Bułgarii, ię--ier. Czechosłowacji, NRD i Jugosławii. Podjęto wówczas wstępne rozmowy na ten temat.*

ciele PTE brali udział w konferencjach zorganizowanych w Wiedniu, Istambule i Sztokholmie. Ważną płaszczyzną współpracy naukowej był udział Komisji Ekonomiki Jakości i Postępu Technicznego ZG PTE w pracach Europejskiej Organizacji Kontroli Jakości /EOOC/. Polsce /tj. w/w Komisji/ powierzono prowadzenie Komitetu d/s Kosztów Jakości EOOC. Przewodniczącym tego Komitetu został wybrany prof. dr hab. Bronisław Oyrzanowski /przewodniczący Komisji Ekonomiki Jakości i Postępu Technicznego ZG PTE/

Z dwustronnych kontaktów z krajami zachodnimi najsprawniej była realizowana współpraca z Austrią. Zawdzięczać to należy dużej pomocy Towarzystwa Polsko-Austriackiego . Podjęto również starania w celu nawiązania stałej współpracy ze Stowarzyszeniem Ekonomistów Krajów Nordyckich. Odpowiednie porozumienie podpisano w 1977 r*, v trakcie pobytu w Polsce czteroosobowej delegacji ekonomistów skandynawskich reprezentujących Danię, Finlandię, Norwegię i Szwecję * W tymże roku do Polski na konferencje, sympozja i inne spotkania naukowe organizowane przez PTE przybyło około 90 przedstawicieli świata nauki zarówno z krajów socjalistycznych jak i kapitalistycznych. Natomiast delegacje PTE brały udział w podobnych spotkaniach na Węgrzech, w Bułgarii, Czechosłowacji, ZSRR, Austrii, Japonii, Szwecji, Norwegii i RFN. Nawiązano bezpośrednie kontakty z Międzynarodowym Instytutem Organizacji i Zarządzania w Moskwie. PTE uczestniczyło nadal bardzo aktywnie

186. *Por. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności w latach 1971-75, op.cit., s.45.*

187. *Por. (Pismo ZG Towarzystwa Polsko-Austriackiego do ZG PTE z 7.02.1972 r. APTE B/11/6.*

188. *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1977 r. Warszawa 1978, s.77.*

w działalności Międzynarodowej Asocjacji Ekonomicznej. Na Światowym Kongresie Ekonomistów w Tokio delegacja polska należała do najaktywniejszych /referaty, udział w dyskusji/. Również na Światowym Kongresie Ekonomistów w Meksyku /1980 r./ referat polski był jednym z czterech prezentowanych na plenarnych obradach. Do władz JEA ponownie wybrano prof.dr Józefa Pajestkę.

Znaczne nasilenie kontaktów z zagranicą trwało do 1979 r.^{189*} W roku 1980 międzynarodowa współpraca naukowa znacznie osłabła^{1.90*} W latach osiemdziesiątych wydarzeniem szczególnym była wizyta w Polsce w dniach 29.10-19.11 1984 r. delegacji ekonomistów z Akademii Nauk Społecznych Chińskiej Republiki Ludowej. Ekonomiści chińscy wzięli udział w wielu spotkaniach i dyskusjach zorganizowanych przez PTE. Interesowali się polską reformą gospodarczą. Przyjmowani byli również przez oddziały wojewódzkie PTE /Katowice, Kraków, Poznań, Rzeszów/. Rewizyta przedstawicieli PTE w Chinach odbyła się w dniach 8-31.05.1985 r. W skład delegacji wchodził: Tomasz Afeltowicz, Edward Gętkowski, Teodor Kramer, Józef Pajestka, Wacław Włczyński. Oprócz spotkań z przedstawicielami kierownictw: Komisji, Planowania, Ministerstwa Stosunków Gospodarczych z Zagranicą i Handlu, Państwowej Komisji d/s Reformy Systemu Gospodarczego ChRL, Centrum Badania Gospodarki, Centrum Badania Cen, Centrum Międzynarodowego, delegacja polska została przyjęta przez wicepremiera Sun Pinga.

189. W 1978 r. PTE gościło 88 osób z zagranicy, w tym 55 ekonomistów z krajów socjalistycznych. Do innych krajów wyjechało 18 działaczy Towarzystwa. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1978 r.. Warszawa 1979, s.99. Odpowiedni* dane dla 1979 r. wynoszą: 55 osób przyjazd /w tym 30 > W» wyjazd 20 osób. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1979 r. Warszawa 1980, s.118.

190. 5zezej: Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980, cz.I, op.cit. s. 149-167.

Ponadto w latach 1981-1985 mimo wielu trudności wynikających z uwarunkowań ekonomicznych i politycznych, starano się utrzymać główne kontakty zagraniczne. Brano udział w dorocznych posiedzeniach i kongresach VOWA /Austria/, VII Światowym Kongresie Ekonomistów w Madrycie /5-9.09.1983/, goszczono delegacje z NRD /1984/, prowadzono rozmowy z przedstawicielami ambasad ZSRR, ChRL, Kuby, Mongolii. Współpracą z zagranicą prowadziło także 12 oddziałów wojewódzkich.

b. Konkursy naukowe.

Konkursy /nagrody naukowe/ nie były zbyt częstą formą działalności naukowej PTE. Pierwszy konkurs naukowy na najlepszą /niepublikowaną/ pracę z dziedziny ekonomii politycznej 191 socjalizmu został ogłoszony w 1957 r. . W roku 1959 Zarząd Główny uchwalił regulamin funduszu nagród naukowych ogłosił konkurs na najlepsze prace opublikowane w latach 1959-1960 z zakresu ekonomii politycznej, historii myśli ekonomicznej, polityki gospodarczej i finansów. Prace do konkursu mogły zgłaszać uczelnie, instytuty naukowe i oddziały PTE. Pierwszą nagrodę /15.000 zł/ otrzymał Oskar Lange za pracę "Ekonomia polityczna" t.I PWN, Warszawa 1959 r. Pozostałymi laureatami konkursu byli: Maksymilian Pohorille, Henryk Fiszel, Mieczysław Mieszczankowski, Zygmunt Jan Wyrzembowski. Wyróżnienia otrzymali: Adam Andrzejewski i Kazimierz Wandelt. W 1962 r. ogłoszono wspólnie z Ministerstwem Handlu Wewnętrznego konkurs na najlepsze prace z ekonomiki handlu wew-

191. Inicjatorem konkursu był Edward Lipiński. Na konkurs zgłoszono 12 prac. Przyznano jedynie dwa wyróżnienia, które otrzymali: Paweł Sulmicki za pracę pt. "Przepływy między-gałęziowe" i Lubes Heji /CSRS/ - "Płace i produkcja". O konkursach naukowych w PTE szerzej pisze Stanisław Jankowski: "Konkursy naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w latach 1956-1976", maszynopis powielony, zbiory własne.

nętrznego. Pierwszej nagrody nie przyznano. Trzy równorzędne drugie nagrody otrzymali: Roman Głowacki, Edward Wiśniewski i Zbigniew Zakrzewski. Przyznano również trzecie nagrody /zespół w składzie Janusz Duga, Maria Jerczyńska, Kichał Kołu-pa, Zygmunt Juchniewicz, Władysław Welfe/ oraz wyróżnienia /Olena Hanbald, Roman Pieretiakowicz, Andrzej Holody/¹⁹².

Najważniejszą w PTE była/i jest/nadal/ nagroda im. prof. dr Oskara Lange, przyznawana co kilka lat za najlepsze prace teoretyczne w zakresie nauk ekonomicznych. W ten sposób chciano uczcić Jednego z najwybitniejszych polskich ekonomistów, zmarłego w 1965 r. Pierwszym konkursem objęto prace naukowe wydane drukiem w latach 1961-1965¹⁹³.

Nagrodę I stopnia otrzymał Michał Kalecki za pracę "Zarys teorii wzrostu gospodarki socjalistycznej" /PWN Warszawa 1963/ Nagrody II stopnia: Krzysztof Porwit, Henryk Fiszel, Kazimierz Łaski.

Nagrody III stopnia: Jan Lipinski, Paweł Sulmicki, zespół pod kierownictwem Aleksego Wakara, Wacław Wilczyński. Wyróżnienia: Witold Lissowski, Józef Zagórski, Wiktor Herer, Zbigniew Pawłowski, Józef Zawadzki, Mieczysław Kucharski. Drugi konkurs im. O. Langego ogłoszono w 1969 r. obejmował prace z lat 1966-1968. Przyznano tylko drugie i trzecie nagrody. Drugie nagrody otrzymali: Henryk Chołaj /"Cena ziemi w rachunku ekonomicznym", PWE, Warszawa 1966/, Zdzisław Fedorowicz

192. Tamże, s.3.

193. Regulamin tej nagrody został uchwalony przez ZG PTE 21.06.1966 r. Por. protokół nr 8/1966. Protokoły zebrań ZG PTE op.cit., 9.01.1967 r. poszerzono na lata 1961-63.

194-Prof.M.Kalecki nagrody /25 tys.zł/ nie odebrał, gdyż otrzymał jednocześnie nagrodę państwową. W związku z tym zwiększono ilość pozostałych nagród.

/"Sporne zagadnienia teorii pieniądza w gospodarce socjalistycznej", FKN, Warszawa 1967/, Jan Mujżel /"Przedsiębiorstwo socjalistyczne a rynek", PWE, Warszawa 1966/. Ponadto przyznano pięć trzecich nagród /Alojzy Melich; Mieczysław Nas iłowski; Ireneusz Nykowski; Władysław Welfe; Bolesław Winiarski/ oraz wyróżnienie /Jerzy Cegielski/

Trzeci konkurs ogłoszono w 1972 r. Laureatem I nagrody był nieszczęśliwy polski ekonomista Edward Lipinski za pracę "Karol Marks i zagadnienia współczesności", PWN, Warszawa 1969 /Wyd.II 1971/. Drugą nagrodę otrzymał Paweł Sulmicki. Ponadto przyznano 4 nagrody trzeciego stopnia /Władysław Baka; Zbigniew Madej; Józef Nowicki; Zbigniew Pawłowski/ oraz wyróżnienia /Marian Guzek; Cezary Józeflak; Henryk Król; Irena Rutkowska/.

Znaczne odstępstwo od dotychczasowych zasad zawierał regulamin czwartego konkursu im. O. Langego /1975-r./.

Do konkursu można było zgłosić nie tylko prace naukowe ogłoszone drukiem, ale także opracowania innowacyjne usprawniające procesy gospodarcze. Spowodowało to rozszerzenie możliwości nagradzania wybitnych prac ekonomicznych zarówno teoretycznych jak i mających charakter aplikacyjny. Na IV konkurs wpłynęło 61 wniosków dotyczących publikacji książkowych oraz 43 opracowania innowacyjne. Przyznano jedynie nagrody drugiego i trzeciego stopnia oraz wyróżnienia. Drugie nagrody otrzymali: Stanisław Maciej Zawadzki /"Polska - przestrzeń - społeczeństwo" PWE, Warszawa 1973/, Mieczysław Kabaj /"Elementy pełnego i racjonalnego zatrudnienia w gospodarce socjalistycznej", KiW, Warszawa 1972/, Jerzy Kopytkowski i Wojciech Bertisch /opracowanie innowacyjne "System informacyjny - programowanie oraz przygotowania inwestycji ALFA" Gliwice 1974 r./.

Trzecich nagród było osiem /Romuald Kudliński; Mieczysław Nasiłowski; zespół pod kierunkiem Antoniego Żabko-Potopowirta; Stefan Nykowski; zespół pod kierunkiem Witolda Niecińskiego; zespół pod kierunkiem Wincentego Zaremby; Stanisław Chojcki; Janusz Beksiak/. Wyróżnień dziesięć /Wiesław Caban, Marian Daniluk, Wiesław Krencik; Stanisław Łojewski; Wiktor Pukmel; Józef Rutkowski; Witold Nieciński; zespół pod kierunkiem Zdzisława Hellwiga; zespół pod kierunkiem Zdzisława Lisowskiego; zespół w składzie: Jerzy Szymczak, Stanisław Bednarski, Joanna Piotrowska, Tadeusz Wodzisławski, Tadeusz 3tyś, Daniela Pucińska,

195 Adam Kucharski, Bolesław Jurkiewicz .

V Konkurs im.O.Langeo został ogłoszony w 1978 r. Zgłoszono 93 prace, w tym 58 prac książkowych i 35 opracowań typu innowacyjnego. Sąd konkursowy zakończył pracę 2.04.1979 r. przyznając I nagrodę książce Kazimierza Secomskiego pt."Polityka społeczno-ekonomiczna - zarys teorii", PWE Warszawa 1978. Przyznano również trzy nagrody II stopnia:

- 1 . Władysław Baka, Stanisław Góra, Zygmunt Knyziak, Krzysztof Porwit: "Planowanie gospodarki narodowej", PWE, Warszawa 1976.
- 2 . Józef Pajestka: "Determinanty postępu", F.VE Warszawa 1975.
- 3 . opracowanie innowacyjne Józefy Kramer i Leszka babińskiego pt.: "Regionalne ośrodki badań rynku i konsumpcji" 1976..

Ponadto przyznano sześć nagród III stopnia /Henry* Chołaj; Roman Głowacki; Jan Lipiński; Marian Ostrowski i Zdzisław Sadowski; zespół: Mieczysław Dobija, Halina Grodzik, Halina Grzegorzczak, Ewa Rusek, Janusz Sobczak, Janina Wronarowicz, Józef Zygałdo; zespół pod kierunkiem Jana Jaszka: Barbara Ciszewska, Barbara Hliniak, Jolanta Hoderny, Alicja Oleksow i Zbigniew Siup-Ostrowski/

i dwanaście wyróżnień /Adam Andrzejewski; Paweł Bożyk, L Marian Guzek; Edmund Ignasiak; zespół pod kierunkiem

195. *Życie Gospodarcze*, 1976 nr 21 s.11.

Tadeusza Kasprzaka: Helena Góralska i Marian Górski; praca pod redakcją Jana Mujzela - autorzy: Cezary Józefiak, Stanisława Borkowska, Henryk Maj, Anna Krajewska, Andrzej Gniazdowski, Lech Hiaszkowski, Witold Kasperkiewicz, Wiesław Łyczek, Stefan Krajewski, Zdzisław Grzelak; Irena Rutkowska i Józef Rutkowski; Wiesław Sadowski; Witold Trześciakowski; Bolesław Winiarski; Jerzy Więkowski; zespół: Józef Gajda, Bronisław Byrski, Kazimierz Górka; zespół pod kierunkiem Romualda Jakubowskiego: Henryk Farfus, Edward Raton, Maria Sobczyńska, Danuta Markiewicz, Teresa Ryczkowska, Irena Cyran, Teresa Waligóra, Ewa Krajewska, Jerzy Ludwiczak/¹⁹⁶.

15 września 1933 r. ogłoszono VI Konkurs o nagrody naukowe im.O.Langeo. Obejmował on lata od 1978 do 1982 r. Sąd konkursowy /28.05.1984 r./ przyznał następujące nagrody i wyróżnienia: I stopnia dla Krzysztofa Porwita za książkę: "System planowania" PWE, Warszawa 1981. Trzy nagrody IX stopnia za prace:

- 1 . A.Jarugowej i J .Skowrońskiego "Rachunek kosztów w systemie informacyjnym przedsiębiorstwa" PWE, Warszawa 1982.
- 2 . Zofii Moreckiej "Społeczne aspekty gospodarowania" PWE, Warszawa 1981.
- 3 . zbiorową "Raport o stanie budownictwa" Instytut Organizacji, Zarządzania i Ekonomiki Przemysłu Budowlanego, Warszawa 1981.

Sześć nagród III stopnia /Aleksander Łukaszewicz; Jan Mujzel i Kazimierz Poznański; Janusz Beksiak; Józef Pajestka, Stanisław Nowacki; Jan Mujzel i Józef Pajestka/.

Dwanaście wyróżnień /Maksymilian Pohorille - dwa razy; Józefa Kramer; Zbigniew Urych i J.Zadęcki; Taodor Kramer i Leszek Żabiński; Eugeniusz Drabowski; Kazimierz Studentowicz; zespół

196. *Komunikat o ogłoszeniu wyników V Konkursu o Nagrody Naukowe PAN im.prof.Oskara Langeo. Pismo ZG PTE nr PO-742/2/79 z dnia 24.04.1979 r. zbiory własne.*

Zb.Czerwiński, B.Guzik, W.Jurek, E.Panek, H.Jlunka, W.Sledziński; Waldemar Kuczyński, Janusz Gościński; Elżbieta Domańska, zespół pod kierunkiem naukowym Wacława Szymanowskiego. Ponadto wyróżniono autorów 4 prac pismami gratulacyjnymi /Adam Lipow-ski; zespół pracy zbiorowej pod redakcją W. Welle; Józef Zawadzki; Jan Monkiewicz /¹⁷_m

Interesującą inicjatywą było zorganizowanie wspólnie ze Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich konkursu na publikacje ekonomiczne podejmujące problematykę "efektywności i racjonalności gospodarowania oraz zasad rachunku ekonomicznego"¹¹.

Do konkursu zgłosiło się 88 dziennikarzy przedstawiając 735 prac konkursowych.

Również oddziały PTE wykorzystywały formę konkursu dla pobudzania działalności naukowej i innowacyjnej. Do ciekawszych można zaliczyć między innymi f*

- w Bydgoszczy od 1976 r. organizowano konkursy na najlepsze prace dyplomowe słuchaczy Centrum Kształcenia Ustawicznego Ekonomistów,
- w Gdańsku wspólnie z redakcją "Głosu Wybrzeża" i Uniwersyte-tem w latach 1971 i 1972 konkurs na najciekawsze prace magisterskie z ekonomii politycznej. Podobne konkursy w latach 1981 -1984 organizowały oddziały w Częstochowie, Warszawie, Wrocławiu i Gdańsku,
- w Krakowie /1972 r./ konkurs na najlepszy projekt analizy wartości zarówno pod względem metodologicznym jak i uzyska-nych efektów wdrożeniowych,

197. *Komunikat o ogłoszeniu wyników VI Konkursu im. Oskara Langego o nagrody naukowe. Pismo ZG PTE nr PO-702/84 z 4.06.1984 r. zbiory własne.*

198. *Por. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980, op.cit. s.24.*

199* *Nie licząc licznych konkursów na najlepsze koła. PTE czy*

- w Szczecinie /1973 r./ konkurs na najlepsze prace magister-skie /i najlepszego absolwenta/ studentów studiów dziennych Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego Politechniki Szczecińskiej,
- w Warszawie, zorganizowany przez Międzyzakładowe Koło Ekonomistów Biur Projektów ogólnokrajowy konkurs na opracowa-nie ekonomiczne w projektowaniu /1970/ oraz drugi konkurs /1972 r./ na zaprojektowanie odpowiedniego wzorca opracowań ekonomicznych w założeniach techniczno-ekonomicznych inwestycji. Materiały pokonkursowe zostały wydane w formie książkowej wspólnie ze Zjednoczeniem Biur Projektów Budownictwa.

Każdy z rodzajów działalności oświatowej Towarzystwa był wspomagany przez odpowiednie publikacje. Wydawnictwa naukowe mają w PTE bogatą tradycję. Już na zjeździe założycielskim /1945 r./ poważną część obrad poświęcono tej sprawie, Postanowiono drukować podręczniki ekonomiczne oraz wznowić wydawanie organu naukowego Towarzystwa pt. "Ekonomista", Ukazał się on jako kwartalnik już w marcu 1947 r. Do 1992 r. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne opublikowało szereg interesujących pozycji książkowych w ramach własnej serii wydawniczej /Biblioteka PTE/²⁰

c.d. 199. *też dotyczących tylko popularyzacji wiedzy ekonomicznej /olimpiady ekonomiczne w szkołach, turnieje typu "mistrz gospodarności" w zakładach pracy itp./*

200. *W pierwszym okresie /do 1949 r./ działalność ta była bardzo dynamiczna. Wydano wówczas w ramach "Biblioteki PTE"¹¹ takie pozycje, jak: E.Taylor - Teoria produkcji; J.Za-górski - Ogólna teoria konkurencji; J.Robinson - Walka z bezrobociem; S.Rączkowski - Teoria pieniądza J.M. Keynes'a; J.Wiśniewski - Jak korzystać z danych statys-*

W latach następnych naukowa działalność wydawnicza była bardzo ograniczona. Rozwijała się głównie działalność wydawnicza popularyzatorska. Był to okres doktrynerskich zahamowań we wszystkich naukach społecznych. Obecnie występują znaczne trudności w uzyskiwaniu wiarygodnych danych dotyczących wydawnictw PTE w drugiej połowie lat. pięćdziesiątych i w latach sześćdziesiątych. Dopiero w latach siedemdziesiątych w sprawozdaniach Towarzystwa poświęca się tej działalności oddzielne omówienia. Towarzystwo nadal dysponowało czasopismem *Ekonomista* wydawanym teraz wspólnie z Komitetem Nauk Ekonomicznych PAN, przeznaczonym dla czytelników o wysokim stopniu przygotowania teoretycznego. Niższy poziom naukowy reprezentował regionalny kwartalnik "Problemy Ekonomiczne" wydawany w Krakowie. Większość artykułów publikowano w ogólnie dostępnym tygodniku "Życie Gospodarcze" :

Ograniczone możliwości wydawnicze Towarzystwa skłoniły do poszukiwania różnych form współpracy na tym odcinku z innymi organizacjami i instytucjami państwowymi. Wspólnie z Naczelną Organizacją Techniczną rozpoczęto w 1973 r. wydawanie tygodnika "Innowacje - Przegląd Techniczny" a z PVE i Komitetem Ekonomicznym PAN - kwartalnika "Oeconomika Polona"/w języku

c.d. 20Q. tycznych; J.Parentau - Kalkulacja kosztów własnych i księgowość przemysłowa; E.Lipiński - Zagadnienia ekonomii politycznej socjalizmu w ZSRR; H.Dalton - Zasady skarbowości; S.Rozmaryn - Finanse ZSRR w 30-lecie 1917-1947; W.Zawadzki - Wartość i cena, z wypisami z "Kapitału" K.Marksa. Z początkiem lat pięćdziesiątych naukowe ekonomiczne publikacje książkowe realizują główne wydawnictwa państwowe. Obecnie przede wszystkim Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne /PWE/ i Państwowe Wydawnictwo Naukowe /PWN/.

201. Redaktor naczelny *Życia Gospodarczego* dr Jan Głowczyk był wówczas członkiem Prezydium ZG PTE.

rosyjskim i angielskim/. Wspólne wydawnictwa występowały również w terenie . Ponadto oddziały wojewódzkie PTE w Białymstoku, Opolu, Wrocławiu i Poznaniu wydawały regionalne roczniki ekonomiczne. Naukową działalność wydawniczą systematycznie realizowała Komisja Ekonomiki Jakości i Postępu Technicznego ZG PTE²⁰³.

Wydawano również przy pomocy "małej poligrafii" materiały z ważniejszych konferencji naukowych. W latach 1976-1980 kontynuowano powyższe działania wzbogacając je o plon coraz częstszych i coraz bardziej krytycznych dyskusji o stanie polskiej gospodarki i jej najbliższej przyszłości. W związku z tym pojawiły się dwie problemowe serie wydawnicze: "Ekonomiści dyskutują o gospodarce" i "Alternatywy rozwoju". Pierwsza z nich obejmowała /do 1980 r./ 14 zeszytów. Z tego sześć poświęcono zapisowi treści naukowych spotkań tzw. "Czwartków Ekonomicznych", cztery - tematyce posiedzeń "Klubu Ekspertów", pozostałe zawierały materiały z naukowych posiedzeń ZG PTE.

Seria druga - "Alternatywy rozwoju" - składała się z 8 zeszytów problemowych .

202. *Np. - miesięcznik "Przegląd Gospodarczy", wydawca: Oddział Wojewódzki NOT we Wrocławiu i OW PTE Wrocław, Opole, Ziemia Górska; miesięcznik "Konfrontacje - Rzeszowski Przegląd Techniczno-Gospodarczy", wydawca: OW NOT, OW PTE i WRZZ w Rzeszowie.*

203. *Ze względu na brak przyznanego prawa do oddzielnego wydawnictwa /tytułu/ realizowano biuletyn pod nazwą "Materiały na posiedzenie" /miesięcznik/.*

204. *Zawierały one m.in. następujące opracowania: Aleksander Szpilewicz "Paliwa i energia w rozwoju gospodarczym kraju"; Mieczysław Rakowski "Zarys doraźnych posunięć polityki społeczno-gospodarczej" i "Propozycje w zakresie strategii rozwoju w latach osiemdziesiątych"; Andrzej Dąbkowski "Uwarunkowania rozwoju informatyki w latach osiemdziesiątych". Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980, op.cit. s. 21-22.*

Wydawnictwa te odbiły się szerokim echem w kraju i w dużym stopniu wpłynęły na ukształtowanie wiedzy o stanie gospodarki polskiej na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Wpłynęły także na powstanie powszechnego przekonania o niezbędności szybkich reform społeczno-gospodarczych.

Pod koniec lat siedemdziesiątych /1979/ zrezygnowano z wspólnego pisma z NOT "Innowacje - Przegląd Techniczny" i rozpoczęto starania o wydawanie własnego miesięcznika. W sierpniu 1981 r. ukazał się pierwszy numer "Wektorów". Pismo było zawieszane w 1982 r. i wznowione w końcu 1983 r. V związku z reformą gospodarczą zarówno Zarząd Główny Jak i poszczególne oddziały opracowywały i wydawały wiele pozycji adresowanych głównie do przedsiębiorstw. W latach 1982-1984 wydano 622 tytuły w łącznej ilości około 450 tysięcy egzemplarzy. Obok ZG najczęściej wydawały oddziały w Warszawie, Katowicach, Łodzi, Bydgoszczy, Zielonej Górze, Gdańsku, Lublinie, Olsztynie, Radomiu, Białymstoku, Częstochowie, Kielcach, Krakowie, Legnicy, Rzeszowie, Szczecinie, Wrocławiu, Koszalinie i Toruniu.

Utrzymane są do chwili obecnej /1985/ wydawnictwa stałe realizowane w ramach własnej działalności i we współpracy z innymi organizacjami, a mianowicie: "Ekonomista" - dwumiesięcznik teoretyczny, "Oeconomica Polona" - kwartalnik, "Wektory" - miesięcznik, "Problemy Ekonomiczne" - kwartalnik; roczniki: "Region Białostocki - Studia Ekonomiczne—Społeczne", "Opolski Rocznik Ekonomiczny", "Wrocławski Rocznik Ekonomiczny". Ponadto "Konfrontacje - Rzeszowski Przegląd Techniczno-Gospodarczy"; miesięczniki techniczno-ekonomiczne: "Przegląd Komunikacyjny", "Przegląd Motoryzacyjny".

205. Sprawozdanie ZG PTE z działalności w latach 1981-1984 /projekt/ op.cit., a,82.

VIII. Sprawy zawodu ekonomisty.

Na posiedzeniu Zarządu Głównego w dniu 24.02.1946 r.

stwierdzono, że "upłynął wniosek utworzenia Związku Zawodowego Ekonomistów. Projekt ten uznana za nieaktualny".

Uznajmy, że była to pierwsza /nieudana/ próba podjęcia praktycznych kroków w sprawie zawodu ekonomisty, w. trzecim miesiącu istnienia PTE. Ze względu na naukowy i elitarny charakter Towarzystwa sprawy zawodu ekonomisty wydawały się wówczas nie istotne. Potwierdza to przegląd protokołów z posiedzeń Zarządu Głównego. Nie znajdujemy tam do 1956 r. dowodów większego zainteresowania się tą kwestią. W wyniku coraz większego napływu do PTE ekonomistów praktyków, sprawa ta staje się aktualna w drugiej połowie lat pięćdziesiątych. Odbywający się w dniach 7-9 czerwca 1956 r. w Warszawie II Zjazd Ekonomistów Polskich zajął w tej sprawie wyraźne stanowisko. W części IV wniosków Zjazdu, zatytułowanej "Sprawy fachowców w życiu gospodarczym"¹¹ czytamy: "1. Zjazd Ekonomistów Polskich wypowiada się za ustanowieniem zawodowego tytułu ekonomisty, za prawną ochroną tego tytułu oraz za wyraźnym ustaleniem stanowisk, zastrzeżonych dla ekonomistów o różnym stopniu przygotowania. 2. Ola uzyskania należytej sprawności w zarządzaniu gospodarką narodową niezbędne jest, aby na wszelkich szczeblach zarządzania kwalifikacje fachowe człowieka stanowiły

206. Z pięcioosobowego ZG obecni na posiedzeniu byli:
E.Lipiński, S.Zaleski, Z.Filipowicz. Protokół nr 2
"Protokoły posiedzeń ZG. PTE za lata 1946-47-48" APTE
1/258-A/O.

207. Czasami datę II Zjazdu Ekonomistów Polskich podaje się od 7 do 10 czerwca 1956. c.,d. s.112. .

decydujące kryterium doboru kadr. Należy znaleźć odpowiednie formy organizacyjne, pozwalające honorować to kryterium.

Powyższe dotyczy wszelkich specjalności, wśród których właściwe miejsce udzielone być winno zawodowi ekonomistów

Mimo wyraźnych sugestii zawartych w uchwale II Zjazdu Ekonomistów Polskich z 1956 r. dopiero 20.12.1957 r. Zarząd Główny postanowił "Zwrócić się do Koła Wychowanków SGH przy Oddziale Warszawskim o opracowanie krótkich tez dotyczących ochrony tytułu ekonomisty oraz projektu aktów prawnych regulujących to zagadnienie*.

Sprawy toczyły się jednak zbyt wolno. Brak było również klimatu społecznego. Na początku lat sześćdziesiątych toczyła się dyskusja o roli służb ekonomicznych w przedsiębiorstwach i zjednoczeniach. M.in. na posiedzeniu ZG w dniu 13.12.1962r. prezes prof.E.Lipiński przedstawił tezy w sprawie uregulowania zagadnienia służb ekonomicznych" i wynikające z tych tez nowe zadania Towarzystwa. Od tej pory sprawy zawodu ekonomisty były częściej tematem na posiedzeniach Rady, Zarządu Głównego i zarządów oddziałów. 29 lipca 1964 r. ukazała się Uchwała Rady Ministrów dotycząca służb ekonomicznych. Był to napewno dokument niezbyt doskonały, bardziej deklaracyjny niż normatywny. Należy jednak przyznać, że po upływie ponad dwudziestu lat nic lepszego - a dotyczącego zawodu ekonomisty

c.d. 207. Zjazd ten jednak zakończył obrady 9.06.1956 r. przyjmując w głosowaniu "Wnioski". W dniu 10.06.1956 r. odbyło się Walne Zgromadzenie PTE.

208. II Zjazd Ekonomistów Polskich ... t.III, s.476, APTE 1/3/A-0.

209. Protokół nr 106. W: Protokoły posiedzeń ZG PTE za lata 1949-1957, APTE 1/259-A/O.

210. Protokół nr 155 W: "Protokoły zebrań ZG PTE za rok 1962 i 1963. APTE 1/69/A.

211. Por.T.Orłowski: Służby ekonomiczne, op.cit.

w zakresie aktów prawnych nie udało się uzyskać, mimo stale podejmowanych prób. Dla sterowania tymi sprawami Zarząd Główny powołał 16.10.1964 r. Komisję d/s służb ekonomicznych i postępu ekonomicznego w składzie: M.Doroszewicz /URM/, Z.Knyziak

/KC PZPR/, Zb.Madej /KC PZPR/, H.Mołdsna /K.Plan./ oraz J.Nowak, J.Pajestka, A.Rajkiewicz, W.Sierpiriski, J.Lisikiewicz

. Zbyt szeroko zakrojony zakres zainteresowań i skład komisji nie sprzyjał osiągnięciu sukcesów praktycznych. Miała ona raczej spektakularny charakter. Popularyzowano głównie sprawy kształcenia i doskonalenia kadr ekonomicznych. Dopiero na posiedzeniu ZG PTE 21.01.1966 r. przeprowadzono dyskusję nad projektem powołania Komisji d/s zawodu ekonomisty. Na jej przewodniczącego wytypowano dr Zbigniewa Nadej. Skład komisji 21 Zarząd Główny zatwierdził w dniu 21.06.1966 r.

Sprawy zawodu ekonomisty były jednym z ważniejszych tematów kolejnego III Krajowego Zjazdu Ekonomistów /7-8.01.1971r/. Występujący w imieniu rządu wiceprezes Rady Ministrów Stanisław Majewski oświadczył: "Rząd, doceniając rolę ekonomistów, rozpatrzy przychylnie szereg postulatów wsuwanych przez środowisko ekonomistów. Do zespołu tych spraw należą:

- uporządkowanie nomenklatury stanowisk ekonomicznych tak, by precyzyjnie określały one charakter wykonywanych czynności;
- skorygowanie wymagań kwalifikacyjnych, dotyczących kierowniczych stanowisk ekonomicznych.

212. Protokół nr 173 W: "Protokoły zebrań ZG PTE za rok 1964, 1965, 1966, 1967 do końca kadencji" APTE.

213. Komisja ZG PTE d/s Zawodu Ekonomisty: Przewodniczący - dr Zbigniew Madej, Sekretarz - mgr Tadeusz Bachner, członkowie: mgr Tadeusz Drapich, mgr Józef Barski, prof. dr Józef Gajda, dr Jan Kluczyński, prof. dr Zofia Morecka, doc. dr Antoni Rajkiewicz, dr R.Rauziński. Według protokołu nr 8 w: Protokoły zebrań ZG PTE za lata 1964-67. APTE 1/69/A.

- rozwiązanie sprawy tytułu ekonomisty i jego ochrony prawnej²¹⁴

Część VI uchwały Zjazdu Jest najpełniejszym dokumentem wypracowanym przez środowisko ekonomistów, a dotyczącym roli ekonomistów w gospodarce narodowej, warsztatu zawodowego, tytułu, kształcenia itp.²¹⁵. Jednocześnie Zjazd ujawnił jeszcze jedną przeszkodę w uporządkowaniu sprawy tytułów zawodowych. Była nią rozbieżność poglądów, której na Zjeździe nie udało się usunąć. W 1971 r. do statutu PTE już jako stowarzyszenia wyższej użyteczności wpisano, że jednym z celów Towarzystwa jest 216 "obrona interesów zawodowych ekonomistów" • Jednak prawie

do końca 1973 r. nie było widać żywszej działalności na tym odcinku. Dopiero po odnowieniu składu Komisji d/s Ekonomistów i powołania na jej przewodniczącego doc.dr Czesława Uhmy, podjęto się prac zmierzających do szybszej realizacji uchwał III Zjazdu Ekonomistów i XI Zjazdu PTE. Prace komisji podzielonej na kilka zespołów obejmowały:

- przeprowadzenie analizy społeczno-zawodowej ekonomistów w wybranych branżach,
- przeprowadzenie oceny działalności służb ekonomicznych w przemyśle w warunkach określonych uchwałą 224/64 Rady Ministrów oraz konsultacji w sprawie celowości i możliwości nowelizacji tej uchwały,
- dokonanie oceny kadr ekonomistów na podstawie spisu kadrowego przeprowadzonego przez GUS w 1973 r.,
- opracowanie definicji oraz nomenklatury zawodu ekonomisty,

214. Krajowy Zjazd Ekonomistów 1971. PTE Warszawa, s.20.

215. Tamże, s.86-97.

216. Statut PTE § 6 pkt.6, Warszawa 1973.

- opracowanie zasad rzeczoznawstwa, ekspertyz i analiz ekonomicznych realizowanych w ramach PTE.

W efekcie prac komisji dokonał się widoczny postęp na tym odcinku. Zarząd Główny PTE w dniu 6.11.1975 r. jednomyślnie podjętą uchwałą przyjął podstawowe kryteria dotyczące zawodu ekonomisty. Ustalono, że "ekonomistą jest osoba, która ukończyła wyższe studia ekonomiczne albo uzyskała w zakresie nauk ekonomicznych stopień lub tytuł naukowy, bądź stanowisko samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego lub naukowo-badawczego", a technikem ekonomicznym jest osoba, która ukończyła średnią szkołę zawodową o specjalności ekonomicznej lub odpowiednią szkołę pomaturalną, nadającą dotychczas tytuł zawodowy technika ekonomisty". Przeprowadzono badania empiryczne nad funkcjonowaniem służb ekonomicznych i społeczno-zawodową sytuacją ekonomistów w okręgach przemysłowych: Dolnośląskim i Częstochowskim.

W wyniku starań Komisji uzyskano decyzję ministra pracy, płac i spraw socjalnych umożliwiającą ekonomistom emerytom uzyskiwanie dodatkowych zarobków do 24 tys.zł rocznie bez zawieszenia rent i emerytur. Szczególnie w tym zakresie ujawniła się praktyczna przydatność uchwał ZG PTE w sprawie określenia zawodu ekonomisty i w sprawie ekspertów ekonomicznych. Obie uchwały są bowiem podstawą do ustalenia uprawnień przy niezawieszaniu emerytury, a w przypadkach wątpliwych ZUS w pełni honoruje opinie PTE.

217. Cyt.za Cz.Uhma: Zawodowe problemy ekonomistów. Referat na XII Krajowy Zjazd PTE. Warszawa listopad 1976.

Do ciekawszych opracowań z tego okresu należy również projekt Kodeksu Etycznego Ekonomisty /E.Bater,I.J.Kuligowski,G.Myśliwiec/. Dużo uwagi komisja poświęciła pracom związanym z przygotowaniem materiałów źródłowych i sformułowaniu "Memoriału w sprawie zawodu i służb ekonomicznych". Dokument ten postulował wydanie aktów prawnych w randze uchwały Rady Ministrów dotyczących: . - ekonomistów i służb ekonomicznych w gospodarce narodowej,'

- specjalizacji zawodowej ekonomistów,
- współdziałania organów administracji państwowej z PTE.

W pewnym sensie dotychczasowy dorobek teoretyczny w omawianym zakresie został podsumowany w opracowaniu przygotowanym na XIV Krajowy Zjazd PTE, zawierający referaty: J.Czupłała - Status zawodowy ekonomistów; L.Kałkowskiego - Ekonomiści w Polsce; M.Perczyńskiego - Oceny dorobku i zadania nauk ekonomicznych w świetle potrzeb rozwoju gospodarczego kraju. Ważną rolę odegrało Życie Gospodarcze. Od 1956 r. prowadziło stałą rubrykę "Sprawy ekonomistów", a w latach 1969-1970 stałą wkładkę "PTE - sprawy ekonomistów".

Problematyką zawodu ekonomisty zajmowały się również oddziały PTE. Przy wielu z nich działały odpowiednie komisje. Tematyka ta znalazła szerokie odbicie w uchwałach zjazdów wojewódzkich odbytych w 1985 r. Poruszano w nich tę kwestię głównie w aspektach: rangi zawodu ekonomisty i jego ochrony prawnej oraz doskonalenia kwalifikacji zawodowych i pomocy PTE w sprawach profesjonalnych

220. *"Problemy zawodu ekonomisty". Materiały na XIV Krajowy Zjazd PTE. Warszawa 1985.*

221. *Szerzej: T.Orłowski. Koncepcja programowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego /na podstawie uchwał zjazdów oddziałów wojewódzkich^ W: "Oceny, opinie, wnioski". Materiały na XIV Krajowy Zjazd PTE. Warszawa 1935.*

Doradztwo ekonomiczne.

W towarzystwach naukowych funkcje doradcze i opiniotwórcze mają swoją historyczną tradycję . W Polskim Towarzystwie Ekonomicznym większość podejmowanych prac miała charakter opiniotwórczy. Od początku powstania Towarzystwa, ściśle jego powiązanie z centralnymi władzami gospodarczymi powodowało, że opinie PTE dotyczące stanu gospodarki oraz metod zarządzania docierały do "Centrum", choć nie zawsze były chętnie wysłuchiwane. Natomiast funkcje doradcze dla poszczególnych podmiotów gospodarczych wykluwały się w Towarzystwie dość długo. Początkowo, uznawano je za zbędne "Wyznajemy zasadę swobodnej twórczości, szczególnie pożyteczną i konieczną * epoce, w której formy i kształty życia tworzą się dopiero metodą "prób i błędów"... Gospodarstwo planowe opiera się na rewolucyjnej woli planujących i nie bierze pod uwagę "wieczystych" i "nieodmiennych" praw ekonomicznych"^{22*}.

Na Walnym Zgromadzeniu PTI w 1949 r. W „Krzyżanowski wypowiedział się, że ekonomistów należało powoływać do rozwiązywania zadań praktycznych, a Towarzystwo powinno odgrywać rolę Rady Doradczej²²⁴.

222. *Powstałe w 1907 r. w Warszawie Towarzystwo Popierania Pracy Społecznej zajmowało się rozwojem badań naukowych ale także przygotowywaniem projektów ustaw. Utworzona w tym Towarzystwie pracownia naukowa /tzw. Biuro Pracy Społecznej - 1910 r./ miała służyć pomocą naukową przedstawicielstwu polskiemu w Dumie Państwowej. Taką funkcję w okresie zaborów pełniły także ogólnopolskie zjazdy prawników i ekonomistów /pierwszy w 1887 r. w Krakowie/; por. rozdz. II pkt. 2 niniejszej pracy.*

223. *Ekonomista 1947 nr 1, s. 4. Pełny tekst, patrz aneks nr 2.*

224. *Protokół z Walnego Zgromadzenia PTE w dniu 18.06.1949 r. s. 23-24. APTE 6/8 np.*

Inni proponowali utworzenie Rady Ekonomicznej - organu społecznego, pracującego na potrzeby rządu /Z.Filipowicz,P.Ehrlich . Od postulatów, do praktycznej /instytucjonalnej/ realizacji doradztwa ekonomicznego minęło jednak sporo czasu. Dość sporadycznie działalność taką podejmowały oddziały. Najczęściej odbywało się to poprzez przyjmowanie zleceń na ekspertyzy od zakładów pracy /np. Poznań,Szczecin/.

W Zarządzie Głównym tematyka ta była przedmiotem ożywionych dyskusji w roku 1964. Na posiedzeniu 22 kwietnia, w punkcie porządku dziennego zatytułowanym "Sprawy doradztwa" przyjęto uchwałę "o podjęciu działalności w zakresie doradztwa z zaleceniem, aby na jednym z następnych posiedzeń przedstawić pełny materiał dokumentacyjny, któryby pozwolił określić zasady, podstawy, granice, kierunek i organizację działalności Towarzystwa 226 w dziedzinie doradztwa ekonomicznego" .Do sprawy powrócono

na posiedzeniu w dniu 12.06.1964 r., gdzie dyskutowano już projekt powołania Zakładu Analiz i Ekspertyz Gospodarczych. Sekretarz Naukowy prof .Miroslaw Orłowski zaproponował aby Rada Towarzystwa podjęła uchwałę, że: "a/ postanawia wyrazić zgodę na rozpoczęcie i prowadzenie przez

Towarzystwo działalności doradczej; b/ upoważnia Zarząd do wystąpienia do Ministra Finansów o zezwolenie na działalność doradczą". Na wniosek ministra Mieczysława Lesza postanowiono tę działalność rozpocząć początkowo eksperymentalnie w oddziałach Warsza-

225. Cyt.za Z.Grodek-Milczarek,op.cit. s.36 /przypis 24/.

226. Protokół nr 169 z posiedzenia ZG w dniu 22.04.1964 r.
w: Protokoły zebrań ZG PTE za rok 1964,1965,1966,1967
do końca kadencji. APTE 1/69/A.

227. Protokół nr 172 z posiedzenia ZG w dniu 12.06 1964 r.
Tamże.

wa, Katowice, Poznań, Szczecin. Niestety, rozmowy w Ministerstwie Finansów nie były pomyślne i koncepcja została odłożona na później. Sprawa była tematem dyskusji na IX Walnym Zgromadzeniu PTE /12.03.1965 r./ Występujący tam w imieniu władz członek 3iura Politycznego KC PZPR, wicepremier Eugeniusz Szyr stwierdził: "Można by również rozważyć rozwinięcie przy PTE pewnych form doradztwa ekonomicznego i tworzenia terenowych ośrodków konsultacyjnych służących pomocą ekonomistom zakładowym w realizacji uchwały o postępie ekonomicznym i organizacji służb ekonomicz-nych" . O pozytywną opinię ze strony I Wydziału PAN i Ministerstwa Finansów dla powołania Zespołu badań i ekspertyz ekonomicznych apelowała dr Henryka Jasińska-Mołodawa z Oddziału PTE w Warszawie . Doc.dr Wacław Wilczyński /Oddział Poznań/ informował o działalności od 1960 r. Ośrodka Konsultacji i Analiz Gospodarczych /wykonano, prawie 60 prac/.

Na X Walnym Zgromadzeniu /6.05.1967r./ Wiceprezes Józef 231 Pajestka - wygłaszając sprawozdanie w imieniu ustępującego zarządu - tak ocenił zaawansowanie prac w zakresie doradztwa ekonomicznego:"Próbowaliśmy również podejmować działalność w dziedzinie analiz i ekspertyz gospodarczych. Tu trzeba powiedzieć, że nasze osiągnięcia na tym odcinku są raczej mizerne ... nie jest to problem łatwy. Organizowanie przy PTE zespołów ekspertów, czy zakładów spełniających funkcje ekspertyz ekonomicznych w stosunku do gospodarki, jest trudnym, złożonym,dość delikatnym problemem"

228. Stenogram obrad IX Walnego Zgromadzenia PTE w dniu 12.03. 1965 r. s 9,APTE 1/38/A.

229. Tamże, s.71-74.

230. Tamże,s.84-88.

231.Prezesem ZG PTE był wybrany zaocznie w marcu 1965 r. prof. O.Lange /przebywał wówczas na leczeniu we Włoszech/Ze względu na stan zdrowia nie brał już udziału w pracach ZG do swojej śmierci,tj.2.10.1965 r. 232.,,Stenogram z obrad X Walnego Zgromadzenia PTE, 6 a^ 1967 r. s.33 APTE 1/91/A,

Uchwała XI Krajowego Zjazdu PTE /9.01.1971 r./ zarysowuje dwa rodzaje tej działalności:

– "W celu systematycznego przekazywania władzom państwowym opinii ekonomistów zrzeszonych w Towarzystwie w zakresie aktualnych problemów gospodarczych, należy powołać przy Zarządzie

Głównym Towarzystwa stałą komisję polityki społeczno-gospodarczej, wraz z odpowiednimi podkomisjami branżowymi" /pkt 3/.

– "Należy stwarzać warunki do kreowania zespołów analiz i ekspertyz ekonomicznych w ramach statutowej działalności zarządów

oddziałów wojewódzkich" /pkt 15/ .

W następnych latach problematyka ta znajdowała się w obszarze zainteresowań Komisji d/s Ekonomistów. W ramach tej komisji działał specjalny Zespół d/s ekspertów i rzeczoznawców oraz analiz i ekspertyz ekonomicznych. W latach 1973-1975 opracowano zasady rzeczoznawstwa, ekspertyz i analiz ekonomicznych realizowanych w ramach PTE. Coraz częściej uczestniczono w opiniowaniu dokumentów rządowych dotyczących zarówno zawodowych spraw ekonomistów jak i systemu zarządzania gospodarką. Większość zamierzeń Jednak nadal znajdowała się w sferze postulatów /poza praktycznymi działaniami w niektórych oddziałach/ Aby dokonać pewnego postępu w tej dziedzinie. Zarząd Główny w dniu 6.11.1975 r. podjął uchwałę sankcjonującą instytucję ekspertów PTE. Bardziej liczące się efekty wystąpiły w roku 1980. Zorganizowano wówczas Klub Ekspertów PTE, który działając pod przewodnictwem Sekretarza Generalnego ZG PTE /R.Krawczyka/ zorganizował serię spotkań dyskusyjnych, w wyniku których wypracowano wiele opinii i wniosków dotyczących gospodarki narodowej i projektów reformy

233* Krajowy Zjazd Ekonomistów 1971, op.cit. s.100-101.

gospodarczej. Biuro ZG PTE przeprowadziło eksperymentalne prace związaną z realizacją odpłatnych ekspertyz na zlecenie przedsiębiorstw i Instytucji. N.ln. wykonano opracowanie nt. "Założeń prognozy demograficznej dla Gdańska, Gdyni i Wejcherowa". Duża ilość prac podejmowanych przez ekspertów PTE dotyczyła bieżących analiz, opinii i konsultacji, które aa zlecenie władz politycznych, administracyjnych oraz instytucji i organizacji społecznych wykonywane były nieodpłatnie, w ramach działalności społecznej. W latach 1977-1980 wykonano kilkadziesiąt tego rodzaju prac .

Na mocy decyzji Prezydium ZG PTE Sekretarz Generalny powołał w 1981 r. Zespół Analiz, Ekspertyz i Doradztwa tospodarczego wykonując tym samym uchwałę XIII Zjazdu PTE, który odbył się w dniach 7-8.03.1984 w Warszawie. Podstawowy referat problemowy jaki został opracowany na ten zjazd /połączony z Tf Krajowym Zjazdem Ekonomistów/, był wielką ekspertyzą stanu gospodarki wraz z propozycjami zmian ". Także coroczne oceny wdrażania reformy gospodarczej opracowywane przez władze Towarzystwa /w latach 1982-1985/ są wyrazem spełniania przez PTE funkcji społecznego konsultanta i doradcy. Podobne oceny były opracowywane przez oddziały wojewódzkie **. Przygotowywano również opinie do projektów wszystkich ważniejszych ustaw uchwalonych przez Sejm PRL VIII kadencji oraz do projektów Centralnych Planów Rocznych i wieloletnich. W układzie terenowym czyniły te oddziały

234. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1977-1980, cz.I- Warszawa luty 1981 r. s.20.

235. Kierunki przebudowy systemu funkcjonowania gospodarki polskiej w latach osiemdziesiątych. IV Krajowy Zjazd Ekonomistów, XIII Zjazd PTE, 1981.

236. Ocena oddziałów wojewódzkich PTE nt. Stanu wdrażania i funkcjonowania reformy. PTE, Warszawa październik 1983.

PTE. V 1934 r. ZG PTE opracował około 30 opinii, ocen, stanowisk odnośnie najważniejszych, rozwiązywanych w tym czasie problemów gospodarczych.

Wieloletnie starania o stworzenie wydzielonej organizacyjnie agendy ZG PTE do spraw doradztwa ekonomicznego zostały uwieńczone powodzeniem na początku 1984 r. Na podstawie Uchwały ZG PTB nr.3/83 z dnia 15.12.1983 r. powołano Zakład Ekspertyz Gospodarczych "PETES"¹¹. Jest on jednostką samodzielną, organizacyjnie wyodrębnioną, działającą na pełnym rozrachunku gospodarczym w ramach osobowości prawnej Towarzystwa. Na przestrzeni lat 1984-1985 utworzono kilka jednostek terenowych ZSG "Petex" /Opole, Łódź, Legnica/. W Białymstoku, Bydgoszczy, Katowicach, Poznaniu, Radomiu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Zielonej Górze - biura ZOW realizują ekspertyzy w ramach zasad ustalonych dla ZEG "Petex"^R. W 1934 r. wykonano w zakładzie 52 ekspertyzy. W dniu 26.10.1984 r. PTE otrzymało uprawnienia do prowadzenia handlu zagranicznego. Koncesja objęła eksport consultingu ekonomicznego oraz import kompletnych materiałów i urządzeń niezbędnych do realizacji eksportu. W ramach ZEG "Petex" działało /1984-1985/ ponad 250 ekspertów.

Sumując ten kierunek działalności Towarzystwa należy, podkreślić, że najwyższą formą doradztwa ekonomicznego były zjazdy PTE /Walne Zgromadzenia/*a szczególnie Zjazdy Ekonomistów. Opinie prezentowane na tych zgromadzeniach nie zawsze były przychylnie widziane i przyjmowane przez władze centralne. Dlatego też po II Zjeździe Ekonomistów /1956 r./, następny odbył się dopiero po piętnastu latach, w 1971 r., a IV Krajowy

237* *Sprawozdanie ZG z działalności w latach 1981-1984 /projekt/ XIV Krajowy Zjazd PTE. Warszawa 1985 s.58.*

Zjazd Ekonomistów po następnych dziesięciu latach /1931/. W ogniwach terenowych PTE poczucie ważności funkcji opinio-twórczych i doradczych wykrystalizowało się powszechnie w latach osiemdziesiątych. Znalazło to odbicie w uchwałach zjazdów wojewódzkich odbytych w 1985 r. W dokumentach tych kwestie te występują jako zadania w zakresie współpracy z władzami centralnymi i regionalnymi, innymi organizacjami społecznymi oraz jako obowiązek przedstawiania organom decyzyjnym i opinii publicznej naszego stanowiska w sprawach społeczno-ekonomicznych. Tematyka ta najszerzej znajduje odbicie w uchwale warszawskiej. Jest to w pełni zrozumiałe ze względu na potencjał kadr ekonomicznych stolicy jak i na centrum decyzyjne państwa. A oto fragmenty uchwały zjazdu warszawskiego:

" Zjazd zobowiązuje wszystkich członków i ogniw organizacyjne Oddziału Warszawskiego PTE do aktywnego współuczestnictwa w tworzeniu polityki gospodarczej i udziału w realizowaniu zadań zmierzających do społeczno-gospodarczego rozwoju naszego kraju ...

- opracowywać fachowe opinie i analizy dotyczące trafności i skuteczności rozwiązań reformy gospodarczej ...
- inicjować uczestniczenie ekonomistów w zespołach opiniotwórczych i decyzyjnych - w różnych środowiskach i na różnych szczeblach zarządzania ...

Zjazd zobowiązuje Zarząd Oddziału do starannego i terminowego opiniowania przedkładanych do konsultacji społecznej projektów rozwiązań gospodarczych i społecznych, a w tym zwłaszcza planów gospodarczych /np. projektu NPSG na lata 1936-1990 i innych/ i w miarę potrzeb powoływać doraźne zespoły i komisje dla opracowywania tych opinii;

... współdziałając z innymi stowarzyszeniami oraz odpowiednimi władzami m.st. Warszawy i centralnymi ... opracować raport dotyczący drugiego etapu reformy gospodarczej oraz inicjować wdrożenie tego etapu...".

V uchwałach zjazdów innych oddziałów wojewódzkich zaleca się/r

"Intensyfikować działalność konsultacyjną wobec proponowanych rozwiązań reformy gospodarczej ... /Gdańsk/?

"Uczestniczenie w społecznej konsultacji założeń wieloletnich planów rozwoju województwa ... oraz formułowanie opinii OW PTE" /Włocławek/-

"Polskie Towarzystwo Ekonomiczne powinno spełniać nadal funkcję niezależnego fachowego eksperta w sprawach szczegółowych rozwiązań reformy gospodarczej...; Ponadto zobowiązuje się Zarząd Oddziału, aby wystąpił do władz ... o włączenie przedstawicieli PTE do:

- udziału w pracach związanych z opracowywaniem kierunkowych planów rozwojowych poszczególnych województw ...,

- oraz współudziału w opracowywaniu i rozwiązywaniu konkretnych

problemów gospodarczych i społecznych ... zwłaszcza przy podejmowaniu ważniejszych decyzji gospodarczych w regionie"/Rzeszów/.

"... PTE wyraża gotowość pełnienia nadal i rozwijania funkcji społecznego doradcy i eksperta przy zachowaniu zasady rzetelności kompetencji i niezawisłości ocen" /Bydgoszcz/.

Swoje funkcje opiniotwórcze i doradcze oraz kształtowanie świadomości ekonomicznej społeczeństwa PTE zamierza realizować w ścisłej współpracy z innymi stowarzyszeniami. Najczęściej wymienia się Naczelną Organizację Techniczną, Stowarzyszenie

Księgowych w Polsce, Towarzystwo Naukowej Organizacji i Kierownictwa. Niektóre oddziały w swych uchwałach uzupełniają te trzy podstawowe stowarzyszenia współpracujące z PTE o inne, jak: WKTiR, TWP, TPPR, ZSMP.ZPP. Ponadto dość często zaczyna się podkreślać konieczność ściślejszego współdziałania ze związkami zawodowymi i PRON oraz ze szkołami ekonomicznymi różnych typów.

Zakończenie.

Licząca prawie pięć wieków historia towarzystw naukowych w Polsce wiąże się nieodłącznie z kształtowaniem i rozwojem kultur? narodowej. Jak wynika z dokonanego przeglądu działalności różnyci towarzystw, posiadała ona dwie pozytywne cechy: postępowość i patriotyzm, ^echy te uwydatniały się szczególnie mocno w trudnych. dla narodu polskiego okresach.

Dzieje towarzystw potwierdzają znaną rezedę warunki polityczne i gospodarcze określają zapotrzebowanie na zorganizowaną społeczną działalność ludzi, która z kolei te warunki kształtuje.

Wyraźnie wystąpiło to w rozwoju Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego* Wówczas, gdy Towarzystwo zamykało się w elitarnym kręgu ludzi i własnych problemów - było spychane na margines życia społecznego. Natomiast gdy PTE potrafiło wykorzystać swoje zaplecze społeczne tkwiące zarówno w nauce jak i praktyce gospodarczej - rozwijało r.ti organizacyjnie i spełniało ważne społecznie role. Wywierało przed* wszystkim znaczący wpływ na kształtowanie ekonomicznej awiadoaofic. społeczeństwa, a w ślad za tym na postawy i działania ludzkie. Wpływ działalności oświatowej PTS na ukształtowanie świadomości społeczno-gospodarczej obywateli i zrozumienie przez nich swojej roli jako podmiotu gospodarowania, ma znaczenie trudne do przecenienia. Dokonując przeglądu różnych kierunków i rodzajów działalność PTE, w tym szczególnie oświatowej, należy podkreślić jej dodatkową cechę tj. innowacyjność .

238. t literaturze pedagogicznej dokonuje się ostatnio podziału dwa rodzaje kształcenia: zachowawcze/maintenance learning i innowacyjne/innovative learning/. Szerzej: B.3ucaodolski "HI ryk wychowania wobec innowacji pedagogicznych". Hozprawy g diiejów oświaty, t.XXIV. Ossolineum 1981.

W Towarzystwie największy akcent kładziono na kształtowanie postaw i kształcenie dla przyszłości, na wskazywanie jak być powinno a nie tylko jak jest. Właśnie dlatego w okresach dużych przemian politycznych i gospodarczych rosła aktywność i autorytet PTE.

Mimo lepszych i gorszych okresów w działalności, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne na trwałe wpisało się w strukturę społeczną kraju i świadomość liczącej się części obywateli. Dużo satysfakcji przynosi fakt, że mimo wielu trudności w dotarciu do dokumentów źródłowych, często ich całkowitego braku, kłopotów warsztatowych itp. - możemy przedstawić pierwszą / na pewno jeszcze bardzo niedoskonałą / próbę opracowania historii PTB będącej częścią dziejów towarzystw naukowych i społeczno-zawodowych. W ramach tej satysfakcji trzeba odnotować, że udało się uchronić od zapomnienia 8potoczne działania warte naśladownictwa, a także przynajmniej jakąś część imion i nazwisk ludzi, których społecznikowstwo wywodziło się ale z preaedytaoji.leoz systemu wartości wysokiej próby etycznej. Obok wniosków i konkluzji natury społecznej wypada odnotować, że podjęto próbę uporządkowania Klasyfikacji kierunków, rodzajów i form pracy Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Sądzymy, że zaprezentowana koncepcja tej klasyfikacji wystarcza jako porządkuje badany obszar i może być wykorzystana w innych opracowaniach. Zebrany materiał faktograficzny na nie tylko walory poznawcze. Wykazuje również przydatność dla celów planowania niektórych zamierzeń Towarzystwa. Np. w j.987r. wypada setna rocznica pierwszego ogólnopolskiego Zjazdu Prawników i Ekonomistów w Krakowie/1887/a jednocześnie 185-ta rocznica powstania pierwszego polskiego stowarzyszenia

ekonomicznego /Towarzystwo Ekonomiczne Międzyrzeckie w Międzychodzie - 1802r./.

Była by to dobra okazja do zwołania 7 Krajowego Zjazdu Ekonomistów/np.w Krakowie/ lub co najmniej uroczystej sesji naukowej poświęconej historii społecznego ruchu naukowego i zawodowego ekonomistów.

Bibliografia

Buszko J. Historia Eolski 1864-1948., PWN Warszawa 1979.

1. Czekanwski J. Pięćdziesięciolecie rozwoju Polskiego Towarzystwa Przyrodników imJ4.Kopernika, Kosmos, tom jubileuszowy, Historia nauk przyrodniczych, cz.I. Kraków 1928.
2. Grodek-Milczarek Z. Powstanie i działalność Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego /1945-1952/,maszynopis, A PTE Warszawa.
3. Jabłoński Z. Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Krakowskiego /1815-1872/, Kraków 1967.
4. Jankowski S. Działalność naukowa PTE w latach /1945-1976/, maszynopis, A PTE Warszawa.
6. Kaliński J. Towarzystwo Ekonomiczne w Krakowie /1921-1939/,
. maszynopis, A PTE Warszawa.
7. Kaminski W. Zjazdy Prawników i Ekonomistów Polskich /1887-1922/, maszynopis, AEEŁ Wa*S2*w«^ _^r
8. Karolewicz G.,Wiśniewski E. Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego,w:Księga Jubileuszowa 50-lecia KUL w Lublinie, 1969 r.
- 9- I Kongres Nauki Polskiej, Warszawa 1953.
10. Korpała J. Klasyfikacja form oświaty dorosłych,w: Praca oświatowa z dorosłymi,pod red. M.Żytka, PZWS Warszawa 1960 r.
11. Kraushar A. Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk, Kraków- Warszawa 1900-1906, t.I-VIII.
12. Kukulski Z. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie na tle epoki /1818-1330/, Lublin 1938 r.
13. Lange O. Zagajenie, Ekonomista 1951, t.I.
14. Lipinski E. Studia nad historią polskiej myśli ekonomicznej PHN,Warszawa 1956 r.
15. Lisowski Z. Życie naukowe współczesnego Poznania, Poznań 1936,
16. Hałkowska J. Towarzystwa i instytucje naukowe,popularno naukowe, techniczne i naukę popierające. Nauka Polska 1927 r.

17. Orłowska J. Działalność oświatowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego na Kielecczyźnie, WSP Kielce 1983 r.
18. Orłowski M. Informacje o pracach PTE w 1954 r. w: *Ekonomista* 1955 nr 1.
19. Orłowski T. Służby ekonomiczne /próba sformułowania kierunków doskonalenia służb ekonomicznych/, *Zeszyty naukowe Politechniki Świętokrzyskiej, Nauki Społeczno-Ekonomiczne* nr 8, Kielce 1981.
20. Orłowski I. Koncepcja programowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. W: "Oceny, Opinie, Wnioski" - Materiały na XI? Krajowy Zjazd PTE. Warszawa, 1985r.
21. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, *Nauka Polska* 1947 t.25.
22. Program edukacji ekonomicznej załóg zakładów produkcyjnych na lata 1978-1980. Wydział Pracy Ideowo-Wychowawczej KC PZPR, Warszawa 1978 r.
23. Rolbiecki W. Towarzystwa naukowe w Polsce, Warszawa 1972 r.
24. Roszkowski W. Społeczny ruch ekonomistów w Polsce przed rokiem 1939. PTE Warszawa 1977, maszynopis powielony.
25. Sierpiński W. Pięćdziesięciolecie stowarzyszeń ekonomicznych w Polsce, w: *Ekonomista* 1969 nr 1.
26. Skrzypczyk W. Z dorobku i doświadczeń koła PTE przy Zakładach Metalowych w Skarżysku, w: *Xieleckie Studia Ekonomiczne* t.I, PTE Kielce 1970 r.
27. Słownik Polskich Towarzystw Naukowych, t.I. Ossolineum 1978.
28. Smoleński W. Towarzystwa naukowe i literackie w Polsce wieku XVIII, Ateneum Warszawa 1972, t.3.
29. Stan i zadania nauk ekonomicznych w Polsce, Warszawa 1951.
30. Suchodolski B. Historyk wychowania wobec innowacji pedagogicznych. Rozmowy z dziejów oświaty t.XXIV, Ossolineum 1981.
31. Suchodolski B. Rola Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk w rozwoju kultury umysłowej w Polsce, Warszawa 1951.
32. Szablowski J. Zawód ekonomisty - problemy kształcenia i specjalizacji zawodowej. PTE, Warszawa maj 1983.
33. ożczeparski J. Oświata i Wychowanie, w: 30 lat gospodarki Polski Ludowej, poci.red.K.Secomskiego, PWN Warszawa 1974 r.
34. Szturm de Sztrem T. Instytut Gospodarstwa Społecznego, Warszawa 1959.
35. Uhma Cz. Zawodowe problemy ekonomistów. Referat na XII Krajowy Zjazd PTS, Warszawa listopad 1976.
36. Wąsicki J. Towarzystwo Ekonomiczne Międzyrzeckie w Prusach Południowych w 1802 r., *Przegląd Zachodni* 1953 nr 1-3,
37. wójcicki R. XXX lat działalności w systemie oświaty poza szkolnej, PTE Zakład Szkolenia Ekonomicznego, Warszawa 1976.
38. Wroczyński R. System i klasyfikacja form oświaty dorosłych w: *Oświata dorosłych* 1958, nr 2.
39. Zakrzewski Z. Towarzystwa Ekonomiczne w Wielkopolsce, *Poznańskie Roczniki Ekonomiczne* 1968 t.XXI.
40. Zaieski J. Życie naukowe polskie na obczyźnie i na kresach, *Nauka Polska* 1919, t.2.
41. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego - Sprawozdania z działalności.
42. Zieliński J. Działalność Wojewódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w latach 1952-1969, w: *Kieleckie Studia Ekonomiczne*, PTE Kielce 1970, t.I.

ANEKSY

STATUT

Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

I. Nazwa i siedziba Towarzystwa

1. Towarzystwo posiada nazwę POLSKIE TOWARZYSTWO EKONOMICZNE.

2. Terenem działalności Towarzystwa jest Rzeczpospolita Polska.

Siedzibą Towarzystwa jest m.st.Warszawa.

II. Cele Towarzystwa

3. Celem Towarzystwa jest rozwój wiedzy ekonomicznej.

4. Do osiągnięcia tego celu służą:

a/ działalność badawcza, odczytowa i wydawnicza Towarzystwa;

b/ zorganizowana współpraca członków Towarzystwa na terenie naukowym i zawodowym;

c/ współpraca z pokrewnymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi

Członkowie Towarzystwa

5. Członkowie Towarzystwa dzielą się na: // rzeczywistych i // honorowych.

6. Członkami rzeczywistymi mogą być osoby, posiadające wyższe wykształcenie ekonomiczne lub równoważne kwalifikacje zawodowe

7. Członków rzeczywistych przyjmuje Zarząd Główny Towarzystwa na wniosek Zarządu Oddziału.

8. Członków honorowych mianuje na wniosek Rady Naukowej Towarzystwa Walne Zgromadzenie większością 2/3 głosów.

9. Wysokość składki rocznej dla członków rzeczywistych ustala Zarząd Główny. - Członkowie należący ze składkami za okres dwóch lat zostają automatycznie określani z listy członków Towarzystwa.

10. Członkowie honorowi składek nie opłacają.

11. Członkowie mogą wystąpić z Towarzystwa, o czym jednak obowiązani są zawiadomić Zarząd Oddziału Towarzystwa pisemnie. Członkowie, którzy działali na szkodę Towarzystwa lub popełnili czyn uwłaczający czci obywatelskiej, podlegają wykluczeniu z liczby członków na wniosek Zarządu Głównego przez walne zgromadzenie

większością 2/3 głosów.

IV. Oddziały i Rada Naukowa

12. Towarzystwo posiada Oddziały. Do powstania Oddziału potrzebna jest uchwała Zarządu Głównego.

13. Działalność badawczą i wydawniczą prowadzi Rada Naukowa Towarzystwa na zebraniach plenarnych i w sekcjach lokalnych.

14. W skład Rady Naukowej wchodzi członkowie Ibrerzysty, będący profesorami docentami przedmiotów ekonomicznych na wyższych uczelniach. Ponadto członkami

Rady mogą być członkowie Towarzystwa pracujący naukowo, na zasadzie uchwały Rady Naukowej, powziętej większością 2/3 głosów.

15. Pracami Rady Naukowej kieruje Prezydium, składające się z przewodniczącego Rady, jego zastępcy i sekretarza Rady.

V.

Władze Towarzystwa

16. Władzami Towarzystwa są: Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny i Komisja Rewizyjna; Walne Zgromadzenia, Zarządy i Komisje Rewizyjne Oddziałów.

Władze ogólne

17. Naczelną władzą Towarzystwa jest Walne Zgromadzenie, składające się z Delegatów walnych zgromadzeń oddziałowych w liczbie po 5 osób z każdego Oddziału. Walne Zgromadzenie bywa zwyczajne lub nadzwyczajne. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Główny w II kwartale każdego roku kalendarzowego za pomocą zawiadomienia osobistych, wysyłanych do Delegatów na dwa tygodnie przed terminem Zgromadzenia. Przedmiotem obrad zwyczajnego Walnego Zgromadzenia winno być zatwierdzenie sprawozdania Rady Naukowej i Zarządu Głównego oraz opinii Komisji Rewizyjnej. Ponadto nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Główny z inicjatywy własnej lub z inicjatywy Rady Naukowej, /2/ na żądanie przynajmniej jednego Oddziału Towarzystwa, /3/ na żądanie Komisji Rewizyjnej. Walne Zgromadzenie jest prawomocne w pierwszym terminie przy obecności przynajmniej połowy delegatów, w drugim terminie bez względu na liczbę obecnych delegatów, Walne Zgromadzenie rozstrzyga wszelkie sprawy zwykłe większością głosów z wyjątkiem spraw dotyczących mianowania członków honorowych, kreślenia członków na wniosek Zarządu Głównego, kupna i sprzedaży nieruchomości, zmiany statutu i rozwiązania Towarzystwa. Do rozstrzygnięcia powyższych spraw konieczna jest większość 2/3 głosów obecnych delegatów. 18. Zarząd Główny składa się z prezesa, dwóch wiceprezesów, skarbnika i sekretarza, wybranych przez Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny wykonuje uchwały Walnego Zgromadzenia, reprezentuje Towarzystwo wobec osób trzecich oraz działa w jego imieniu ze skutkiem prawnym dla niego. Zobowiązania pieniężne, wszelkie inne zobowiązania, umowy, oraz pełnomocnictwa podpisuje dwóch członków Zarządu, w innych wypadkach wystarcza podpis jednego członka, względnie osoby przez Zarząd upoważnionej. Podpisy winny być składane pod pieczęcią Towarzystwa.

19. Zarząd Główny kieruje agendami Towarzystwa, których działalność wykracza poza aferę zainteresować poszczególnych Członków.

20. Komisja Rewizyjna składa się z trzech członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie. Komisja Rewizyjna może w każdej chwili sprawdzić rachunki i fundusze Towarzystwa, z urzędem zaś składa corocznie wnioski zwyczajnemu /altemu Zgromadzeniu po zakomunikowaniu ich uprzednio Zarządowi Głównemu Towarzystwa.

21. Wszelkie spory w łonie Towarzystwa będą rozstrzygane przez Sąd Polubowny, powoływany przez Zarząd Główny Towarzystwa w ilości trzech członków każdorazowo dla rozstrzygnięcia danej sprawy.

Władze Oddziałów

22. Walne Zgromadzenia członków Oddziałów, zwoływane corocznie w terminach ustalonych przez Zarząd Główny, dokonywują wyboru delegatów na Walne Zgromadzenie Towarzystwa, wyboru Zarządów Oddziałów w składzie następującym: prezes, wiceprezes, skarbnik i sekretarz oraz wyboru Komisji Rewizyjnej w składzie trzech osób. Walne Zgromadzenie członków Oddziałów wysłuchują i zatwierdzają sprawozdania Zarządów Oddziałów i Komisji Rewizyjnych.

23. Na terenie swego Oddziału Zarządy Oddziałów pełnią funkcje analogiczne do funkcji Zarządu Głównego /p.18 niniejszego Statutu/ z wyjątkiem funkcji, ujętych w p.19 Statutu.

717 fundusze Towarzystwa i rachunkowość

24. Źródła fundusze Towarzystwa składają się: /1/ składki członkowskie, /2/ dochody z wydawnictw, odczytów i innych przedsięwzięć, /3/ ofiary, subsydia i zapisy.

25. Towarzystwo prowadzi rachunkowość zgodnie z przepisami prawa i przyjętymi zwyczajami, księgiem obrachunkowym Towarzystwa jest okres od 1-go stycznia do 31 grudnia każdego roku.

26. Podział funduszy i szczegółowe przepisy rachunkowe ustala regulamin, zatwierdzony przez Zarząd Główny.

VII. Zmiana statutu i likwidacja Towarzystwa

27. Zmianę statutu może uchwalić Walne Zgromadzenie jedynie na wniosek Zarządu Głównego lub przynajmniej dwóch Zarządów Oddziałów i tylko większością 2/3 głosów delegatów obecnych na Zgromadzeniu.

28. W razie likwidacji Towarzystwa oaly
majtek przechodzi na v/1_{fc} snoac
Jednej lub Jcllku instytucji
spolecznych wauług wyboru ostatniego
Walnego Zgromadzenia.

P o d p i s y

L.p.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Adres
1.	Leban Krzyżanowski	Prof. Um.	Polocka 10/1
2.	Edward Layby	Prof. Um. Pm	Prm dobre 14 m. 10
3.	Edward Lipinski	Prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
4.	Stefan Wicher	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
5.	Stefan Zaleski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
6.	Krzysztof Włodek	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
7.	Władysław Staszewski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
8.	Jan Fabiański	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
9.	Maria Thompson	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
10.	Zdzisław Kozłowski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
11.	Władysław Kozłowski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
12.	Bolesław Kozłowski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
13.	Władysław Kozłowski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
14.	Władysław Kozłowski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6
15.	Władysław Kozłowski	prof. S. S. H.	Warsawa Ratuszowa 6

Na mocy decyzji Prezydenta m.st. Warszawy z dnia
11 stycznia 1946 r. L.dz. 011-3888/45, wyanej na pod-
stawie art. 21 Prawa o Stowarzyszeniach z dnia 27 paź-
dziernika 1932 r. (Dz.U.M.P. Nr. 97, poz. 86) wpisano
do Rejestru Stowarzyszeń i Związków pod Nr. 13 Stowarzy-
szenie pod nazwą "Polskie Towarzystwo Ekonomiczne".

NA PREZYDENTA m.st. WARSZAWY

1-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-2416-2417-2418-2419-2420-2421-2422-2423-2424-2425-2426-2427-2428-2429-2430-2431-2432-2433-2434-2435-2436-2437-2438-2439-2440-2441-2

W 1947 r. został wznowiony "Ekonomista" - kwartalnik poświęcony nauce i potrzebom życia, organ Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego". Znamienным dla tamtych czasów jest tekst wstępu prezentujący zamierzenia redakcji.

Oddaje on rozterki i problemy ówczesnego środowiska naukowego i może być niezwykle pouczający dla współczesnych. Dlatego postanowiliśmy zaprezentować go w całości.

Od Redakcji.

Ostatni zeszyt "Ekonomisty" ukazał się za kwartał III 1939 r. Od tego czasu minęło siedem lat, 7 lat, zmieniających oblicze świata. Wznawiając "Ekonomistę", jako teoretyczny organ Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, rozejrzyjmy się w ludziach i w treści.

'Przerazająco wielka jest liczba ekonomistów polskich, którzy zginęli w czasie wojny : Leon Władysław Biegeleisen, Marek Breit, Hipolit Gliwic, Adam Heydel, Ludwik Landau, Roman Rybarski, Stanisław Rychliński, Janusz Libicki i Antoni Roszkowski zamordowani przez Niemców. Zmarli : Stefan Dziwulski, Konstanty Krzeczkowski, Ludwik Krzywicki, Zygmunt Limanowski, Stefan Moszczeński i Antoni Szymański. Z młodych -Antoni Tom i Leonard Polkowski.

W numerze bieżącym drukujemy wspomnienia o niektórych zmarłych ekonomistach, nie o wszystkich zresztą z powodu trudności technicznych mogliśmy uzyskać odpowiednie dane. W przyszłości "Ekonomista" zamierza poświęcić obszerniejsze rozprawy wybitnym zmarłym przedstawicielom naszej nauki, aby w ten sposób uwydatnić ich rolę i znaczenie dla postępu teoretycznej myśli ekonomicznej w Polsce.

Pismo będzie poświęcone, tak, jak i dawniej "nauce i potrzebom życia". "Ekonomista" w dalszym ciągu utrzyma charakter czasopisma poświęconego zagadnieniom teoretycznym; bowiem nawet wtedy, gdy starać się będziemy usilnie o analizę bieżących zagadnień gospodarczych lub bieżącej polityki

t. Komitet Radakcyjny: prof. Adam Krzyżanowski, prof. Edward Lipinski, prof. Edward Taylor, prof. Stefan Zaleski.

ekonomicznej, naczelnym postulatem pozostanie zawsze naukowa analiza zjawisk, a nie publicystyka. Istnieją w Polsce obecnej dwa czasopisma : "Życie gospodarcze" i "Gospodarka planowa", reprezentujące poważną publicystykę gospodarczą. Życie nasze jest jednak dostatecznie bogate i skomplikowane, aby usprawiedliwiać istnienie czasopisma ściśle teoretycznego.

Chodzi nam o postęp i rozwój nauki. Lecz postęp i rozwój nauki jest jak najściślej związany z postępem i rozwojem gospodarstwa. Nie wyznajemy żadnej doktryny ekonomicznej, gdyż rozwój teorii ekonomii osiągnął takie poziomy, iż można dziś mówić swobodnie o braku "szkół" w ekonomii. Wyznajemy zasadę swobodnej twórczości, szczególnie pożyteczną i konieczną w epoce, w której formy i kształty życia tworzą się dopiero metodą " prób i błędów". Nauka ekonomii przeżywa obecnie tzw. przełomowy okres. Gospodarstwo planowe opiera się na rewolucyjnej woli planujących i nie bierze pod uwagę "wieczystych" i "nieodmiennych" praw ekonomicznych, w tym znaczeniu Jak te prawa formułowała mieszczańska nauka dziewiętnastego wieku. Czy istnieją prawa ekonomiczne w gospodarstwie planowym ?. Na czym polega wartość i treść teorii ekonomii w takim właśnie gospodarstwie ?. Oto pytania, na które nauka musi odpowiedzieć i usprawiedliwić swoje istnienie. Czy prawa ekonomiczne istniały jedynie w gospodarstwie kapitalistycznym, opartym o rynek i indywidualne decyzje wielkiej liczby Jednostek, czy też istnieją jakieś prawa również w społeczności

0 gospodarce integralnie planowanej, oraz jaki jest sens

1 zasięg tego rodzaju praw. Zawsze istnieć będzie szczupłość środków oraz konieczność ich" zagospodarowania ". *I jakim zakresie mogą istnieć wobec tego jakieś specyficzne "wieczyste" prawa gospodarowania, w postaci np. teorii planu gospodarczego, o tym przekonać musi dalszy rozwój nauki i życia.

Nasz niniejszy numer zamieszcza na czele artykuł Oskara Langego, jednego z najwybitniejszych twórców współczesnej nauki ekonomii. Fakt ten jest-z jednej strony oznaką rozwoju polskiej myśli ekonomicznej, z drugiej - najściślejszego kontaktu tej myśli z ruchem umysłowym całego świata.

Skład osobowy

członków Zjazdu Założycielskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego odbytego w dniach 1 i 2 grudnia 1945 r. w Łodzi w lokalu Oddziału Łódzkiego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie:

Prof. Wacław Pabierkiewicz
Prof. Bolesław Kłapkowski
Prof. Adam Krzyżanowski
Prof. Witold Krzyżanowski
Prof. Edward Lipiński
Prof. Jerzy Lubowicki
Prof. Zbigniew Makarczyk
Prof. Feliks Młynarski
Prof. Mirosław Orłowski
Prof. Stanisław Rączkowski
Prof. Kazimierz Secomski
Prof. Wacław Skrzywan
Prof. Czesław Strzeszewski
Prof. Józef Swidrowski
Prof. Edward Taylor
Prof. Witold Trąpczyński
Prof. Eugeniusz Ugniewski
Prof. Aleksy Wakar
Prof. Marcin Wyczałkowski
Prof. Stefan Zaleski
Prof. Antoni Żabko - Potopowicz.

Źródło: Ekonomista, kwartał II 1947 a 127

Skład osobowy

Zarządu Głównego wybrany na Zjeździe Założycielskim PTE w dniu 2 grudnia 1945 r.

Prezes	-	Prof. Edward Lipiński
I V - Prezes	-	Prof. Stefan Zaleski
II V - Prezes	-	Prof. Witold Krzyżanowski
Skarbnik	-	Prof. Kazimierz Secomski
Sekretarz	-	Dr Zygmunt Filipowicz

Źródło : Ekonomista, kwartał II 1947 s 129.

Skład osobowy władz PTE Rok 1946 i 1947

Zarząd Główny

Prezes	-	Prof. Edward Lipiński
I V-ce Prezes	-	Prof. Stefan Zaleski
II V-ce Prezes	-	Prof* Witold Krzyżanowski
Skarbnik	-	Prof. Kazimierz Secomski
Sekretarz	-	Dr Zygmunt Filipowicz

Rok 1948

Zarząd Główny

Prezes	-	Prof. Edward Lipiński
V-ce Prezes	-	Prof. Konstanty Dąbrowski
7-ce Prezes	-	Prof. Stefan Jędrzychowski
Skarbnik	-	Prof. Kazimierz Secomski
Sekretarz	-	Prof. Zygmunt Filipowicz

Skład osobowy władz PTE Rok 1949

Zarząd Główny

V-ce Prezes	Prezes	-	Prof. Edward Lipiński
V-ce Prezes		-	Min. Konstanty Dąbrowski
Sekretarz		-	Min. dr Stefan Jędrzychowski
		-	Prof* dr Włodzimierz Hageaejer

Członkowie Zarządu :

Dyr. jjonisław Blass Prof. Jan Drewnowski Prof. Zygmunt Pllipowicz Prof.

Oskar Lange Prof* Bronisław Minc Min. Adam Rapaoki Prof. Stanisław Rączkowski

Źródło: protokoły s posiedzeń Zarsądn Głównego PSB za
1.1949 - 1957 nr 106 - 21 opravione. A PEE 1/259 -Vo

Skład osobowy władz PTE Rok 1950

Zarząd Główny

Prezes - Prof. Edward Lipiński
 V-ce Prezes - Prof. Oskar Lange
 Skarbnik - Prof. Kazimierz
 Sekretarz Generalny - Prof. Włodzimierz Hageaejer

Członkowie:

- Dyr. Bronisław Blass
- Min. Konstanty Dąbrowski
- Min. Tadeusz Dietrich
- Prof. Jan Drewnowski
- Prof. Zygmunt Pilipowicz
- Min. Stefan Jędrychowski
- ~ Prof. Bronisław Minc
- Min. Adam Rapacki
- Prof. Stanisław Rączkowski
- Min. Witold Trąpczynski
- Prof. Seweryn Żurawicki

Źródło: II Zjazd Ekonomistów Polskich. A 1/3 A-0 t. III.
 s. 493-494.

Skład osobowy władz PTE Rok 1951

Prezes Prof. Edward Lipiński
 V – Prezes Prof. Oskar Lange
 Sekretarz Generalny Prof. Włodzimierz Hageaejer
 Skarbnik Prof. Kazimierz Secomski

Członkowie:

Prof. Zygmunt Filipowicz

Prof. Bronisław Minc

* Na posiedzeniu ZG PTE w dniu 20.06.1952 postanowiono zawiesić w czynnościach Sekretarza Generalnego Towarzystwa Prof. Włodzimierza Hagemejera aż do odwołania. Prot. nr 57 z 20.06.1952 r. w: Protokoły z posiedzeń Zarządu Głównego za 1. 1947-1957 k PTE 1/259 AO opravione.

Źródło: Protokoły j.w.

Aneks nr 8

Skład osobowy władz PTE Rok 1952

Prezes - Prof. Edward Lipiński
V-Prezes - Prof. Oskar Lange
Sekretarz - Wojsław Majewski^{1*}
Skarbnik - Prof. Kazimierz Secoaski

Min. Tadeusz Dietrich
Prof. Jan Drewnowski
Prof. Zygmunt Filipowicz
Prof. Bronisław Minc
Prof. Stanisław Rączkowski

Źródło: Protokoły z posiedzeń Zarządu Głównego za 1. 1947 - 1957.
A PTE 1/259 AO opravione.

1. Wojsław Majewski został przyjęty do pracy na stanowisko Sekretarza Zarządu Głównego w czerwcu 1952 r. Złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 31.01.1955 r. Zarząd Główny utworzył funkcję Sekretarza naukowego i powołał na nią z dniem 1 listopada 1954 r. Prof. Mirosława Orłowskiego.

Aneks Nr 9

Skład osobowy władz PTE Rok 1953

Prezes Prof. -Edward Lipiński Prof. Oskar Lange
V-ce Prezes -Prof. Oskar Lange
Skarbnik -Prof. Kazimierz Secomski
Sekretarz -Wojsław Majewski

Członkowie

Prof. Zygmunt Filipowicz Prof. Bronisław Minc

Źródło : Prot. nr 64 z dnia 20.03.1953 r. w:

Protokoły z posiedzeń Zarządu Głównego PTE za 1. 1949 -
1957 nr 106 - 2 A opravione. A PTE 1/259 - A/0

Aneks nr 10

Skład osobowy władz PTE Rok 1954

Prezes -Prof. Edward Lipiński

V-ce Prezes -Prof. Oskar Lange

Skarbnik -Prof. Kazimierz Secomski

Sekretarz -Wojśław Majewski

Członkowie :

Prof. Jan Orewnowski

Prof. Zygmunt Filipowicz

Prof. Mirosław Orłowski

Prof. Bronisław Mino

Prof. Kazimierz Romaniuk

Źródło : Prot. nr 70 z dnia 20.04.1954 r. w:

Protokoły z posiedzeń Zarządu Głównego PTE za l. 1949 - 1957 nr 106 - 2 A opravione. A PTE 1/259 - A/0.

Aneks nr 11

Zarząd Główny

Prezes - Prof. Edward Lipiński

V-ce Prezes- Prof. Oskar Lange

Skarbnik- Prof. Kazimierz Secomski

Sekretarz Naukowy - Prof. Mirosław Orłowski

Członkowie:

Prof. Jan Drewnowski Prof. Bronisław Minc Prof. Kazimierz Romaniuk

Źródło: Prot. nr 75 z da. 12.01.1955 r. w:

Protokoły z posiedzeń Zarządu Głównego PTE za l. 1949 - 1957 nr 106 - 2 A Oprawione. APTE 1/259 AO.

Aneks nr 12

Skład osobowy władz PTE
wybrany na II Zjeździe Ekonomistów Polskich który odbył się w
dniach 7 - 10 czerwca 1956 r.

Prezes - Prof. dr Edward Lipiński

V-ce Prezes - Prof. dr Oskar Lange

V-ce Prezes - Prof. dr Kazimierz Seconski

Sekretarz - Prof. dr Mirosław Orłowski Skarbnik -

Prof. dr Jan Drewnowski

Członkowie Zarządu Głównego :

Prof. dr Zygmunt Filipowicz

Prof. dr Józef Popkiewicz

Prof. dr Stanisław Rączkowski

Prof. dr Zbigniew Zakrzewski

Źródło : II Zjazd Ekonomistów Polskich 1956 APTE
1/3/A - 0 s. 532

Aneks nr 13

Zarząd
Główny

Prezes Prof. dr Edward Lipiński

V-ce Prezes Prof. dr Oskar Lange

V-ce Prezes Prof. dr Kazimierz Seconski

Sekretarz Prof. dr Mirosław Orłowski

Skarbnik Prof. dr Jan Drewnowski

Członkowie:

- Prof. dr Zygmunt Filipowicz

- Prof. dr Józef Popkiewicz

- Prof. dr Stanisław Rączkowski

- Prof. dr Zbigniew Zakrzewski

Źródło : Prot. nr 95 z 18.01.1957 r. w: protokoły
z posiedzeń Zarządu Głównego PTE za 1.1944-1957 nr 106
- 2A oprawione. APTE 1/259 / A/0.

Skład osobowy władz PTE Rok 1961

Prezes Prof. Edward Lipiński
 V-Prezes Prof. Oskar Lange Prof.
 V-Prezes Maksymilian Pohorille
 V-Prezes Prof. Kazimierz Secomski
 Sekretarz Naukowy - Prof. Mirosław Orłowski
 Skarbnik mgr Stanisław Broniewski

Członkowie :

Prof. Marian Frank
 Prof. Zbigniew Jaśkiewicz
 Prof. Józef Popkiewicz
 Prof. Józef Rutkowski

Skład osobowy władz PTE Wybrany na VIII Walnym
 Zgromadzeniu które odbyło się
 31.03.62 r.

Prezes	- Prof. Edward Lipiński
V-ce - Prezes	- Prof. Oskar Lange
V-ce - Prezes	- Prof. Maksymilian Pohorille
V-ce - Prezes	- Prof. Kazimierz Secomski
Sekretarz	- Prof. Mirosław Orłowski
Skarbnik	- Mgr. Gwidon Ogryczak

Członkowie:

Prof. Władysław Bieda
 Prof. Zdzisława Czyżowska
 Prof. Zbigniew Jaśkiewicz
 Min. Mieczysław Lesz
 Prof. Józef Rutkowski
 Dr Józef Szyrocki
 Prof. Zbigniew Zakrzewski

Aneks nr 16

Skład osobowy władz PTE Rok 1964

Zarząd
 Główny
 Prezes – Prof. Edward Lipiński
 V-ce Prezes – Prof. Oskar Lange
 Y-ce Prezes – Prof* Kazimierz Socomski
 V-ce Prezes – Prof. Maksymilian Pohorille
 Skarbnik – Mgr Gwidon Ogryczak

Członkowie:

- Dr Władysław Bieda
- Mgr Zdzisława Czyżowska
- Prof. Zbigniew Jaśkiewicz
- Inż. Mieczysław Lesz
- Prof. Józef Rutkowski
- Dr Józef Szyrocki
- Prof. Zbigniew Zakruski

Źródło : Prot. nr 166 z 24.01.1964 r. w : protokoły
 zebrań Zarządu Głównego PTE za 1. 1964 - 1967 do
 Końca kadencji APTE 1/69/A t.I opravione.

Aneks nr 17

Skład osobowy władz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego wybraay na I* Walnym Zgromadzeniu, które odbyło się 12 marca 1965 r<

Zarząd Główny

Prezes Prof.dr Oskar Lange
 V-ce Prezes doc.dr Józef Pajestka
 V-ce Prezes Prof.dr Kazimierz Secomski
 V-ce Prezes Prof.dr Maksymilian Pohorille
 Sekretarz naukowy Prof.dr Mirosław Orłowski
 Z-ca Sekretarza naukowego Dr Witold Sierpiński
 Skarbnik Mgr Gwidon Goryczak

Członkowie:

- Dr Witold Andruszkiewicz
- Mgr Wiktor Klauzer
- Dr Jerzy Kruczała
- Prof.dr Jerzy Rachwański
- Doc.dr Józef Szyrocki
- Doc.dr Wacław Wilczyński

Z-cy Członków ZG - Mgr Antoni Gruba^

- Doc.dr Józef Gajda
- Mgr Karol. Krajski
- Dr Janusz Kroszel
- Dr Zbigniew Madej
- Doc.dr Alojzy Melich
- Doc.dr Józef Rutkowski
- Dr Zdzisław Sadowski
- Dr Bolesław Winiarski

Źródło: Protokoły zebrań Zarządu Głównego PTE za 1.1964
 '1967 do końca kadencji A TTS 1/69/A

1. Od wyboru na funkcję Prezesa ZG PTE na IX Walnym
 dniu /12.03.1965/, Oskar Lange nie uczestniczył a£ d < swjej śmierci
 w pracach Zarządu Głównego. Pracami tytfi kierował od początku do
 końca kadencji urzędujący Wiceprezes ZG PTE Józef Pajestka.

Aneks nr 18

Skład osobowy
Zarządu Głównego Wybrany na X Walnym Zgromadzeniu Polskiego
Towarzystwa Ekonomicznego w dniu 6 maja 1967 r.

Banach Tadeusz
Budziszewski Janusz
Demidowicz Michał
Drozd Zdzisław
Gniewaszewski Marian
Kawalec Wincenty
Kruszyński Zbigniew
Łambucki Jerzy
Łukaszewicz Aleksander
Madej Zbigniew
Melich Alojzy
Muszalski Franciszek
Mieszczankowski Mieczysław
Mujżel Jan
Ogryczak Gwidon
Ostrowski Marian
Pajestka Józef
Wacławowicz Stanisław

Źródło: Protokół Komisji wyborczej z dn. 6 maja 1967 r. w:
X Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego
A PTE 1/91/A opravione.

Aneks nr 19

Skład osobowy Prezydium ZG PTE
w 1968 r.

Prezes	Prof.dr Józef Pajestka
V-ce Prezes	Doc.dr Wincenty Kawalec
V-ce Prezes	Dr Zbigniew Madej
V-ce Prezes	Prof.dr Jan Mujżel
Sekretarz Generalny	Doc.dr Mieczysław Mieszczankowski
Skarbnik	Mgr Gwidon Goryczak

Członkowie

Prof .dr Józef Gajda
Dr Marian Ostrowski
Mgr Jerzy Łambucki

Źródło: Lista obecności na nadzwyczajnym zebraniu
Prezydium ZG w dniu 18.04.1968 r. w: Materiały z
posiedzeń Prezydium ZG. A PTE-1/98/A.

Aneks nr 20

Skład osobowy Prezydium ZG PTE w 1969 r.

Prezes - Prof.dr Jóaef Pajestka
 y-ce Prezes - Doc.dr Wincenty Kawalec
 V-ce Prezes - Dr Zbigniew Madej
 V-ce Prezes - Prof.dr Jan Mujżel
 Sekretarz Generalny Doc.dr Mieczysław Mieszczanowski
 Skarbnik - Mgr Cwidon Ogryczak
 Członkowie - Mgr Zdzisław Drozd Prof.dr Józef
 Gajda Mgr Jerzy Łambucki Dr
 Marian Ostrowski

Źródło: Lista obecnych na posiedzeniu Prezydium Zarządu
 Głównego w dniu 31.01.1969 r. W: Materiały z posiedzeń
 Prezydium ZG, protokoły, listy obecności. APTE-1/93/A.

Aneks nr 21

Skład osobowy Prezydium Zarządu Głównego FTE wybrany na XI
 Krajowym Zjeździe PTE, który odbył się w dniach 7-8
 stycznia 1971 r.

Prezes - Prof .dr bab. Józef Pajestka
 V-ce Prezes - Dr Zbigniew Madej
 V-ce Prezes - Doc.dr lab. Zbigniew Messner
 V-ce Prezes - Prof .dr kab.Jan Mujżel
 V-ce Prezes - Mgr Leonard Siemiątkowski
 Sekretarz Generalny Mgr Bogdan Miłaczewski
 Skarbnik - Mgr Bronisław Ciaś
 Członkowie - Mgr Henryk Gawrański
 - Mgr inż. Jerzy Huk
 - Mgr Edward Idziak
 - Mgr inż. Czesław Przewoźnik
 - Dr Jan Skiba
 - Prof.dr bab. Józef Sołdaczuk

Źródło: Krajowy Zjazd Ekonoaistów 1971,PTE ZG, s.106.

Aneks nr 22

W okresie kadencji A971-1976/ władz nauczelnich
Seswarzyatwa w składzie Sarsądu Głównego zasły
naatępujące zmiany: W wyniku ułożonych sszygnaoii
przestali pełnić:

a/ funkcję członków ZG i Prezydium ZG»

agr Jerzy Huk, doc»dr Zbigniew Madej, mgr Inż. Czesław
Szrewo&aik, agf Leonard Gi<aaiatkowski, prof.dr hab.
Józef Sołdaczuk

b/ funkcję osłodka Prezydium ZG - agi Henryk Gawroński c/ w
związku z psssejści^ffl do pracy w Centralnej Radzie
Związków Zawodowych dotychczasowego Sekretarza
Generalnego ZG F7E mgr Bogdana Miłacsewskiego, funkcja ta
została powierzona doc.dr hab« A^aksandrowi
Łukaszawiczowi.

Do Prezydium ZG PES w wyniku uzupełniających wyborów
zostali v powołani: dr Jan Głowcayk, mgr Zbigniew Janoszko,
doc.dr hab.Stanisław Howackis mgr Stanisław Pichula /skarbnik/,
prof.dr Władysław Zastawny /wiceprezes/»doc.dr hab.Aleksander
iukaazewicz /Ssicr.Cren./.

Po zaiaaaon skład Beezydiua ZG PTB przedstawiał się
następująco:

Prezes	- Btof,dr hab, Józef
Wiceprezes	Pajestka
Wiceprezes	- Dr Broniaław Ciaś
wioeprezes	- Prof.dr hab*
Wioeprezes	Zbigniew Messner
Sekretarz Generalny	- Prof.dr bab, Jan
Skarbnik	Mujżel
Członkowie	- Prof.dr hab.

- Władysław Zastawny
- Doc.dr bab. ileksander Łukaszewicz
- Mgr Stanisław Piobula
- Dr Jan Ołowczyk
- Hgr Idward Idziak
- Mgz Zbigniew Jaauszka
- Mgr Bogdan Miłaczeweki
- Prof.dr hab. stsnlaław Rowaoki
- Dr Jan Skiba

Zzódłot Załącznik do sprawozdania z działałnośoi ZG PM w
lataoh 1971-1975. W-wa, listopad 1976.

Aneks nr 2J

Skład osobowy

Prezydium Zarządu Głównego PTE wybrany na Xli Krajowym
Zjeździe PTE który odbył się w dniach 14-15 grudnia 1976r.

Prezes	- Prof.dr hab.Józef Pajestka
V-ce Prezes	- Prof.dr hab. Antoni Pajferek
V-oe Prezes	- Doc.dr hab. Zbigniew Hadej
V-ce Prezes	- Prof.dr hab.Zbigniew Messner
V-ce Prezes	- Prof.dr Władysław Zastawny

Sekretarz Generalny p.o Dr Rafał Krawczyk

Skarbnik - Mgr Stanisław Pichula

Członkowie Prezydium:

- Dr Jan Głowczyk
- Prof.dr hab.Janusz Górski
- Dr Jan Knapik
- Doc.dr hab. Aleksander Łukaszewicz
- Prof. dr hab. Jan Mujżel
- Prof.dr hab. Stanisław Nowacki
- Prof.dr hab. Edward Wiszniewski

Źródło: Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1976 r,
Warszawa, kwiecień 1977 r.

Skład osobowy Prezydium
Zarządu Głównego w 1978 r.

Prezes	
Wiceprezes	Prof.dr hab, Józef Fajestka Prof.dr hab.
Wiceprezes	Antoni Fajferek Doc dr hab. Zbigniew
Wiceprezes	Madę 3 Etof.dr hab. Zbigniew Hessner
Wiceprezes	Mgr Stanisław Picbula Prof.dr Władysław
Wiceprezes	Zastawny
Sekretarz	Dr Bafał Krawczyk
Generalny	
Członkowie	Dr Jan Głowczyk
Prezydiumi	Prof. dr hab. Janusz Górski
	Doc dr Jan Enapik
	Prof.dr hab. Aleksander Łukaszawici
	Prof.dr hab. Jan Mujzel
	Frof.dr hab. Stanisław Howaoki
	ftrof.dr hab. ffdward Wlszniewski

Źródło Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w
1978 r., W-wa «aj 1979 r.

Skład osobowy
Prezydium Zarządu Głównego wybrany na XII Krajowym
Zjeździe PTE w dnia 8.03.1981 r.

Prezes Doc. dr Tomasz Afeltowicz
Wiceprezes Dr Leszek Bałoerowies
Wiceprezes Mgr Walenty Drapacz
wiceprezes Doc.dr hab. Cezary Józeflak
Wiceprezes Dr Jan Knapik
Wiceprezes Prof.dr Zofia Morecka
Sekretarz Generalny Doc.dr hab.Rafał Krawczyk

Członkowie Prezydium:

- Dr Stanisław Bagdzinski
- Dx bab. Zenon Baranowski
- Dr Boaan Dolozewski
- Prof.dr bab. Zdzisław Grzelak
- Dr Adaa Grseszczak
- Dr Zygmunt Hanek
- Dr Jersy Eaosyñakt
- Dr Beenutld Poliiflki
- Dr Józef Szajowski
- prof. dr hab. Wacław Wilczynski

źródło Sprawozdanie z działalności
Towarzystwa w 1981 r, W-w« 1962.

Skład osobowy

Zarządu Głównego os talony w wynika tajnego głosowania na posiedzeniu ZQ FTB * dniu 18 marca 1982r.

Prezes - Doc.dr Toaass Afeltowios

Wiceprezes - Dr Leszek Bałoeiowicz

/ZG przyjął 16 grudnia Jego rezygnacje z funkcji Wiceprezesa i osłonka ftrezydian ZG, pozostał asłonklea ZG/

• Mgr Walenty Drapaoz

- Doo.dr bab.

Wiceprezes Oezary Józefiak

Wiceprezes - Dr Jan Knaplk

Wiceprezes - Dr Czesław Uhaa

Wiceprezes - Mgr Bdward Getkowski

Sekretarz . Dr Stanisław Bagdziński

Generalny - Dr Bronisław Ciaś

Członkowie • Dr Adaa Grzeazezak

- Dr Zygmunt Sionek

/5G przyjął

28 września Jego rezygnacje z funkcji osłonka ffeesydlua ZG i osłonka ZG/

- ftof. dz bab. Teodor Eraaer

- Dr Jerzy Znozynski

- Dr Janusz Flkalski

- Dr BoemaU Pelinski

- Psot, dr hab. Wacław Willozyński

- Mgr lodrzej Wróblewski

Sródłot Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1982 r« W-wa 1963.

W Towarzystwie Ekonomistów i Statystyków Polskich v

Warszawierprezesaai zarządu byli:

Antoni Kostanecki /1917-1928/; Władysław Grabski /1928-1933/; Edward Lipiński /1933-1939/.

Prezesami Zarządu .^gy^go .Polskiego, Towarzystwa Ekonomicznego byli:

Edward Lipiński od 2.12.1945 r. do 12.03.1965 r.

Oskar Lange od 12.03.1965r. do 2.10.1965 r. /zmarł/

Józef Pajestka od 6.05.1967 r. do 8.03.1981 r.

Tomasz Alfeltowicz od 8.03.1981 do chwili obecnej.

Funkcje Sekretarzy Generalnych /Naukowych/ Zarządu Głównego

Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego pełnili:

Zygmunt Filipowicz od 1945 do 1949 r.

Włodzimierz Hagemej.er od 1949. do 1952 r.

Wojśław Majewski od 1952 do 1954 r.

Mirosław Orłowski od 1954 do 1967 r.

Aleksander Łukaszewicz od 1967 do 1968 r.

Mieczysław Mieszczankowski od 1968 do 1970 r.

Bogdan Miłaczewski od 1971 /styczeń/ do 1972 r.

Aleksander Łukaszewicz od 1972 do 1976 r.

Rafał Krawczyk od 1976 /grudzień/ do 1982 r. /marzec/

Edward Gętkowski marzec*1982 do chwili obecnej.

Na posiedzeniu Zarządu Głównego PTE w dniu 23.10.1953 r. /protokół nr 65/ dyskutowano nad potrzebą powołania "Generalnej Dyrekcji Kursów" /lub Zarządu Szkolenia/. Postanowiono całość zagadnienia przekonsultować z Y/y działem Nauki lub Oświaty KC PZPR.

Instytucja taka pod nazwą Centrala Kursów Ekonomicznych została powołana. Świadczą o tym następujące zapisy w dokumentach źródłowych:

- Protokół nr 89 z posiedzenia ZG PTE w dniu 22.06.1956 r. zawiera informację o rezygnacji prof. J. Drewnowskiego z kierowania Centralą Kursów w związku z objęciem funkcji Skarbnika ZG PTE.
- Protokół nr 90 z posiedzenia ZG PTE w dniu 9.07.1956 r. informuje o powołaniu na dyrektora Centrali Kursów /od 15.08.1956/ Ob. Tadeusza Rozdeiczer-Krzyszczewskiego.
- Protokół nr 101 z posiedzenia ZG PTE w dniu 9.07.1957 r. nowi o przesunięciu Ob. Krzyszczewskiego z Centrali Kursów do innej pracy.
- Protokół nr 106 z posiedzenia ZG PTE w dniu 20.12.1957 r. zawiera zapis:
"Zarząd stwierdził, że Centrala Kursów Ekonomicznych jest jednostką organizacyjną Towarzystwa powołaną na podstawie 0 22 Statutu Towarzystwa i upoważnioną do posiadania odrębnego rachunku czekowego w 11BP".

Uwaga: wszystkie protokoły znajdują się w: Protokoły ZG PTE za lata 1949-1957. A PTE 1/259-A/O.

; członkowie PTE w latach 1980-1985 /I półrocze/-

Lp		Członkowie fizyczni					
		1980	1981	1982	1953	196*	30.06 1985
1	Białystok	1904	1307	1226	1116	957	1072
2	Bielsko-Biała	1768	1696	1320	1317	1211	1102
3	Bydgoszcz	2035	2003	1758	1654	1777	1839
4	Częstochowa	2145	2164	1980	1995	1596	1689
5	Elbląg	762	592	530	597	402	435
6	Gdańsk	3137	3083	3094	2830	2992	2989
7	Gorzów Wielk.	633	609	-	236	325	461
8	Kalisz	1001	932	854	314	795	795
9	Katowice	12600	12179	10907	10078	9807	9922
10	Kielce	1374	1339	967	1002	1109	1121
11	Koszalin	1270	1236	1191	1072	1024	1088
12	Kraków	3216	3086	2073	2033	1947	2109
13	Legnica	925	946	941	375	1165	903
14	Lublin	2811	2907	2907	2047	424	449
15	Łódź	5134	5000	4373	4311	3378	3567
16	Olštyn	790	708	510	518	541	541
17	Opole	1623	1729	1585	1531	1457	1406
18	Ostrołęka	510	493	491	465	409	495
19	Piła	915	749	749	779	512	512
20	Płock	836	584	495	387	323	Wdział włączony Lo W-wy
21	Poznań	3878	3518	2929	2417	2195	2075
22	Radom	994	1053	792	784	907	938
23	Rzeszów	2012	1743	906	1070	1287	1451
24	Siedlce	1014	675	458	427	473	520
25	Słupsk	685	653	646	650	667	680
26	Suwałki	721	781	801	-	800	795
27	Szczecin	2621	2658	1941	1988	2228	2333
28	Toruń	1219	969	825	766	326	901
29	Tfabrzyck	1611	1216	1104	986	1095	1163
30	Warszawa	4833	4185	3845	3603	3348	3570
31	Włocławek	1205	805	854	854	803	354
32	Wrocław	2320	2698	2316	2116	1761	1197
33	Zamość	748	723	714	716	703	782
34	Zielona Góra	1476	1212	1026	1026	858	918
R a z e o :		71226	66731	57163	53060	50102	506 72

Źródło : Roczne sprawozdania z działalności Towarzystwa za lata : 1981, 1982, 1983, 1984. Stany na I półrocze 1985r. podane zostały zgodnie z telefonicznymi informacjami oddziałów wojewódzkich PTE.

kół PTE w latach 1980-1985 fl półrocze/

Lp	Oddział	1980	1981	1982	1983	1984	30.06. 1985
1	Białystok	96	93	70	70	70	71
2	Bielsko-Biała	60	59	49	51	51	46
3	Bydgoszcz	69	69	68	60	62	63
4	„Częstochowa	77	77	77	77	74	74
5	Elbląg	35	25	24	25	22	22
6	Gdańsk	101	99	93	89	92	92
7	Gorzów Wkp.	11	32	16	16	20	24
8	Kalisz	11	39	39	38	38	35
9	Katowice	439	408	388	357	343	346
10	Kielce	52	53	42	39	40	41
11	Koszalin	64	62	60	56	52	52
12	Kraków	117	118	105	105	107	110
13	Legnica	35	42	46	43	49	49
14	Lublin	116	116	116	112	23	24
15	Łódź	194	193	169	170	150	150
16	Olsztyn	41	38	27	26	27	27
17	Opole	71	72	72	70	69	69
18	Ostrołęka	28	30	29	26	22	29
19	Piła	45	36	36	38	31	33
20	Płock	44	33	31	25	23	włączony W-wa
21	Poznań	118	109	96	30	71	63
22	Radoa	36	37	30	30	31	32
23	Rzeszów	86	71	39	44	54	55
24	Siedlce	51	40	35	31	33	34
25	Ślupsk	29	27	27	27	27	27
26	Suwałki	36	43	44	44	26	26
27	Szczecin\	70	70	53	53	55	67
28	Toruń	41	40	34	34	35	36
29	Wałbrzych	53	43	37	37	33	39
	Warszawa	157	126	109	107	109	113
	Włocławek	50	47	46	46	44	43
32	Wrocław	99	102	95	31	82	46
33	Zamość	38	37	36	36	35	41
34	Zielona Góra	68	54	49	49	49	53
R a z e m :		2.689	2.540	2.271	2.148	2.054	2.032

Źródło t Kocza* sprawozdani* z działalności Towarzystwa
 ---- sa lat* : 1»1,19ftó«1983,1984.
 Sta«y za I półrocze* 1985r. podano zgodnie
 z telefonicznymi iafora*ej«al Oddziałów
 Wojewódzkich PTE.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 9 stycznia 1971 r. w sprawie uznania Polskiego
 Towarzystwa Ekonomicznego za stowarzyszenie wyższej
 użyteczności.

Na podstawie art. 46 i 47 Prawa o stowarzyszeniach
 z dnia 27 października 1932 r. /Dz. U. Nr 94, poz.808
 z późniejszymi zmianami/ zarządza się co następuje.

§ 1. Stowarzyszenie "Polskie Towarzystwo Ekonomiczne"
 uznaje się za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Stowarzyszeniu "Polskie Towarzystwo Ekonomiczne"
 nadaje się statut, który ustala i ogłasza Minister
 Spraw Wewnętrznych.

§ 3. Wykonanie rozporządzenia porucza się Ministrowi
 Spraw Wewnętrznych oraz zainteresowanym ministrom.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: P.Jaroszewicz

Dz.U. z 1971 r. Nr 2, poz. 17.

Ważniejsza Walne Zgromadzenia i Zjazdy Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Krajowe Zjazdy Ekonomistów	
1« Zjazd Założycielski PTB w Łodzi w dniach 1—2 grudnia 1945r. 2. Walne Zgromadzenie Delegatów w dniach 16 - 17 listopada	
1947 r. w Gdańska. 3« Walne Zgromadzenia, odbywająca się w latach 194-7 - 1955	
w dokumentach są nienumerowana. 4-. 7 Walne Zgromadzenie - 10 czerwca 1956 r. /zmiana statutu P*B - kadencja 2 lata/. 5* TU Walna Zgromadzenia - 3 czerwca 1960 r. 6. TUI Walna Zgromadzenia - 31 marca 1962 r. 7* IZ Walna Zgromadzania - 12 marca 1965 r.	
8. I Walna Zgromadzania - 6 maja 1967 r. /ustalono,ta kolejne Walna Zgromadzania będą nosić nazwę "Krajowy Zjazd PTB/	
9. XI Krajowy Zjazd PIS 7-8 stycznia 1971 r.	
10. UI Krajowy Zjazd PtB 14 - 1b grudnia 1976 r.	
11. Uli Krajowy Zjazd PrB 8 marca 1981 r.	
12. H7 Krajowy Zjazd PrE 9-10 listopada 1985 r. w Katowicach. Krajowa Zjazdy Ekonomistów	
1. Ogólnopolski Zjazd Ekonomistów Polskich 8-10 grudnia 1950 r. dm U Zjazd Ekonomistów Polskich 7-10 czerwca 1956 r. 3* III Krajowy Zjazd Ekonomistów 7-8 stycznia 1971 r. 4. IT Krajowy Zjazd Ekonomistów 7 - » marca 1981 r.	

Wstęp	1
I. Prekursorzy, łys historyczny rozwoju towarzystw naukowych w Polsce.	4
II. Początki i rozwój społecznego ruchu naukowego ekonomistów.	10
III. Powntanir Polskiego Towarzystwa EKonomicznego i rozwój jego działalności w latach 1945 - 1985 .	28
IV. Struktur* organizacyjna i rodzaje działalnouc! PTE.	53
V. Popularyz.icJ.i wiedzy ekonomicznej.	63
VI. Kształceniu i doskonalenie zawodowe.	71
VII. Działainoile naukowa.	86
VIII. Sprawy zwodu ekonomisty.	111
U. Doradztwo etcoftomiczne.	119
Zakończenie.	128
Bibliografia.	131
Aneksy.	134